ARGEȘ

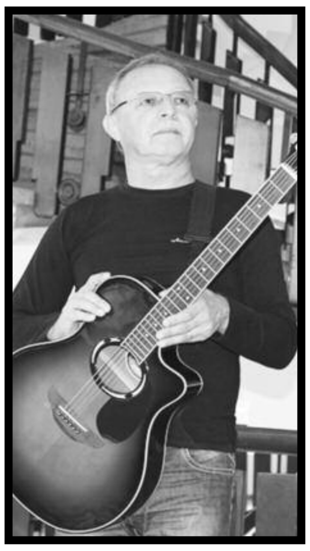
Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă
■ Anul XX (LV) ■ Nr. 3 (453) ■ Martie 2020 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

LOTHAR HEINEMANN - *Germania, țara muzicii.* Afiș, 1938.

Tibi (1962-2020)

Pe final de februarie s-a dus Tibi, colegul nostru Tibi, cu puţin înainte de a împlini 58 de ani; ştiam că e bolnav, dar nimic nu ne-a făcut să ne gândim că s-ar putea întâmpla ceva rău: venise la serviciu, organizase concertul de Dragobete, vorbise la telefon cu S. de dimineaţă.

Tiberiu Hărăguş: născut la 20 martie 1962, în judeţul Hunedoara, a studiat la Liceul de Artă Dinu Lipatti din Piteşti, a câştigat numeroase premii, printre care şi cinci la Festivalul Cântarea României. A cântat pe aceeaşi scenă cu Anda Călugăreanu, Tudor Gheorghe, Emeric Imre, Ducu Bertzi, Ştefan Hruşcă, Vasile Şeicaru, Victor Socaciu, Florin Chilian etc. A făcut parte din Cenaclul Valahia (1980-1987), a fost membru fondator al Trupei folk P600, înfiinţată la împlinirea a 600 de ani de la atestarea documentară a municipiului Piteşti.

Locuiam amândoi într-un cartier muncitoresc de unde, în anii '80, când se stingea lumina, coboram în pădurea Trivale. Eram mereu mulţi, Tibi era cu chitara şi-n jurul lui roiau fete, unele cumpărându-şi chitară doar să le înveţe Tibi să cânte. Şi el le învăţa; şi folk, şi rock, pentru că Tibi iubea şi rockul.

Din 2008, Tiberiu Hărăguş a fost referent la Centrul Cultural Piteşti; a susţinut numeroase concerte, a compus Imnul Piteştiului, a coordonat cursul de chitară, a întemeiat Trupa folk P620 (alcătuită din elevi ai oraşului), a iniţiat proiectul Seri de muzică - La Fântână, a înfiinţat Grupul vocal Armonia (format din seniori piteşteni), a fost artizanul Festivalului folk TrivaleFest.

Tibi iubea copiii, muzica, verdele şi pe Eminescu. Dintre toate cântecele pe care le-a compus, cel mai drag i-a fost La steaua... *Lucra la un album împreună cu Trupa folk P620; n-a mai apucat să-l termine. La uşa biroului lui încă sunt candele care ard, flori şi-o poză: el cu chitara.*

Somn lin, Tibi!

S.F.

Carte nouă

Constanţa Popescu - Toamna cu cercei de rouă

(Editura *Salonul literar* Vrancea, 2019)

Motivul poetic principal al Constanţei Popescu din cel mai recent volum al său este toamna, după cum nu face un secret din asta trimiţând chiar din titlu: *Toamna cu cercei de rouă* (Editura Salonul literar Vrancea, 2019). Numai că toamna aceasta nu este una bacoviană, mohorâtă, angoasantă, sfâşietoare, aducătoare de sentimente pustii. Pesimismul din această carte a contemporanei noastre poete din Târgovişte e unul atenuat, e similar unei melancolii uşoare: „O tăcere cât veacul care s-a dus,/ne conduce la lut...” Poeta este, fără îndoială, o elegiacă: „Ce repede s-a făcut târziu/în mine.../unde e valul, unde e malul?/De ce să mă prind, ca să-mi/ salvez zborul,/pe care abia îl învăţasem?/Doamne, păstrează-mă încă!/Sunt temelia cuvântului,/ inventat în insomnia gândului/curat...”

Ba, uneori toamna aceasta este una solară, luminoasă: „În spatele ochilor/ toamna începuturilor luminează/şi-mi colorează zâmbetul inocent,/căzut perpendicular pe amintirea captivă/în trecutul albitelor tâmple fierbinţi”. Poeta este meditativă, reflexivă, elaborată, având ecouri din Blaga: ”Eu, regizor de zâmbete aşez/ buclele nopţilor într-o spirală/ transcendentală/pentru că toate au mai fost scrise/şi aştept...”

Constanţa Popescu oferă pe la mijlocul volumului şi o artă poetică: „Sunt combinaţia tăcerii/cu aşteptarea la limita /renunţării la minuni./ Explorator cu paşii mici în rampă,/copil desculţ al sorţii,/când mă feresc de pietre şi noroi,/ascult, mă smeresc şi cuget:/cu care măsură mi-au fost date /bunele şi relele?/Care balanţă cu talerul rupt,/mai poate răsfoi anotimpurile, /cântărind aripa care a uitat zborul?”

Aşadar, poezia Constanţei Popescu este una aşezată, predispunând la melancolie şi la uşoară şi plăcută meditaţie. **(DAD)**

Eveniment

Cartea unei martire

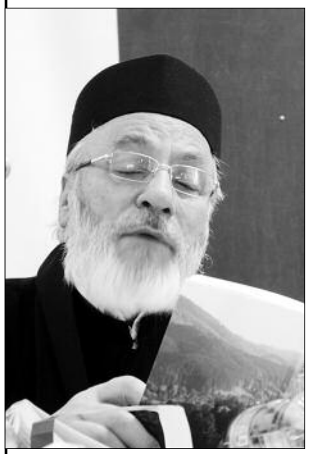
“La început a fost sfârşitul” intitulată. Despre “dictatura roşie de la Bucureşti”. Şi suferinţele autoarei, Adriana Georgescu, din vremea de început a acestui coşmar autohton. Care-a trecut prin chinurile anchetelor comuniste de atunci. Atroce, distrugătoare. Abuzive şi, pe bună dreptate, generatoare de resentimente nestinse şi azi. O canalie ca Nikolski, de pildă, torturând-o nemilos pe tânăra juristă şi jurnalistă. Ajunsă totuşi, sprijinită de soartă, în Occident. Ca să mărturisească binevenit şi util a sa tragedie. Adăugând astfel încă o dovadă incontestabilă la istoria abominabilă ce ne-a fost dat s-o trăim decenii la rând. “Mulţumită” bolşevismului leninist-stalinist expansionist...

Au prezentat pe larg naraţiunea cu pricina poeta Ana Blandiana, teleastul Lucia Hossu-Longin şi preşedintele Filialei Argeş a Fundaţiei Culturale “Memoria”, Ilie Popa. Jurnalistu' bucureştean Dinu Grigorescu, da' şi câţiva deţinuţi politici anticomunişti au completat prezentările cu varii amănunte din propria experienţă nefericită trăită fără vrere şi vină. Înfăţişând cu toţii epoca nefastă şi urmările ei, nici acu' dispărute definitiv, din păcate. Spre luare aminte şi-nvăţătură de minte, desigur. În context, fiind menţionat, potrivit, şi Muzeul Memorial de la Sighet. Cu-al său impact actual cuvenit pe mapamond. Ori funestul “Experiment Piteşti” şi-a sa odioasă reeducare prin tortură. În veci ruşinos şi condamnabil tăios...

În concluzie, mai spun doar atât: ce e relatat în aceste rânduri s-a petrecut la fine de februar' vecin. În sala de conferinţe a Bibliotecii Judeţene “Dinicu Golescu” Argeş, din centrul Piteştiului. Amfitrion, Ocvtavian Sachelarie, managerul ei. Căruia-i cerem îndreptăţit s-aducă şi alţi intelectuali de rang naţional pe aci. Trebuincioşi fiind mie-n sută cu vorbele lor...

ADRIAN SIMEANU

Calinic Argeşeanul

Din frumuseţea lumii văzute

Cele mai frumoase făpturi din lume sunt femeile şi fără ele ne-am prăpădi, ca speţă umană şi de dorul lor, al mamei şi soţiei. Scoateţi femeia din lume şi veţi vedea ce mai rămâne.

Se vorbeşte că trebuie să strângem avere. O spun limpede şi pentru totdeauna: omul nu ia cu el nicio avere, de niciun fel. Eu am o singură avere, totuşi: o uşă pusă în drum pe care, de afară, intru tot afară. Vă imaginaţi uşa?

Omul bea o ţuică românească, bea un pahar cu vin, că doar Iisus, la Cana Galileii, n-a prefăcut vinul în apă, ci invers. Ne-ar sta prea nu ştiu cum să ne dăm mai mari ca Iisus, nu?

Fără muncă responsabilă şi hărnicie plină de seriozitate, cu un solid caracter, vom fi vărsaţi din gura lui Dumnezeu, ca nişte netrebnici. Darurile primite de la Dumnezeu trebuie să le înmulţim cu sârguinţă şi cu dragoste pentru a nu se lua de la noi.

În viaţa omului şi, deci, şi a omenirii, totul este oscilant. Nu-i nimic statornic sub soare. Suntem mai schimbători ca vremea, fiind o sumă de contradicţii şi incertitudini. Drept dovadă ne stau întâmplările din istoria lumii laice şi religioase.

Aceasta înseamnă smerita bogăţie de simţiri a ţăranului român: certitudinea identităţii. Adevărata bogăţie rămâne mereu identică cu ea însăşi, nu caută să iasă cu orice preţ la iveală şi nici nu se trufeşte, fiindcă ştie că va veni ceasul său.

Ştim că suntem slabi, neputincioşi şi repede săvârşitori de necuviinţe. Cum este familia, cu rânduiala ei sfântă, aşa este şi ţara. Orice pieire vine de la scăderea sfinţeniei în viaţa conjugală. A face o căsătorie este o jertfă mare şi poate că azi, unii tineri nu mai sunt dispuşi la aceasta.

Neisprăvitului, ignorantului şi celui rău, n-ai ce le face. Ei se cred cei mai aleşi, cei mai serioşi şi cele mai importante figuri de pe pământ. Poate că Dumnezeu le va lumina mintea şi-i va îndemna să meargă pe drumul cel drept. Trebuie ca fiecare dintre noi să ne întrebăm: Oare mergem noi în direcţia bună? Cea iubită de Dumnezeu şi sigură pentru mântuire?

Aşadar, desprinderea de pe acest pământ, adică plecarea noastră în Ţara de peste veac, este o trecere într-o nouă ipostază de suprafiinţare. Avem, prin urmare: venirea din fiinţă, adică din Dumnezeu şi părinţii noştri, fiinţarea în spaţiul şi timpul rânduit de Dumnezeu şi suprafiinţarea, noua stare în dinamica ascendentă a lui Dumnezeu.

Tocmai în vremea crizelor s-au construit biserici. Este un fenomen aparte. În clipele disperărilor, bieţii oameni îşi clădesc altare pentru închinare către Dumnezeul care izbăveşte. Poate că, în disperarea ce ne va încerca, dăruim ultima speranţă Altarului. Avem zidirile tămăduirii disperării: Altare! Iar Altarele nu se fac cu bani. Ele se ctitoresc în credinţă şi cu inima. Câtă jertfă pui, atâta durează.

Despre falimentul Bisericii nu poate fi vorba niciodată. Ea este atât în viaţa luptătoare, aici pe pământ, cât şi în viaţa triumfătoare, în zările de lumină ale Paradisului unde putem încăpea toţi. Când va pleca ultimul om de pe pământ, el va pleca laolaltă cu Biserica slavei lui Dumnezeu!

Gheorghe Grigurcu

„A spera și a nu mai spera"

■ Ai vrea să revezi unele locuri din trecutul tău, dar nu mai e posibil deoarece ele se află sub sechestrul timpului, aidoma unor bunuri confiscate. Chiar dacă te întorci acolo, îți dai seama că au devenit *altele*. Ca și cum n-ar fi decît niște copii mai mult ori mai puțin fidele ale unor tablouri de preț, în vreme ce accesul la originale îți rămîne interzis.

■ Orice epocă „bună" (a istoriei, ca și a vieții personale) tinde a fi „ultima".

■ „Un profesor bun are preocuparea continuă de a-i învăța pe ucenicii lui să se lipsească de el" (André Gide).

■ Scriptor. Trăiești pentru a trăi, scrii pentru a scrie, suspendînd în fapt viața sub durata scrisului. A. E.: „Așa cum se spune că în timp ce mănînci nu te gîndești la moarte".

■ Metafora: o utopie condensată silistic.

■ Subtilități nebune care-ți taie suflarea, care te opresc în loc aidoma unui joc de flăcări reci. Ai mîinile înghețate.

■ Obosit de ceea ce a făcut, obosit de ceea ce n-a izbutit a face.

■ „Nu se poate cunoaște și utiliza propriul stil. (...) Ceea ce scriem în momentul prezent este întotdeauna orb. Dacă ne convine (adică dacă aceasta, recitind ce am scris, socotim că am reușit), n-o putem ști deocamdată. Pur și simplu retrăim stilul și e de la sine înțeles că abilitatea, priceperea de care dăm dovadă sunt un alt stil compus anterior, străin ca substanță de cel actual. (...) Că noi cunoaștem un stil, înseamnă că ne-am dezvăluit o parte din misterul nostru. Și că ne-am interzis de-a mai scrie de acum înainte în acest stil. Va veni ziua în care vom fi scos la lumină întreg misterul nostru și atunci nu vom mai ști să scriem, adică să inventăm stilul" (Cesare Pavese).

■ A amîna, adică a invoca, în mod automat, inexistentul generos.

■ Zi autumnală, la țară. Din trei puncte ale tavanului se scurge cerul în încăpere, încet, rigid, ritualic. Cerul și nu ploaia, pentru că în confruntare cu efemerul vieții tale se degajă un ritm etern.

■ Un pendul în care bate steaua cea mai profundă, invizibilă.

■ „Condiția economică a ironiei: trebuie să stîrnești rîsul cu cît mai puțin spirit" (Stendhal).

■ La piață. În fața mea, cu un coș în mînă, o femeie tînără cu obraz delicat, însă cu talia deja gospodărește revărsată cum o conopidă. Asortată cu legumele ce încarcă darnic tejghelele din jur.

■ „În secolul al XVIII-lea francez nu s-a spus nici o banalitate. Franța a considerat de altfel totdeauna prostia ca un viciu, lipsa de spirit ca o imoralitate. O țară în care nu poți crede în ceva decît *nihilist*... Saloanele au fost grădini de îndoieli. Și femeile, bolnave de deșteptăciune, suspinînd în săruturi sceptice... Cine va înțelege paradoxul acestui popor care, abuzînd de luciditate, nu s-a săturat de dragoste? Ce căi va fi descoperit el înspre erotică, din deșertul amărăciunii și al logicii? Și ce l-o fi mînat, nativ, spre lipsa de naivitate? În Franța existat-a vreodată vreun copil?" (Cioran).

■ Teama excesului de sine însuși pe care o poate încerca un introvertit.

■ Senectute. Omul politic țărănist Ion Diaconescu, cînd devenise octogenar: „Ah, de-aș mai avea șaptezeci de ani!".

■ „Disperat să-și apere ferma de o bandă de maimuțe, fermierul Srikant Gowda, din Karnataka, India, a decis să-și picteze cîinele în dungi ca să arate ca un tigru. Știa că maimuțele se sperie de tigri și spera că se vor speria și de cîinele transformat în tigru. Dulăul avea deja o culoare asemănătoare cu felinele mari, așa că nu a fost nevoie decît să-i pună dungi. Iar rezultatele nu au întîrziat să apară. (...) Vopseaua folosită rezistă un an, spune indianul, a cărui exemplu a fost luat de toți fermierii din zonă" (**Click**, 2019).

■ Un antidot la îndemînă împotriva Răului: habitudinile.

■ Astfel cum un sportiv se antrenează în vederea unei competiții, un spirit se poate antrena în vederea morții, fără a avea însă nici o certitudine că va cîștiga proba.

■ „Iubirea de Dumnezeu și conștiința de Dumnezeu sunt aidoma gravitației pămîntului și atragerii pămîntului către un centru mai mare, iar a aceluia către un centru și mai mare și așa la nesfîrșit. Dragostea față de semeni, față de animale este tot o atracție a obiectelor supuse legii universale a gravitației. (...) Așa cum nu cunoaștem și nu ne putem măcar închipui centrul comun al atracției, la fel nu-l putem cunoaște și nu ni-l putem închipui pe Dumnezeu. Dar, așa cum acest centru de neînțeles există fără îndoială, la fel de neîndoielnică este și existența lui Dumnezeu" (Tolstoi).

■ A. E.: „Trebuie să iubești prea mult lumea cu bunele-relele sale pentru a considera că Dumnezeu te pune la încercare prin intermediul unei relații dureroase cu lumea, din dragoste, pregătindu-ți redempțiunea (concepție care a avut o evoluție modernă pornind de la Kierkegaard, dar cu sugestii antice, bunăoară la Seneca)".

■ „Conform *Financial Times*, Biserica Anglicană se gîndește să investească în marijuana medicinală" (**Dilema veche**, 2019).

■ Vis la începutul unei acțiuni, al cărei impuls îl reprezintă, rămas intact la finele ei după toate aparențele de succes. Vis inepuizabil?

■ O zi veștedă, de o tristețe ea însăși veștedă.

■ Raportul poeziei cu suferința? Complicat amestec de uitare vertiginoasă și memorie acută, de irealizare, așadar, a suferinței, alternînd cu o potențare a sa ce o preface din nou într-un excelent pretext al transcenderii realului. Un mecanism în care metafora joacă rolul uitării anume aduse în scenă printr-o intrare oportună.

■ Poezia cum un somn al suferinței în care metaforele apar aidoma unor vise.

■ „În Quito, capitala Ecuadorului, un grup de așa-numiți *vigilantes* umblă noaptea pe străzi și corectează greșelile gramaticale ale graffiti-urilor. La noi, graffiti-urile astea greșite sunt spoite în Parlament direct pe creiere" (**Dilema veche**, 2019).

■ A iubi viața cu atît mai mult cu cît te simți mai înstrăinat de ea ca de un model intangibil.

■ „Cineva mă întreabă: Ce suflet este primit în cer? Sufletul copilului de doi ani? Al tînărului de douăzeci de ani? Al adultului de patruzeci de ani? Al moșneagului de optzeci de ani? Dar sufletul nu este existențial. Sufletul e esența unei ființe. Nu se formează în și pe durata existenței. El precedă existența. Esența precedă existența. Nu existența precedă esența. Avem esența, înnăscută, ca în celebrul roman **Parfumul**. Dar atunci se pune problema predestinării. Asta pare să creadă autorul **Parfumului**: mirosul, în acest roman, adică esența cuiva. Ce e eroul său care nu miroase? Născut fără miros? Fără esență, fără un suflet? Fără destin aici și în lumea de dincolo!" (Eugène Ionesco).

■ X, odată urcat pe un soclu, nu mai poate fi doborît decît odată cu soclul.

■ Scriptor. Prea mult somn poate însemna odihnă puțină. Odihna reală, scrisul.

■ Elanul unui timp care încă n-a sosit, uneori apropiindu-se de elanul suprem, cel al trecutului.

■ „Compania olandeză Vollebak a dezvăluit recent că a creat cea mai tare geacă din lume. Cu un exterior confecționat în proporție de sută la sută din dyneema, cele mai puternice fibre cunoscute de om, aceasta este practic indestructibilă. Nu arde și nu poate să fie străpunsă de gloanțe. Materialul din care este confecționată geaca este de 15 ori mai tare decît oțelul. Acesta a fost utilizat inițial pentru a confecționa vestele antiglonț și componente ale vehiculelor antibalistice. Geaca cîntărește 2,5 kilograme și oferă protecție perfectă corpului pînă la temperatura de -50 grade C. (...) Modelul este deocamdată un prototip pentru că nu s-a stabilit încă un preț" (**Dilema veche**, 2019).

■ În optica obștească, în care (di)simularea ocupă, evident, un loc amplu, sinceritatea are o notă riscantă, precum un pariu sau o competiție. Atracția și teama pe care deopotrivă le poate inspira.

■ A iubi/a urî nu sunt neapărat ipostaze antinomice, ci mai curînd de altă speță, cum ar fi de pildă un fluture față de un tigru.

■ „La farmacia britanică Ainsworths, puteți găsi, printre altele, capsule homeopate cu praf provenind din Zidul Berlinului. Pastilele promit să fie un tratament pentru trauma emoțională. Numai pentru naivitate nu știu să se fi inventat încă un leac" (**Dilema veche**, 2019).

■ X s-a apropiat de Y, avînd destule opinii, reacții, așteptări, similare cu acesta, dar croiala lor sufletească diferă, astfel cum unul ar purta veșminte la distanță de măcar două secole de ale celuilalt.

■ Scriptor. Obiectivîndu-se textual, subiectivitatea rulează spre propriul său infinit.

■ „Biologii de la Societatea ornitologică Română (SOR) au observat pe teritoriul țării noastre o nouă specie de pasăre. Este vorba despre gîsca de zăpadă, specifică Americii de Nord. În România cuibărește o singură specie de gîscă sălbatică – gîsca de vară. Cea mai mare aglomerare de gîște are loc iarna, cînd mai multe specii vin să ierneze în România. Acestea vin din Siberia și din Peninsula Scandinavă, dar România nu se află pe nici o cale de migrație a speciilor din America" (**Dilema veche**, 2019).

■ Din jocurile spiritului. Eleganța unei amînări, brutalitatea unei punctualități.

■ Criticul X. Privirea hibridă cu care măsoară obiectul literar, lăsîndu-l astfel în suspensie între realul scriptic și sine. Un deficit al spiritului, aidoma unuia trupesc. Ca și cum mîna beteagă n-ar putea apuca un lucru din fața sa.

■ Multă vreme Biserica a cultivat „pastorala fricii", înfățișînd un Infern cu durată eternă, un bau-bau al unei sancțiuni divine excesive. Azi înclinăm spre varianta Infernurilor (și Purgatoriilor) terestre, grație metempsihozei. Întîlnesc însă un protest împotriva „teologiei terorizante" la doamna Roland, la finele veacului al XVIII-lea: „Ideea că atîtea ființe nevinovate, oameni ce au trăit cu cinste, atîtea popoare civilizate au fost date pradă flăcărilor nemiloase... Ce ființă grosolană și brutală au făcut din divinitate!".

■ „Pentru a asculta, omul trebuie să aibă o voință liberă. Altfel nu ascultă, ci îndură" (Monseniorul Ghika).

■ Incompatibilă în fapt cu prezentul, libertatea reală a individului introspectiv n-ar putea fi decît retrospectivă sau anticipativă, cum un dar al trecutului sau viitorului. Timp discreționar, prezentul îl ține captiv.

■ „Oamenii de știință se completează unul pe celălalt, chiar și atunci cînd sunt în dezacord și cînd se combat. Filosofii însă se devorează unul pe celălalt. Cel căzut e asimilat. Filosofia este – pe harta lumii – singura pată albă unde canibalismul endemic nu s-a atenuat și nu se va atenua niciodată" (Blaga).

■ Un păcat: culoarea estetică a milei.

■ Mica ta prospețime matinală de azi balansată cum o luntre în leagănul unei mări întregi, oricînd gata a se întîlni cu furtuna care e lumea însăși.

■ Aparatul auditiv este situat în diferite părți ale corpului, depinzînd de fiecare specie. Păianjenii au timpanul în vîrful picioarelor.

■ „Acum aproape treizeci de ani, FSN-ul lui Ion Iliescu, încă președinte de onoare al PSD, uzurpa revoluția română și puterea, ajungînd printr-o imensă fraudă la conducerea țării. (...) A spune că acest partid este unul «nereformat» e un eufemism: partidul a rămas mereu, în firea lui adîncă, național-comunist – ceea ce se vede nu, desigur, în ideologia afișată de circumstanțe, nici în predilecția pentru luxul liderilor și capitalismul «de cumetrie», ci în apetitul insațiabil pentru putere, în «centralismul democratic» prin care se conduce, în șovinism și conspirativită și, nu în ultimul rînd, în tupeul greu de imaginat cu care liderii săi (inclusiv, ba mai ales Viorica Dăncilă) mint, distorsionează faptele sau – dacă vreți să fiți la modă – uzează de «adevăruri alternative». Și mai ales în convingerea lor nestrămutată că sunt meniți să conducă România pe veci, fără a da socoteală niciodată nimănui. PSD – partid social-democrat, de stînga? E o glumă, nici măcar bună!" (Andrei Cornea).

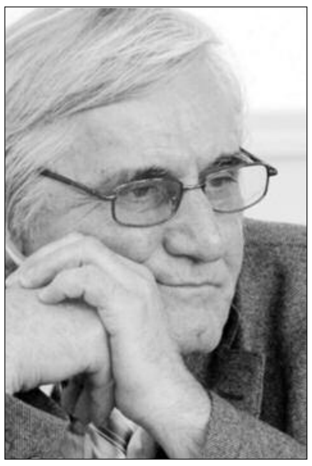
■ În ciuda aparențelor, între micile și marile nebunii ale istoriei, oamenii cu duh burghez le preferă nu o dată pe ultimele. Se simt astfel acești semeni descărcați de răspundere precum în fața unei auguste furtuni cu fulgere și trăsnete, pe care o privesc de la fereastra unei odăi confortabile. Atîta timp cît nu pătesc nimic, un amuzament..

■ Senectute. A spera și a nu mai spera, reunite în nexusul aceluiași gest sufletesc, încă tonic.

Raportul poeziei cu suferința? Complicat amestec de uitare vertiginoasă și memorie acută, de irealizare, așadar, a suferinței, alternînd cu o potențare a sa ce o preface din nou într-un excelent pretext al transcenderii realului. Un mecanism în care metafora joacă rolul uitării anume aduse în scenă printr-o intrare oportună.

jurnal

Nicolae Oprea

Cronica întârziată

Radu Stanca - centenar

Cercul Literar de la Sibiu – sau *de la Sibiu/Cluj*, cum îl denumeşte, argumentat, Dan Damaschin în excelenta lui teză de doctorat publicată în 2009: *Cercul Literar de la Sibiu/Cluj. Deschidere spre europeism şi universalitate* – a fost (şi rămâne) o veritabilă Şcoală ardeleană de literatură din epoca modernă, sub profesoratul rezervat al lui Lucian Blaga. După Diktatul de la Viena din 1940, care determină mutarea intempestivă a Universităţii clujene în zona liberă a României ciuntite, se formează la Sibiu o grupare studenţească de scriitorii în devenire, animaţi de pasiuni şi idealuri comune. Mulţi dintre ei îşi vor confirma deplin valoarea după mai bine de două decenii distanţă, suportând calvarul închisorilor comuniste, din motive politice inventate: Ion Negoiţescu, Ion D. Sîrbu, Ştefan Aug. Doinaş, Nicolae Balotă, Ovidiu Cotruş ş.a. În anii de-acum se împlineşte veacul de la naşterea valorilor certe ale Cercului Literar, fatalmente, în absenţa protagoniştilor. În 2019 au fost comemoraţi Ion D. Sîrbu, Cornel Regman şi Ovidiu Drimba. În acest an va fi evocat Radu Stanca, într-un moment de revalorificare a operei sale complexe. Anul viitor se împlineşte suta de ani de la naşterea criticului şi istoricului literar I. Negoiţescu. În 2022 vine rândul poetului Ştefan Aug. Doinaş. În 2023: Eta Boeriu şi Ioanichie Olteanu; în 2025: Nicolae Balotă şi Radu Enescu; în 2026: Ovidiu Cotruş.

Teoreticianul recunoscut al grupării în direcţia inovaţiei poetice şi teatrale (pe lângă I. Negoiţescu, autorul *Manifestului*), Radu Stanca, s-a născut în 5 martie 1920 la Sebeş, în familia preotului Sebastian Stanca, A urmat cursurile primare şi liceale la Liceul „Gheorghe Bariţiu" din Cluj (liceu unde mi-am dat şi eu bacalaureatul, mai târziu!). După absolvirea Facultăţii de Litere şi Filosofie devine asistentul lui Lucian Blaga la Catedra de Filosofie a Culturii. Dar în 1945, când Universitatea Ferdinand I revine din exilul forţat la Cluj nu îşi urmează profesorul, preferând să rămână în oraşul de adopţie, ca regizor şi actor al teatrului sibian, până la moartea prematură (teatru ce-i poartă numele astăzi). Bolnav incurabil de tuberculoză, a trecut în nefiinţă în 26 decembrie 1962. Din motive interioare greu de desluşit, deşi îşi demonstrase talentul de poet şi dramaturg original, prin reviste şi cenaclu, şi-a amânat *sine die* debutul editorial propriu-zis literar. Antum îi apare doar teza de licenţă, la un an după absolvire: *Problema cititului. Contribuţii la estetica fenomenului literar*, 1943. Opera sa va fi recuperată aproape integral în postumitate, mai cu seamă după 1989.

Prima culegere poetică, intitulată generic *Versuri*, prefaţată de I. Negoiţescu, apare în 1966, în acelaşi an cu al doilea volum întârziat al prietenului său Ştefan Aug. Doinaş, *Omul cu compasul.* Titlul neutru al volumului antologic a fost impus, probabil, de cenzură. Altfel nu se explică tăcerea lui Negoiţescu, el cunoscând din manuscrise titlul definitoriu, *Ars Doloris*, al volumului care ar fi trebuit să reprezinte debutul lui Stanca în 1954 (ceea ce era imposibil în plin proletcultism). Lucrând la *O antologie a poeziei române* – şi aceasta amânată/respinsă sub comunism -, I. Negoiţescu, după ce primeşte manuscrisul, îşi schimbă radical opinia despre creaţia baladistului iniţial. Cum mărturiseşte admirativ într-o scrisoare din 7 decembrie 1954: „De-abia în întregul volumului se poate descifra personalitatea ta poetică, tonul tău original şi preţios, profilul tău liric atât de personal, sonurile rafinate şi nostalgice. Regret foarte mult că n-am avut la îndemână volumul, aşa cum ţi-am cerut insistent, în ultimul timp când redactam *Antologia*. Cel puţin zece poezii ale tale trebuie să figureze în corpul propriu-zis al *Antologiei.* Regret de asemenea că nu am nici acum volumul (împrumutat cerchiştilor; *n. N.O.*), ca să-ţi fac o critică la obiect. *Balada lacrimei de aur* e o capodoperă. Sunt convins că, dacă ar fi publicat, volumul *Ars Doloris* ar avea un succes teribil şi o influenţă de-a dreptul primejdioasă." (din *Un roman epistolar*, 1978, p. 315)

Ideea de reabilitare a baladei în spiritul modernităţii - ca „stare lirică dramatică"- a fost, după toate indiciile, parte integrantă a programului *Revistei Cercului Literar*. Încă din primul număr contribuie efectiv la resuscitarea baladei promotorul ideii şi Ioanichie Olteanu. În numerele următoare aderă, poetic, la baladesc Ovidiu Sabin (Ovidiu Cotruş), Al. T. Ţion şi, mai cu seamă, Ştefan Aug. Doinaş care publică mai multe grupaje, incluzând şi capodopera *Mistreţul cu colţi de argint*, în ultimul număr. Li se alătură acestora, simbolic, Constant Tonegaru de la gruparea „Albatros", unicul colaborator din afara grupării sibiene. Articolul programatic apare, însă, abia în penultimul număr, sub semnul certificării inovaţiei poetice promovată de poeţii cerchişti. Acuzând polemic invazia „poeziei pure" în literatura română („Meşteşugul a surclasat invenţia"), Radu Stanca, propune, în *Resurecţia baladei*, ca soluţie inovatoare, reactivarea baladei prin contragerea elementului dramatic „în interiorul poeziei lirice". „În cazul baladei – adaugă Stanca – poezia nu mai este o simplă comunicare a unei stări afective - comunicare directă, nemijlocită, ci comunicare afectivă a unei stări prin mijlocirea unui eveniment." Întrucât evenimentul baladesc implică „o stare de conflict dramatic", devenind „eveniment simbolic-sentimental", cu semnificaţie „uman-poetică". În continuare, teoreticianul baladescului distinge trei categorii: *lamentaţia baladescă* – în care „extazul liric baladesc e provocat de o întâmplare dramatică, un conflict"; *legenda* (sau *eposul*) – în cadrul căreia poetul devine activ în filtrarea stării lirice „prin arta de a povesti întâmplarea"; *balada propriuzisă* – „în care prezenţa poetului liric e mai puţin activă, locul de frunte luându-l anecdota şi personagiile ei".

Radu Stanca a cultivat lamentaţia baladescă, în genere, cu amprentă personală, întrucât restructurarea baladei clasice presupune, în lirica sa, trei atitudini poetice alternative, în formulă romantică (cu inflexiuni ludice), expresionistă sau onirică. În punctul iniţial al creaţiei sale baladeşti, nu sunt întâmplătoare ecourile din baladele medievale ale lui Fançois Villon, considerat de Stanca modelul exemplar pentru lamentaţia baladescă. Dar sursele imaginarului poetic original sunt şi altele: de la Shakespeare şi Goethe la Macedonski (în descrierile parnasiene), Bacovia (sub obsesia morţii) şi Blaga (în linie mitologică), a căror creaţie este asimilată fără urme de mimetism, în spiritul emulaţiei. Dintre congeneri, Stanca se înrudeşte cu Emil Botta (care are avantajul de a fi debutat la timp, în 1937, cu *Întunecatul April*), amândoi uzând de alternanţa *măştilor* poetice, având germenii în profesia actoricească. Afinitatea dintre ei este reliefată şi de predispoziţia ludică, dar cu apăsate accente tragice ale jocului poetic la Radu Stanca. Definitorie pentru creaţia stanciană este realizarea simbiozei expresive dintre teatru şi poezie, prin originale puneri în scenă, la întrepătrunderea dintre real şi fantastic, cu personaje lirice profilate simbolic, multe de origine mitologică sau antică şi medievală. În acest sens, Nicolae Manolescu afirmă în *Istoria critică a literaturii române*: „Poetul pune în scenă sentimente şi idei, inventând decorul /.../Cum liricul poartă totdeauna o mască, în înţelesul că simpla autenticitate nu realizează arta, poezia reprezentabilă a lui Radu Stanca e esenţial lirică, Spre deosebire de cerchişti care vedeau în baladă o epicizare a poeziei, Stanca procedează la o liricizare a epicului. El rămâne neconvingător în confesie: îndată ce se pune în scenă însă devine memorabil."

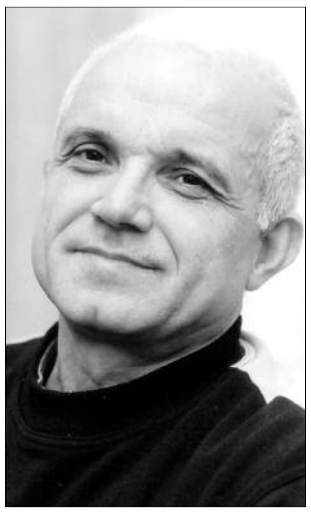
Câţiva dintre cerchişti îşi caută forma optimă de exprimare artistică în mai multe genuri: criticul I. Negoiţescu – în poezie şi proză; poetul Ştefan Aug. Doinaş – în eseu; eseistul Nicolae Balotă – în critică şi proză memorialistică; criticul Ovidiu Cotruş – în poezie, prin baladele semnate cu pseudonimul Ovidiu Sabin ş.a. Depăşindu-i în preocupări, Radu Stanca ilustrează, însă, paradigmatic, condiţia scriitorului polivalent, chiar dacă existenţa lui meteorică nu-i lasă timp pentru desăvârşirea proiectelor literare. Si-a dovedit talentul alternativ în calitate de poet, dramaturg, eseist şi estetician, memorialist cu valenţe de prozator (în *romanul epistolar*), cronicar dramatic dublat de regizor şi actor. Considerat de comilitonul său Ştefan Aug. Doinaş „una din acele personalităţi fascinante care însumează în ele splendoarea şi tragicul logosului creator", el se manifestă ardent în domeniile literaturii din dubla postură de creator şi teoretician avizat. Ardenţa scurtei sale vieţi (a trăit doar 42 de ani) este asociată, pe bună dreptate, de Ion Vartic cu risipirea („risipire spirituală ardentă"). Deloc întâmplător, prima sa carte, cu profil didactic, publicată antum, este consacrată „esteticii fenomenului literar" pe tema *Problemei cititului.* Pe când poezia – fundamentată, în prima etapă de creaţie, pe teza proprie a resurecţiei baladei – şi dramaturgia vor fi editate în postumitate. La fel, majoritatea eseurilor din culegerea proiectată, dar rămasă în faza manuscrisă, *Aquarium*, care va fi restituită integral abia în 2000, îngrijită de Marta Petreu şi Ion Vartic.

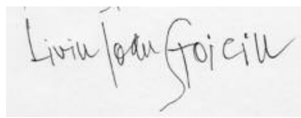
Întâmplător sau semnificativ, centenarul lui Radu Stanca din acest an coincide cu aniversarea a 75 de ani de la apariţia *Revistei Cercului Literar*. Emblematica revistă avea un singur redactor afişat în casetă (I. Negoiţescu), dar nucleul fondatorilor cu permanentă colaborare se poate deduce din semnăturile care deschid numărul unu: Radu Stanca, Ion D. Sîrbu, Ioanichie Olteanu, Cornel Regman Ştefan Aug. Doinaş şi I. Negoiţescu, semnând cronica literară. În mod simbolic, seria revistei în opt numere, intrată în istoria literaturii române, se deschide (după articolul-program nesemnat) cu grupajul de balade al lui Radu Stanca (*Tristeţe înainte de luptă, Lamentaţia poetului pentru iubita sa* şi *Lamentaţia Ioanei D'Arc pe rug*) şi se încheie cu *Revista revistelor* scrisă de acelaşi, ca răspuns definitiv la acuzaţiile de „estetism" din presa vremii. Depăşindu-şi colegii, la concurenţă cu Negoiţescu, Stanca are mai multe semnături în fiecare număr. În primul număr mai semnează „Cronică dramatică" şi o introducere la „Cronica artelor minore". În numărul al treilea publică *Şapte balade scurte* şi o cronică dramatică; în al patrulea: balada fabulistică *Pisica* şi cronica dramatică despre Ion Luca; în al cincilea, semnează la „Cronica ideilor" studiul teoretic despre *Resurecţia baladei* şi un eseu despre condiţia cronicarului dramatic. În ultimul număr (triplu numerotat, cu mai multe pagini), pe lângă alte două semnături la „Cronica artelor minore" şi „Revista revistelor", poetul şi teoreticianul publică prima sa piesă de teatru, tragedia *Hora Domniţelor*.

Definitorie pentru creaţia stanciană este realizarea simbiozei expresive dintre teatru şi poezie, prin originale puneri în scenă, la întrepătrunde rea dintre real şi fantastic, cu personaje lirice profilate simbolic, multe de origine mitologică sau antică şi medievală.

cronici

Liviu Ioan Stoiciu

Cel mai important premiu literar, întemeiat după Revoluție

30 de ani de la Revoluție – ce ar fi de reținut, care să conteze, la o primă evaluare, în această perioadă în / pentru literatura română? Mă întreb și-mi răspund, rapid, scurt (ce-mi vin pe moment în minte): au apărut noi reviste literare, noi edituri, noi premii literare credibile, un Dicționar General al Literaturii Române, o *Istorie critică a literaturii române* (semnată de Nicolae Manolescu; domnia sa a fost și un politician la vârf după Revoluție, președinte de partid nou și candidat la președinția țării; până la Revoluție „n-a făcut politică"). Au dispărut din păcate în această perioadă poeți, prozatori și critici importanți, „mari", „canonici" (apropo, din lista canonică apărută zilele trecute în *România literară* lipsesc influenții critici Laurențiu Ulici, Radu G. Țeposu, Marin Mincu!). Au explodat pe piață traducerile din literaturile străine (pe de altă parte, Mircea Cărtărescu e cel mai premiat în țară și peste hotare și cel mai tradus scriitor român în viață). A apărut și o nouă generație de scriitori, „douămiistă", cu valori „relativizate" (neferícit, pusă pe baricade adverse față de scriitorii „de bază" din Uniunea Scriitorilor, lăsând senzația că literatura română originală nu are nici trecut, nici viitor).

A fost o mică introducere pentru a sublinia o ispravă semnificativă de după Revoluție în plan literar (inițiativă personală a lui Gellu Dorian): anume, „instituționalizarea" Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu" pentru Opera Omnia la Botoșani. Îl voi cita mai pe larg pe Gellu Dorian (din revista *Hyperion* 1-2-3 / 2019) pentru a conștientiza istoria apariției și perpetuării extraordinare a celui mai important premiu literar care se acordă în România (ajuns în acest an la ediția a 29-a): *Nu e suficient să faci un bine. Ci trebuie să te pricepi să-l faci... Prima ediție a Zilelor Eminescu, după un drum la București, pe vremea cînd încă se trăgea pe străzile Capitalei, s-a derulat după tipicul festivismului de altădată. Nu asta era calea de urmat, ci trebuia alta, pe potriva noilor căi deschise de răsturnarea fostului regim. Laurențiu Ulici, dintre toți scriitorii invitați atunci, în acel ianuarie 1990, a fost singurul care a venit la Botoșani. Și părerea lui a fost că trebuia făcut altceva. Și tema dată mie pentru acasă a fost schimbarea paradigmei acestor evenimente dedicate lui Eminescu la Botoșani. Și așa, în timp ce unii se bucurau de izbînzile libertăților cîștigate, eu am decis să înființez acest premiu. Și așa din ianuarie 1991, cînd 15 ianuarie a trecut tot searbăd și fără nimic remarcabil, am început asaltul asupra Primăriei Botoșani. Ideea l-a prins pe primarul de atunci, așa cum a trecut și de exigențele lui Laurențiu Ulici, pe atunci doar redactor-șef al revistei „Luceafărul" și în conducerea Uniunii Scriitorilor din România. Cum de la Botoșani ni s-au deschis porțile spre înființarea Premiului Național de Poezie „Mihai Eminecu", cu finanțare din sponsorizări și donații, așa cum a fost la prima ediție (știe doar Corneliu Vicențiu Daniliuc, primarul de atunci, cum a fost!), Laurențiu Ulici a acceptat să formeze juriul, cu o reprezentativitate națională, în componență cu cei mai importanți critici literari ai vremii din patru mari centre culturale ale țării: București, Iași, Cluj-Napoca și Timișoara. Calea a fost deschisă. Prima ediție l-a avut președinte de onoare pe Petru Creția, pe atunci la Ipotești, în pregătirea unui mare proiect, de înființare a unei instituții naționale – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu", Memorialul Ipotești de mai tîrziu. Din motive neexplicate vreodată de Petru Creția, premiul nu s-a mai acordat în iunie, așa cum a fost programat să se petreacă, ci s-a amînat pentru ianuarie 1992, cu mențiunea că premiul se va decerna pentru anul precedent unui poet român contemporan în viață pentru întreaga operă poetică, într-o gală specială, în prezența laureatului, căruia i se va dedica întreg evenimentul. Și aceasta a devenit și regula de bază a unui regulament ce s-a conturat în timp în structura lui de acum. La primele nouă ediții, Laurențiu Ulici, care a devenit președinte al juriului pe zece ani, a fost prezent. Tragica lui dispariție din noiembrie 2000 a lăsat un gol, pe cînd eram pe punctul de a declara Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu" instituție națională, cu acte în regulă. Ideea a rămas în picioare și, de fiecare dată, cînd noul președinte al juriului, Nicolae Manolescu, a fost prezent la Botoșani, s-a pus problema legiferării acestei instituții, evidente și atît de respectate la nivel național... De binele de care vorbeam la început s-au bucurat douăzeci și opt de poeți români, care, pe lîngă legitimarea de marcă acordată de prestigiul personalităților din care a fost format juriul de-a lungul edițiilor de pînă acum, de însemnele memorabile și suma de bani acordată, precum și de editarea unei antologii consistente din opera lor poetică, și, nu în ultimul rînd, de o gală care le-a fost dedicată integral, ca semn de onoare și respect, au devenit și cetățeni de onoare ai orașului care l-a dat lumii pe Eminescu. Nici un premiu din România, poate și din altă parte, nu este atît de complex în fondul lui, devenind, cum era și firesc, atît de rîvnit, de respectat și, din păcate, contestat de unii, nu în esența lui și în ce privește valoarea laureaților, ci din vini aruncate către organizatori, fără justificări, și, în ultima vreme, mai ales împotriva președintelui Uniunii Scriitorilor din România, Nicolae Manolescu, care nu este președintele juriului în această calitate, ci în cea de cel mai important critic literar român contemporan. Domnia Sa a devenit președinte al acestui juriu în decembrie 2000, pe cînd nu era președinte al U.S.R., alternînd la unele ediții această calitate, de președinte al juriului, cu Mircea Martin...* Iată și lista cu laureații Premiului Național „Mihai Eminescu" – Opera Omnia: 1992 - Mihai Ursachi; 1993 - Gellu Naum; 1994 - Cezar Baltag; 1995 - Petre Stoica; 1996 - Ileana Mălăncioiu; 1997 - Ana Blandiana; 1998 - Ștefan Augustin Doinaș; 1999 - Mircea Ivănescu; 2000 - Cezar Ivănescu; 2001 - Constanța Buzea; 2002 - Emil Brumaru; 2003 - Ilie Constantin; 2004 - Angela Marinescu; 2005 - Șerban Foarță; 2006 - Gabriela Melinescu; 2007 - Adrian Popescu; 2008 - Mircea Dinescu; 2009 - Cristian Simionescu; 2010 - Dorin Tudoran; 2011 - Dinu Flămând; 2012 - Ion Mircea; 2013 - Nicolae Prelipceanu; 2014 - Ion Mureșan; 2015 - Gabriel Chifu; 2016 - Gheorghe Grigurcu; 2017 - Mircea Cărtărescu; 2018 - Aurel Pantea; 2019 - Liviu Ioan Stoiciu. În 15 ianuarie 2020 a fost laureat Ovidiu Genaru... Jos pălăria în fața întemeietorului acestui Premiu Național de Poezie – Gellu Dorian: fără generozitatea lui, n-ar fi existat, și ar fi fost păcat!

21 ianuarie 2020. BV

C. Voinescu

Like Gramatica

DIN VORBĂ-N VORBĂ

DRAC

Dacă ținem cu tot dinadinsul *să dăm de dracul*, trebuie să cotrobăim prin cotloane de expresii, zicători, proverbe și imprecații, pe unde *și-a băgat el coada,* deși, nu de puține ori, *căutându-l pe împielițat cu lumânarea, dăm peste ta-su. Facem pe dracu-n patru să dăm și peste mă-sa*, fiindcă una e *să te ia dracul, și alta – mama dracului.* Când ajungem *să-l tragem pe dracul de coadă* și o luăm la picior de-acasă după un trai mai acătării, tot michiduță e cel care ne oferă „locația" nimerită: *la dracu-n praznic* sau *unde și-a ințărcat dracul copiii.* Ne temem de kilogramele în plus *ca dracul de tămâie*, dar mâncăm de parcă *a intrat dracul în noi*, așa că, *lucrul dracului!* – dăm iute fuga la cei care *scot dracii* din oameni. Ne uităm *ca la dracul gol* la ciorba de urzici și ni se pare că *l-am prins pe dracul de picior* în fața uneia de burtă. De voie, de nevoie, *dăm dracului* slănina și cârnații, dar, vrând să cumpărăm verdețuri, constatăm – *fir-ar al dracului să fie!* – că cer ăștia de la market *și pe dracu´, și pe mă-sa* pe ele. Unii mitici *se fac frate cu dracul* să câștige puterea, ca, apoi, *nici dracul* să nu le-o mai poată lua. De unde și vorba aia a lui Caragiale: *Al dracului domn' Mitică!*

CÂȘLEGI

Când punea mama laptele la prins, eu, fie post, fie ***câșlegi****, de pe a doua zi și începeam a linchi groșciorul de pe deasupra oalelor...* – deapănă Creangă amintiri într-un loc, iar într-altul scrie că *într-o duminică, prin* ***cârneleagă****, a venit tatul mamei, bunicu-meu David Creangă din Pipirig, la noi...* Vorba **câșlegi** – răstimp de posturi, când creștinii mănâncă de frupt – s-a plămădit din adunarea la un loc a două cuvinte latinești *caseum ligat*: *leagă cașul, adică lasă cașul (lăsatul de brânză)* – lămurește Șăineanu tâlcul – *fiindcă pe atunci Biserica interzice (leagă) chiar și mâncarea de lăpturi.* ***Cârnelegii*** – antepenultima săptămână din dulcele Crăciunului, în timpul căreia credincioșii pot mânca de dulce miercurea și vinerea – tot din două vorbe latinești se trage: *carne ligat, din carne-leagă, adică oprește a mânca carne* – după cum ne dumirește Scriban. Zice poetul anonim: *Câșlegile-s mărturie, / Ce-ai făcut îi pă vecie;/ Câșlegile-s târg de țară,/ Ce cumperi nu poți da iară.*

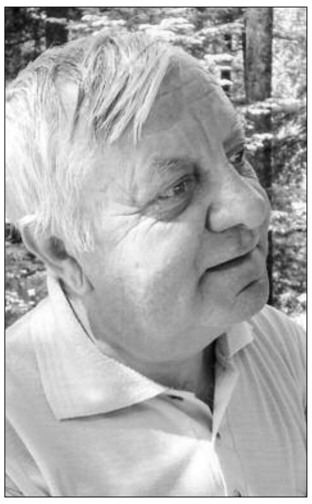
ZEAMĂ

Poporul a băgat de seamă că *găina bătrână face* ***zeama*** *bună* – constatare folosită nu doar întru preamărirea fierturii încropite dintr-o asemenea orătanie, ci și pentru a spori noima unei anume însușiri umane. Având și varianta ***zamă***, cuvântul se trage din latinescul *zema*, cu origini grecești, făcând, la Sadoveanu, de pildă, concurență turcescului ***ciorbă*** (*çorba*): *Cum sfârși șătrarul aceste cuvinte, jupâneasa Avramia intră cu* ***zama*** *de găină aburind în străchini.* Laolaltă cu alte vorbe, ***zeama*** a dobândit noime noi în expresii populare și locuțiuni ca ***zeamă lungă***, despre vorbe multe și cam goale de miez, ***soarbe- zeamă***, despre omul prost, molâu, sau ***zamă de clopot***, metaforă a morții, într-o zicere precum *Leacu-i zamă de clopot.* Nu doar de găină poate fi **zeama**, ci și (mai ales) de varză, ca la Ion Ghica, de pildă: *Îi plăcea cu deosebire ciorba de știucă fiartă în zeamă de varză acră cu hrean.* Dacă e de prune, definește țuica, precum la Galaction: *A băut un pahar de zeamă de prune și acum e în gârliciul bordeiului.* Zice Creangă: *Sărace, sărace! nu ești nici de zama ouălor.*

BELFER

Se întâlneau – scrie Sadoveanu – *cu grămezi de băiețași... duși spre școală de* ***belferi*** *cu fețele năcăjite și gânditoare.* Autorul *Baltagului* îi păstrează voroavei noima sa primară, ușor depreciativă, de învățător, dascăl, dăscălaș, profesoraș, așa cum a fost preluată de la evreii așchenazi, trăitori cândva în Moldova, vorbitori ai idiomului german, îmbogățit cu elemente ebraice, romanice, slave, numit idiș. Între etimonul german ***beihelfer*** (ajutor, asistent) și ***belfer*** a existat varianta intermediară ***behelfer***, redusă fonetic de evrei la forma de azi a cuvântului. Curios este că, neavând nici în clin, nici în mânecă, din punct de vedere semantic, cu învățătorul definit, termenul a dobândit și noima de om care trăiește în lux, fiind larg folosit de G. Panu în Amintirile de la Junimea, de C. Mille, de Eminescu (*...un felegos de belfer va fonfăni la fleacuri...*), de Ioachim Botez, la 1935, ca titlu de carte: *Însemnările unui belfer.* Zice C. Mille: *Odată cu debutul meu ca student, făcui debutul meu de belfer. Și în adevăr puțină deosebire era între mine și dascălii ovreiești.*

Gheorghe SIMON

Cel plecat în străinime

se întoarce

pe calea deşertăciunii

fără ca nimeni să aştepte

porţile se deschid de la sine

şi aşteptarea se face cuvînt

întîmpinare a Verbului

întrupat pe pămînt.

Însingurare în mirare

Ea nu ştia nimic
despre întîmplarea de a fi
şi nici despre moarte
doar căderea în uitare
în livada părinţilor
a merelor coapte.

Însingurare în mirare
şi nici urmă de închipuire
era doar clipă înveşnicită
precum în poveste
nu-i urmă de trecere
ci doar ceva ce încă nu este.

Era ceva mai aproape de moarte
cum e lacrima strivită între pleoape
în timp ce totul în preajma ocrotitoare
devenea lumină orbitoare.

Pe cărarea rătăcirii clipelor pustii
nu te mai vede nimeni
cînd eşti cu Dumnezeu
şi tot ce e creatură
se strămută fără durere în făptură.

În graba de a fi acolo
unde ne e gîndul
în aceeaşi clipă
tăcerea e mormîntul
prea plin de-atîta mută aşteptare
cum fără de urmă sunt clipele
risipite în văzduh de mirare.

Şi în timp ce noi citim din *Cartea morţilor*
toate numele înscrise vreodată în *Cartea vieţii*
şi nici unul rămas pe dinafară
precum e acum mormîntul gol
mai plin decît odinioară.

Înfrigurare deşartă

Iarna se cuibăreşte neruşinată
prin ascunzişuri
interzise privirii decente.

Lumina freamătă în făptura alegorică
a norilor fugari.
Fiara singurătăţii înşfacă
fără milă
din făptura verbului a fi.

Toate mor mai înainte
de-a fi fost întrupate
în cuvinte.
Mai subţire-i coaja
cînd miezul coacerii
străpunge litera.

Doar cît să-ţi aduci aminte
din copilărie
de cum erai
de cum eşti
ninsoare de litere negre
troienind în poveşti.

Clipa fecundă

Făptura închipuirii
într-un crîng, în desime
cum numele înghesuite
cu litere lipsă
din cimitire vesele
unde se aude corul îngerilor
sub *bolta cea rece*
cînd toaca face să răsune prisaca
de zumzet de albine
hrănindu-se cu mana cerului
din flori de grai din vechime
sau din flori de salcîm
cu miere blîndă în auz de suspin
şi cu fagure de ceară
pentru clipa de odinioară.

La hotare
între neamuri în migrare
chip lîngă chip
arhechip
şi privire lîngă privire
cum lumînări aprinse în cimitire
cum muguri de candelă pîlpîie în altare
ca un singur ochi întregit prin fulguire
întreit prin numire
cum răsare dintr-o ochire
o părere de crucificare
a celui ce este pentru cel ce nu are
cum să ajungă să pătrundă
cînd raze înteţite privirea-i inundă
ca o prea stăruitoare şi mîntuitoare
clipa fecundă.

Lucrurile devin transparente

Soarele verii amurgeşte peste pădure
lumina se înstrăinează în lumină
cuvintele se topesc în jarul mocnit al tăcerii
cum lucrurile doar privindu-le
devin transparente
cum morţii sunt o lume doar pomenindu-i.

Absenţe cresc celular
multiplicate în frunzele pădurii
ca nişte făpturi vii
amintiri tîrzii
mişună
în casa copilăriei locuieşte doar cuvîntul.

Te speli pe mîini în lumină
şi lumînări aprinse
sunt degetele de ceară ale copilăriei
şi mătăsoasă devine tăcerea
abia atingînd-o.

Stăruie copilăria

Cerul se zvoneşte în bobul de grîu
un cuvînt locuieşte într-o casă pustie
doar clopotul face să se audă
ceva ce stăruie ascuns.

Copilăria întreagă arde pe culmi nevăzute
precum moartea se ascunde
prin nume
în lucruri
numai păsările fac să se zvonească
lumina pe cer.

În zborul nevăzut al clipelor
lumînările ard nestingherite
la capătîiul celui plecat pentru totdeauna.
Călătoria o ştim pe de rost
înainte de a începe
deşi uităm de unde venim
suntem doar ceea ce ne amintim.

Ştim cum e acolo
deşi nu s-a întors nimeni
noi fiind cei întorşi
de pe celălalt versant al uitării.
Focuri ard în neştire
fără să încălzească pe nimeni
ca o uşă pe care nu intră şi nu iese nimeni
precum ochiul treimic peste nemărginire.

Suntem nişte străini
şi ni se pare că trăim
doar clipa freamătă de nerăbdare
suntem aşteptare
din înaltul ceresc
doar în suflet cuvintele se înnoiesc.

Ţinuturi anonime

Pasăre singuratică şi iarnă absolută
în ochii copilăriei
ninge amintirea
întoarcerea e posibilă pe calea iertării.

Un cîine nu poate fi jertfit
ci doar alungat
de la casa omului
el însuşi hăituit de hiene în agonie
fiara cumplită locuind
în subterana siberiană.

O tăcere înspăimîntătoare
ne împietreşte sufletul
fulgere cad fără încetare
biciuind oglinda mării interioare
precum cerul s-ar elibera
de o povară imaginară.

Copilăria e promisiunea luminii
a primăverii uitate în crîngul de izbelişte
între prea multe semne prevestitoare
de o privire osîndită să vadă mereu negru
cînd cerul e albastru.

Privelişti împărăteşti
se imprimă
pe veşmintele transparente ale ***Melancoliei***
cum urma de zbor interior se pierde
în ţinuturi ale amintirii
neatinse vreodată de priviri pămîntene.

O fărîmă de azur
o sclipire de aur pur
armură de aer
pentru un suflet
plutind pe ape.

Epifanie

Turlele urcă spre cer
privegheate de zborul păsărilor stingher
în preajma mănăstirii
poteci părăsite pe care nu trece nimeni.

Înmugureşte steaua venerii
şi-ţi vindeci tăcerea înlăcrimată în muguri
mîngîiat de lumina care se frînge fără vină.

Lucrurile par sprijinindu-se în cîte un nume
cînd toate există spre a sfîrşi în cuvînt
precum cel care citeşte
face să învie litera în gînd.

Amiaza se furişează în crîng
Verbul e întrupat pe pămînt
grîul răsare din cuvînt
prin vitralii se răsfrînge zborul îngerilor
fruntea străluceşte nefiresc în lumină.

Iată şi casa de lemn
aici lucrurile se tem pînă şi de umbra lor
mai mult decît ar fi fost
transfigurate în vreo natură moartă
şi iată omul
întîia oglindire a lui Dumnezeu
după chipul şi asemănarea-i.

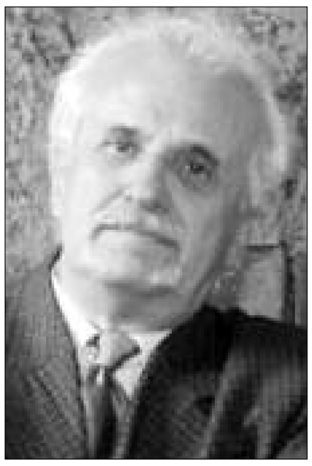
Iată omul
însufleţit de rîvna întruchipării
şi cea dintîi înfiorare
a numelui rostit de o străină gură
şi iată clipa dintîi
pîrguindu-se în cea din urmă epifanie
princiară.

Trecutul nestatornic

Cel plecat în străinime
se întoarce
pe calea deşertăciunii
fără ca nimeni să aştepte
porţile se deschid de la sine
şi aşteptarea se face cuvînt
întîmpinare a Verbului
întrupat pe pămînt.

Cel care se întoarce în copilărie
face ca în suflet să adie
răcoarea amintirii tîrzie
precum în văzduh
urma zborului
pare că scrie
doar ceea ce prinde chip
prin poezie
precum ochii în mirare
fac să tresară cuvintele
prin rostire
susurînd agonic
rîul din copilărie.

Radu Ulmeanu

Nu-mi cere să-ţi spun

Nu-mi cere să-ţi spun că eşti frumoasă
nici să-ţi măsor caratele frumuseţii
mâna mea prelinsă peste conturul feţei tale
ţi-ar ajunge pentru-a te arăta ca-n oglindă

Mâna mea mângâindu-ţi trupul
de la cap la picioare
ar putea fi o întreagă bibliotecă de epitete
ar putea fi o epopee plină de faptele de frumuseţe ale chipului tău

Iar dacă ne-ar încăpea patul măcar pentru o oră
să ne scăldăm în aşternuturi şi-n frumuseţi
ar mai trebui adăugată biblioteca din Alexandria
şi operele a nenumăraţi poeţi

Abia în final cuvintele mele să vină
ca punctul după întreaga istorie a lumii
de la facere la apocalipsă
de la răsărit la apus
de la cuvântul care a fost la început
până la cuvântul ce nu va mai fi niciodată

Ora de aur

Astăzi am trecut cu maşina prin faţa casei tale
deviind de la traseul obişnuit
auzeam la radio *Poate dacă ploaia s-ar opri*
şi tocmai ploua

Jelalnică melodie, jelalnic suspinul din piept
iar tu stăteai ascunsă după ziduri
şi după scripturi

Astăzi am trecut cu maşina
gândindu-mă, ciudat, că n-o mai făcusem până acum

Pentru că, nu-i aşa, fiecare zi e un nou început
fiecare oră e o nouă şansă
pentru a trăi sau a muri de dorul cuiva
că treci sau nu pe lângă nişte plopi fără soţ
că ţi-e dată sau nu ora de aur a nefericirii

Sudoarea însângerată

Lacrimă cu trup de femeie
femeie cu nume de alinare
două minuni una în alta

Dacă vei crede sau nu
ea va fi tot acolo
în turnul spre care se îngrămădesc
vocile nopţii

Va rostogoli către tine
valurile oceanului

Iar tu
întregul şi nimicul acestei lumi
deschide-ţi doar braţele
deschide-ţi doar inima, sufletul

Primind tot ce Dumnezeu dă aleşilor,
alteori nealeşilor săi
îmbrăţişând chipul incertitudinii
odată cu trupul de crini şi de sare
a ceea ce nu are nume
nu are decât scânteierea, decât sudoarea
însângerată
a răsăritului

Moşteniri

Am moştenit pământul, am moştenit lumea,
acesta e sloganul popular;
tu, fratele meu, ţi-ai moştenit partea ta,
tu, sora mea, ţi-ai avut partea de asemeni

Doar eu m-am moştenit pe mine însumi,
doar umbra mea e ca pasărea în zbor
ciripind, fluturându-şi aripa
peste oglinzile lacului

Fiecare moşteneşte ce i se cuvine,
o arie de pământ, casa,
o vită, un tractor, o limuzină, o fabrică,
eu mi-am primit doar propria succesiune

Steaua Aldebaran şi steaua Canopus
luna deasupra Saharei şi cea de deasupra oceanului
soarele din cer şi cel din pământ
scăldându-mi obrajii

Pasărea colibri

Merg pe stradă înşurubat în mine însumi
ca tirbuşonul în dopul de plută
din sticla de vin
cu singurul amendament
că sângele meu nu îmbată pe nimeni
poate doar pe iubită
când îi vorbesc de păsările cerului

Mă detaşez de mine însumi
ca dopul de şampanie
pornind ca din ţeava puştii,
atâta că gura mea nu pocneşte,
numai cât rosteşte un cuvânt, două,
ce nu sperie pe nimeni,
sau poate doar pe tine
alarmată că s-ar putea să te părăsesc
pentru cine ştie ce fantasmagorie
dintr-o carte de versuri

Alerg pe pista de la suta de metri
a vieţii mele şi aproape că am ajuns la finiş
aproape că am rupt cu pieptul panglica învingătorului
când deodată-mi dau seama că povestea se termină
cursa se încheie cu medalia morţii

Şi dau acum să mă-ntorc
spre ea, care le ştie pe toate
s-o întreb ce-i de făcut
să se dea din nou startul, având în vedere
că cineva a trişat
şi numai eu am pornit ca un nebun
să câştig cursa terminată cu moarte

Ea însă, înţeleaptă cum e,
stă singură şi plânge în pumni
nici măcar nu mă vede că mai trăiesc
a şi adus un preot să-mi cânte prohodul
când ochii mei cresc tot mai mari şi mai luminoşi
distingând clar furnica ce urcă pe firul ierbii
şi pasărea colibri departe în ţările calde
în care n-am fost niciodată

Cu un suspin

Ce umbre îmi colorează obrazul
devenit, deodată, graţie lor, arămiu,
ce catacombe mi se deschid sub picioare
pentru a plonja în misterele lumii

Începând cu al Facerii
şi sfârşind, desigur, cu al iubitei

Cel mai mare, mai luminat dintre toate
cutremurându-mi fiinţa
cutremurând universul
punând în discuţie rosturile marelui Tot

Mai tacă-ţi fleanca, îmi spune un demon interior,
cine o să te creadă
că mai ai vreo iubită

Şi încă una plină de mister,
când orice fetişcană
te-ar putea juca pe degete
făcându-te să sfârâi ca fusul

Poate că da, îi răspund,
de n-ar fi ea Una,
de nu i-ar înflori macii roşii pe buze,
de nu mi-ar reteza capul cu un suspin

Revelare

Am dat cu piatra în marii nebuni ai lumii
simţindu-mă fără păcat
am luminat cu o făclie de răşină tenebre ale moralei
ascultând cum trosnesc la flacăra ei sufletele damnate

Am rugat îngerii să vină să mă ia
din infernul pământean, subpământean
şi mi-au trimis un sol, o chemare

Parcă a intrat soarele în casa mea orbindu-mă deodată
înfrigurându-mă

Şi-am fost luat pe-o aripă uriaşă
ce plutea nemişcată peste un ocean nesfârşit
întinderea albăstruie a morţii

Mă războiun

Mă războiun pe floarea ucigaşă a cărnii
care îmi creşte în suflet
otrăvindu-mă

Şi-mi scald sufletul în oceanul redus la instinct
holocaust magic din vremea războaielor
purtate cu mine însumi

Teroarea istoriei îmi picură broboane de sânge
pe ecranul monitorului
pe care-l inundă zâmbetul feciorelnic

Dezbară-mă de mine însumi,
mă rog celui cu care nu am nicio punte de legătură,
dezbară-mă de strigoii propriilor mele cuvinte

Mă simt ocrotit ca o specie pe cale de dispariţie
abia intrat în lume, abia ieşit din graniţele
somnolenţei astrale a nesfârşitelor lumi

Şi totuşi, ce spaimă şi ce durere
să ascult zi de zi fluturarea aripilor
acestui monoton cântec şoptit
la urechea neascultării

Lacrimă cu trup de femeie

femeie cu nume de alinare

două minuni una în alta

Dacă vei crede sau nu

ea va fi tot acolo

în turnul spre care se îngrămădesc

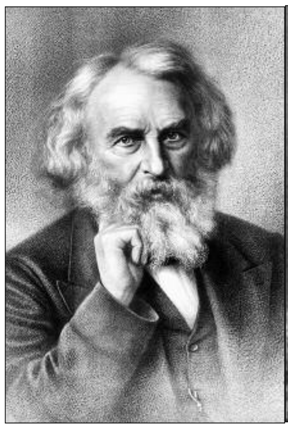
vocile nopţii

poesis

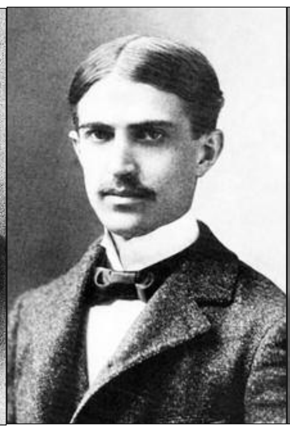
Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882)

Longfellow s-a născut în Portland, Main. Educaţia timpurie a fost în şcoli private şi la Portland Academy după care a intrat la Colegiul Bowdoin. După o vizită pe continent când a învăţat franceza, spaniola şi italiana, în 1829 Longfellow s-a reîntors în Statele Unite şi a fost numit profesor şi bibliotecar la Bowdoin. După o vizită în Germania, Suedia şi Ţările de Jos, i s-a oferit profesoratul la Harvard.

În 1839 a publicat *Voices of the Night*, un volum conţinând *The Psalm of Life* şi *The Light of the Stars* – poeme devenite imediat populare. În acelaşi an a publicat *Hyperion, nuvelă romantică*. În 1841 publică *Ballads an Other Poems*. Apoi scrie câteva *Poems on Slavery* şi *Evangeline*, 1847, *The Song of Hiawatha*, 1855, o încercare de a întruchipa în versuri miturile, superstiţiile şi obiceiurile indienilor din America de Nord. A fost un traducător fidel şi a dat o versiune pentru Divine Comedy a lui Dante, una dintre traducerile cele mai remarcabile. A mai scris şase sonete despre Dante care sunt printre cele mai rafinate producţii ale sale.

Henry Wadsworth Longfellow

Stephen Crane

Amy Lowell

Sarah Teasdale

Ogden Nash

Chaucer

Un bătrânel într-o căscioară dintr-un parc:
Jur-împrejur odaia zugrăvită
Portrete de hăitaş, şoim şi ogar
Şi căprior rănit. Ascultă ciocârlia
Cu trilul care vine odat` cu răsăritul prin cenuşiul
Sticlei din fereastră legată în grilajul plumburiu;
Ascultă ciripirul şi-apoi râde
Şi-n carte scrie ca un caligraf.
El e poetul zorilor, cel care-a scris
Poveşti din Canterbury, iar bătrâneţea sa
Frumoasă-i ca un cântec; şi cum tot citesc
Aud cucurigând cocoşul; şi cânt
De ciocârlie şi de cânepar, iar de printre file
Miresme se înalţă de câmp arat,
Şi de ogor şi pajişti înflorite.

Viaţa

Ca mama iubitoare când ziua s-a sfârşit
Care de mână-şi duce pruncul la culcare
El, vrând-nevrând, căci inima nu-l lasă
Să-şi uite jucăriile stricate pe podea.
Privind pierdut la ele prin uşa-ntredeschisă
Nu de tot liniştit sau alinat
De promisiuni de altele în locul lor
Care, chiar mai frumoase, mai mult n-or să-i placă;

Tot aşa Viaţa cu noi se joacă şi ne răpeşte
Tot câte una jucăriile, şi-apoi de mână
Ne duce la hodină aşa de-ncetişor, că mergem
Abia ştiind de vrem ori nu aceasta
Fiind prea plini de somn pentru-a-nţelege
Cât de mult necunoscutul depăşeşte ceea ce cunoaştem.

Stephen Crane (1871-1900)

S-a născut în Newark, New Jersey. A făcut studii la Academia Pennington şi apoi la Institutul Hudson River – o serie de cursuri scurte. După un semestru la Lafayette şi Syracuse (1890-1891) a pus capăt zilelor universitare, îndreptându-se către munca de ziar.

Primele sale scrieri au fost în proză: *Maggie: A Girl of the Streets* (1893) şi lucrarea sa de căpătâi *The Red Badge of Courage* (1895). În acelaşi an publică un volum de versuri libere influenţate de Emily Dickinson, intitulat *Collected Poems*. Prin munca sa Crane este precursorul revoluţiei din literatura secolului al XX-lea.

A fost odată un om

A fost odată un om cu limbă de lemn
Care încerca să cînte
Şi jalnic mai era într-adevăr.
Dar mai era acolo unul care-auzi
Clămpănitul acelei limbi de lemn
Şi ştiu ce dorea omul să cînte.
Şi cu asta cîntăreţul a fost mulţumit.

Am văzut un om

Am văzut un om care-ncerca să prindă orizontul;
Cum mai fugeau în cerc unul după celălalt...
Asta mi-a stricat liniştea;
Aşa că l-am oprit.
“În van încerci”, i-am zis
“Niciodată n-o să...”
“Minţi”, mi-a strigat
Fugind mai departe.

Învăţatul

Veni la mine învăţatul cîndva
Şi-mi zise, “Ştiu drumul - hai”
Şi-am sărit în sus de bucurie.
Şi cum ne-am mai zorit...
Curînd, prea curînd, am ajuns
Unde ochii nu-mi mai erau de trebuinţă,
Şi nu mai cunoşteam drumul paşilor mei.
M-am agăţat de mîna prietenului meu;
Ca să-l aud văitîndu-se, “M-am rătăcit”.

Călătorul

Călătorul,
Zărind poteca înspre adevăr,
Rămase mut de uimire.
Era năpădită de buruieni.
“Oho”, îşi zise el.
“Văd că de mult n-a mai trecut
Nimeni pe-aici”.
Apoi văzu că fiecare buruiană era un cuţit bizar
“Ei, bine”, bombăni el, într-un tîrziu
“Fără-ndoială că vor fi fiind şi alte căi”.

Amy Lowell (1874-1925)

Amy Lowell, poet şi critic, s-a născut în Brookline, Massachussets, dintr-o familie de intelectuali cu tradiţie. A studiat tehnica versului mai mulţi ani, citind din clasici. În 1910 publică primul poem. Prima carte de versuri apare în 1912 sub influenţa lui Keats şi Tennyson. În timp ce locuia la Londra, 1913, s-a alăturat grupului de poeţi imagişti a căror principală preocupare era să producă „o imagine durabilă”. Ei căutau libertatea absolută a formei. Mişcarea e considerată un protest împotriva poeziei abstracte. Amy Lowell a atras atenţia prin experimentele asupra tehnicii şi a formei. Era un povestitor talentat şi un poet original. Printre poemele cele mai apreciate se numără: *Lilax*, publicat în 1925, care a primit Premiul Pullitzer în acelaşi an.

Zece ani

Când ai venit erai ca vinul roşu şi ca mierea
Iar gustul tău mi-a ars gura cu dulceaţa sa
Acum eşti ca pâinea de dimineaţă
Dulce şi plăcută
Abia dacă te mai gust
Căci prea bine te ştiu
Dar sunt sătul de tot.

Sarah Teasdale (1884-1933)

Născută în St. Louis, Missouri, şi-a făcut studiile în oraşul natal. După absolvire a călătorit în Europa şi în Orientul Apropiat. A fost un spirit solitar şi a trăit în singurătate. Prima carte de poezie a avut titlul *Sonnets to Duse and Other Poems* (1907) care deja dezvăluie măiestria ei subtilă. Primele şase monologuri sunt scrise în vers alb. *Flame and Shadow*, o ediţie revăzută publicată în 1924 în Anglia, este considerată a fi cel mai bun volum al ei. În aceste poeme versurile curg cu o mai mare naturaleţe, ritmurile fiind mai subtile si mai variate. Pe lîngă volumele amintite, Sarah Teasdale a compilat o antologie *The Answering Voice* (1917) care cuprinde 100 de poezii lirice de dragoste scrise de femei. În 1937 este publicat postum volumul *Collected Poems*.

Nu-mi va păsa

Cînd voi muri şi-asupră-mi veselul april
De ploaie părul umed şi-l va scutura,
Deşi te vei pleca deasupra, cu inima zdrobită,
Nu-mi va păsa.
Şi pace voi avea ca pomii înfrunziţi
Cînd ploaia pleacă ramul şi totul va fi scrum
Voi fi mai liniştită, cu inima mai rece
Decît eşti tu acum.

Ogden Nash (1902-1971)

Nash s-a născut în Rye, New York. A studiat în Rhode Island şi a urmat cursurile la Harvard, dar a plecat după un an, stabilindu-se în New York, unde s-a implicat în diferite activităţi. După un timp s-a dus în Baltimore şi s-a mutat la Hollywood, unde a scris. Versurile sale publicate în mai multe volume, între 1934-1962, sunt caracterizate de satiră şi ironie, şi, uneori, de o anume critică socială; tehnica sa este unică, o formă complet nouă de vers.

Tipicarul (The Purist)

Să vi-l prezint acum pe proful „Răsucilă”
Om de ştiinţă scrupulos
Pe nimeni el nu iartă, n-are milă
Şi face totul bine, nu pe dos

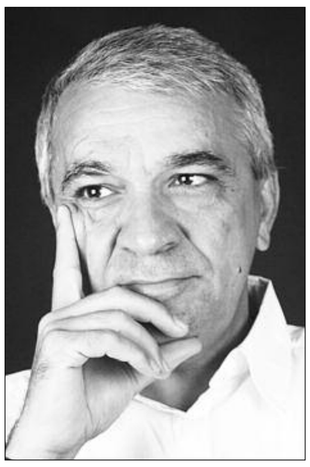
Confraţii strigă toţi „El nu lucrează prost
Şi tot ce face are musai rost.”
Aşa că l-au trimis departe-n junglă
El cortul şi-a întins pe mal de râu

(Şi nimeni nu putea la el s-ajungă
Pe toţi ştia cam cum să-i ţină-n frâu)
Până-ntr-o zi când nu-şi găsea mireasa
Pe care, i-a spus ghidul îndatoritor,
Văzând-o cum şi cât e de frumoasă
O devorase un aligator
Profesor „Răsucilă” zâmbi ca un copil
„Socot c-ai vrut să zici un *crocodil*.”

Prezentare şi traducere:
NICOLAE RĂDOI

traduceri

Mihail Soare

Dimineața mi se scursese pe sub ușă întreagă

aveam s-o caut înnebunit în portul acela plin de neîmpliniri de tot felul

mi se întâmplase nu o dată asta

și mai mereu îmi găseam diminețile travestite în niște nopți ne-dezmierdate

poesis

Poem cu ea printre lumile mele

Am găsit-o ghemuită ca un prunc printre lumile mele
pesemne că are iarba fiarelor, mi-am zis
ori poate niscai șperacle fermecate

cele o mie de lacăte ale lumilor subsemnatului aruncate care-ncotro peste tot
i-am luat la refec pe fluturii aflați de caraulă
am chemat vracii toți, alchimiștii, slugile, castelanul, curtea întreagă
halebardierii, bufonii - nimic
poate e rămasă acolo din alte vieți, s-au scuzat ei în cor
pe naiba, le-am răspuns înciudat, viețile alea nici n-au fost vieți
ci niște târfe de efemeride

e drept, eram cel mai vestit meșter aripar din împărăție
făcusem din porci porci zburători
din măgari măgari zburători
pusesem aripi unei meduze cu trup de lentilă de lornietă
unor seri din vremi însângerate de atâtea amurguri vărsate-n ocean
menajerei mele, iubita grăjdarului,
care voia să-i arate ăstuia că are cer și că nu degeaba umblă cu nasul pe sus
buldogului francez, pendulei, clopotarului chior
mie însumi

numai că femeile nu au aripi, de felul lor
(ați auzit voi de îngerițe, de îngerese, bunăoară ?)
iar dacă ea o fi având vreun sturz împușcat de cine știe ce nătărău
nu mă mai bag nicicum
o să umplu naiba văzduhul cu toată fojgăiala pământului
însă am ascultat-o

știa despre meșteșugul meu de la vameșul
care păzea hotarul dinspre miazănoapte al omenirii
mi-a vorbit despre ploi, despre zădărnicire, despre umbra singurătății ei
și despre niște răni prefăcute-n zâmbete din filmele mute
avea, de fapt, un hangar de vise boante
ea însăși era o păstaie plină cu astfel de vise
(i se întrezăreau pe sub rochie)

vreau să le văd plutirea, mi-a zis, și a început să dea din mâini arătându-mi cum
și atunci am văzut că avea degetele pline de sufletul meu
m-am gândit că-mi escaladase zidurile în timp ce eram ocupat cu așezatul
aripilor, pe căprării, în rastel
iar ceilalți vor fi fost la măturatul zborurilor căzute în curte
odată cu stingerea

Cântec de tavernă și decădere

De-mi alintați asinul nădit cu turte acre
ca viața stoarsă-n menghini de oase-albite noaptea
ziceți-i „prințe”, „drace”, ăsta-i alint, „fă-ți lacre
din lenea ce se-ndoapă cu melci de ziua șaptea
ori cu copaci din pâslă crescuți firesc de-andoase
puși în vreo iesle beată tot așteptând iisușii
s-aterizeze-n vrie cu aripi de angoase
dosite sub credințe puțind muced a sushi”
cătați-l între boașe ca să-mi vedeți trecutul
i-or fi crescut cât moartea uitată-n garderobe
atunci când între acte un înger, decăzutul
se-nhamă-alături, culmea, de gloabe necrofobe
să care înspre raiuri ce conăcesc regește
tavernele ținute de sfinți trecuți prin ciururi
ascunși în bulbucații ochi alburii de pește
ce-noată printre astre purtând în nări sperjururi
nu-mi înșeuați asinul, nu-l potcoviți cu vorbe
că-i luați plutirea oarbă, de zmeu cu sfori în coadă
din universul sumbru ascuns dibaci în torbe
de mine, laolaltă cu dumicați de pradă.

Cerul trupului ei

Cerul trupului ei de femeie, am suduit
începuse să plouă din pielea sa visătoare
să vezi diluviu, mi-am zis
și-am năimit ultimii matrozi orbi găsiți în port
din icoana cojită sfântul acela fără nume, ronțăitor de crepuscule, mă privea dojenitor
așa sunt ei, sfinții, cred că doar al lor este cerul
că-l vâră-ntr-un buzunar și că pleacă cu el
cum plecăm noi cu câte-o brichetă luată din greșeală de undeva

nici nu l-am băgat în seamă
podelele plângeau de dorul tălpilor ei de ți se rupea inima
iar cearșafurile în care se desfăta căpătaseră liniștea unei orchestre de negri
până și zidul îi uitase plângerea
rămăsese numai cu a lui
mută ca un înger
și care îneca odaia înțesată de secunde bolnave
în vreme ce psalmii umblau târâș în căutarea durerii

eram jumătate foc jumătate cenușă
și mâncasem lacom pâinea fiecărui mâine tocmit odată cu nașterea
poate de aceea mă făcusem cât un ocean de mare
poate de aceea aveam mereu nevoie de cerul trupului ei

și poate că nu suduiam
poate că cerșeam

Cry, baby

Dimineața mi se scursese pe sub ușă întreagă
aveam s-o caut înnebunit în portul acela plin de neîmpliniri de tot felul
mi se întâmplase nu o dată asta
și mai mereu îmi găseam diminețile travestite în niște nopți nedezmierdate

sunt pline tomberoanele de ele, de altfel
orice maidanez o știe prea bine, oamenii mai puțin
cu toate că nu câinii le-au aruncat acolo

pe cheu hamalii cărau clopote de bronz uriașe
în amintirea marilor nebuni deveniți sfinți
iar în cârciumile locului oameni lacomi înfulecau viața ca pe cine știe ce taină
adeseori dumicații înstrăinați le stăteau în gât
aidoma unor poeme de amor neînțelese
scrise în alte timpuri

eu stăteam în așteptarea ultimului bragagiu
și desenam cu degetul pe praful mesei ziua de mâine, pe cea de poimâine și tot așa
ca un astrolog priceput
încă nears pe rug

aerul era plin de vorbele muritorilor
adună, mușcă, învinge, scuipă, amână și altele

în port lucrurile stau altcumva decât în rest
mi se părea că în piața de pește până și vânzătoarele au solzi
și că știu graiul tăcerii adâncurilor
m-am oprit în fața unei tarabe unde se odihnea un pește cum nu mai văzusem
m-am cutremurat:
avea ochii iubitei mele și mi-am amintit cum mi-a zis cândva

chiar dacă am să mă urâțesc ca naiba
într-o zi am să te înghit, cum l-a înghițit pe Iona peștele cel mare
am să te înghit de drag
așa cum ești
cu toate ale tale, cu paradoxuri, cu lacrimi ca dintr-un alt sânge, cu cămașa ta visătoare
aveam o cămașă despre care spuneam că s-ar vrea pânza celei din urmă corăbii
cu armata aia de vise și cu singura fotografie în care arăți ca un ghețar nemângâiat
o știi, era făcută îndărătul unei mori de vânt
și cu descântecul deșănțat ce-ți șiroia pe urme

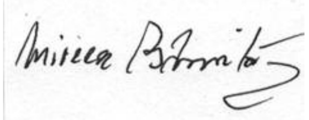
ca să fiu sigură că vom muri împreună

n-am cumpărat peștele acela
și am ieșit abătut din piață printre hamalii ce nu se mai opreau din cărat
oricare dintre ei ar fi putut fi un vicerege sau vreun zeu rătăcit
eu nu
ce vicerege ar viețui în pântecul unei femei doar ca să moară odată cu ea?

altă noapte nedezmierdată coborâse în port
și dinspre cârciumă răzbătea îndemnul răgușit al lui Janis Joplin
Cry, baby!

Mircea Bârsilă

Un topos liric inedit

În cea de a treia carte (*Livada nopţii*, Editura Agnos, Sibiu, 2019), Dumitru Cristănuş construieşte un topos fictiv – *Livada nopţii* – care are la bază o temă orfică: experienţa sufletului după dezlegarea sa de închisoarea trupului. Respectiva temă – trecută în lungul istoriei sale prin releele literaturii mistice medievale, dar şi prin cele ale literaturii populare dedicate călătoriei postsepulcrale a sufletului – este abordată sub semnul modernei abateri (*clinamen*) de la configuraţia sa tradiţională

În *livada* al cărei astru tutelar este *luna (*şi care ţine în palma ei utopicul tărâm) anumite elemente ale lumii terestre (taraful de greieri, licuricii după care aleargă cuvintele, câinele Roşu, altarul, catedrala, biserica, mormântul...) convieţuiesc cu altele de factură extramundană - *ireale* („eram noul născut/al luminii/trimis de pământ/în cer" - p. 67), *fanteziste* („eu cu îngerul păzitor/mă jucam de-a prinselea/în jurul fântânii" – p. 47), *ezoterice :* „pe un tron de aer/stă marele Înger" - p. 24; „deasupra noastră/*moartea a treia*/trecea prin lună/întruchipând nemurirea" - p. 29) , „clopotele norilor/au început să bată/vestind războiul/între ceruri/visat de lună/de la întemeierea ei/în timpul luminii„ - p. 93; „ultima înţelegere a mea cu moartea/era să nu mai devin om/una din cele şapte vieţi/şi-a săpat singură groapa/în armura unui ceasornic/care înşela timpul" (p. 51).

Livada (nopţii), spune poetul, „mă desparte de suflet", „moartea scoate în căuşul palmelor/apa care învie oglinzile/în care nu mă pot vedea /(...)/ pe întinsul livezii mergând/ca printr-un inel de logodnă/nu este lumină şi nici întuneric/bine şi rău/numai o lună uriaşă în cercul/ei de aur mă cuprinde" (p. 17). Cerul livezii şi cerul lui Dumnezeu se împreună, iar la slujba de înviere a poemului – văzut ca o biserică de cuvinte - este citită „evanghelia luminii". În jurul acelei biserici, „tata cosea otava lumii de apoi/mama cu o greblă aduna/răsăritul soarelui/în urma lor şapte îngeri/gâfâiau înhămaţi la un nor/ încărcat cu veşnicie" (p. 15).

Universul liric – un „univers secundar", utopic - propus de Dumitru Cristănuş implică un imaginar încadrabil în genul literaturii care are afinităţi cu visul şi în care imaginile cu un caracter simbolic au importanţa lor în ceea ce priveşte experienţele prin care trece sufletul, în livada nopţii, parcurgând, despărţit de trup, un traseu iniţiatic: „e prima noapte a mea/în livada nopţii/veşnicia intră în suflet/ca într-o peşteră/în copilărie aveam/o pasiune pentru întuneric/în jurul lunii/îngerii dintre cuvinte/mă priveau vorbind/despre mine în limba lor/şi mă ţineau în echilibru/între lumină şi întuneric/între copilărie şi naştere" (p.18).

Livada nopţii este o variantă a motivului mistic al *insulei* din proza fantastică a lui Eminescu şi, totodată, şi a creştinescului *loc paradisiac cu verdeaţă* unde ajunge sufletul, după moarte, şi unde nu-i nici supărare şi nici întristare...In *livada nopţii*, „fineţea ierbii salvează nemurirea/cerul o ţine în palma lunii//în fiecare clipă a întunericului/urcă un Sisif/să-mi repatrieze învierea//o furnică a lui Dumnezeu/duce în cer/ultima fărâmă/a credinţei" (p.19). Acolo, moartea se ascunde în iarba livezii, iar lătratul câinelui Roşu este o coală de hârtie pe care îngerii mai scriu poveşti nemuritoare: „câinele meu Roşu din lanţ/rămas în picioare în faţa lunii/linge plictisit aerul de pe întuneric/lătratul lui e o coală/albă de hârtie pe care/îngerii mai scriu poveşti/nemuritoare pentru copiii învierii" (p. 31).

Dumitru Cristănuş elaborează un „basm" fără cavaleri, vrăjitori şi magie şi fără eroi care luptă împotriva răului etc. Un basm în care este explorat, prin ficţiune, necunoscutul cu care se confruntă sufletul ajuns pe un tărâm (lunar) fără o localizare temporală şi geografică precise şi care devine, treptat, un spaţiu al unei aventuri strict spirituale (mistice).

Anumite amănunte sunt, la o privire atentă, de extracţie mitologică, precum, de pildă, salvarea diamantului întunericului: „diamantul întunericului/rostogolit în craterul livezii/nu am cum să-l salvez/ numai dacă luna/îmi îngăduie să trec/prin cercul ei de aur" (p. 21). Mitologica înghiţire de către monstru este înlocuită, aici, de proba trecerii prin cercul lunii. Rătăcirea pe potecile livezii substituie rătăcirea – din mitologia creştină a sufletului – pe întunecatele cărări ale morţilor, după cum alte imagini şi situaţii ilustrează interiorizarea mitului creştin al *morţii* şi *învierii*: „alergam prin livada nopţii/purtam aripi de fluture/pe care era suit/ întunericul/(...)/deasupra noastră/moartea a treia/trecea prin lună/întruchipând nemurirea" (p.29); „următoarea oglindă/este aşteptarea//la ruinele bisericii/sufletului meu/cuvintele/vin să se roage// întunericul/îmi aşază la picioare/poemul într-un sicriu/de iarbă//eram singuru-i vorbitor de lumină//la semaforul lunii/un înger mă aştepta/travestit/într-un cântăreţ/la vioară//muşc dintr-o coajă de pâine/precum câinele meu Roşu din lanţ/îmi leg viaţa de moarte/cu un descântec//se-nalţă un vuiet/prin trupul îngerului/suirea în văzduh/a cuvintelor/îngerul alb ca neaua/s-a topit/în viaţa poemului//vioara s-a închis într-un cântec/următoarea oglindă/este aşteptarea" (p. 41). Într-un alt loc, „corbul de aur al cerului" se înfruptă din stârvul memoriei naşterii (p. 48); o lacrimă a poeziei îl îmbie pe cel aflat în cuprinsul livezii să-şi aşeze mormântul în groapa propriei mame, iar soarele este deghizat, acolo, în lună...

Viziunea experienţei postsepulcrale a sufletului, o viziune în care întâmplările par versosimile, „în termenii acelui univers" (care are statutul unui „edificiu construit în vid"), precum în literatura *fantasy* (vezi Cătălin Sturza, *Fantasy*, Editura Eikon, 2019), se concretizează în texte admirabile din punct de vedere literar: unele, *ironice* („agent/sub acoperire/al veşniciei/fac protocol/de colaborare cu moartea// serviciile secrete ale vieţii îmi cer/ desecretizarea lui/îngerii/de la toate/ ambasadele cerului/m-au deconspirat/ veşnicia/m-a trecut în rezervă// libertatea/cea de toate zilele/primeşte un număr/de inventar/în registrul/ pământului//indiferent de consecinţe/mi-am păstrat/onoarea de ofiţer/superior al veşniciei" - p. 34), altele, *stranii* („în livada nopţii/rămas în afara timpului/m-am ascuns/în catedrala sufletelor/eu pe catafalcul meu/moartea pe al ei//într-un ungher/al cupolei/pe o pânză de cer/ţesută de îngeri/doi păianjeni chicotind//nu ştiai/care dintre noi/va prelua/sigiliul imperiului" - p. 82; „intru în graţiile unor garoafe negre/de pe inima unei mirese/ tocmai când trecea peste mormântul meu" - p. 32; „în catedrala livezii nopţii/cerul a intrat ca într-un Ierusalim" (...),„la doi metri de viaţă/dinţii de lapte ai morţii/înfipţi adânc în fruntea soarelui/nu demult adormit/pe umărul meu stâng" - p. 39) sau cele care aduc în prim-plan *pioşenia* şi *umilinţa* creştine: „în faţa altarului de iarbă/împletit de înger/cerşesc nopţii/în livada ei/ultima lacrimă de lumină/ a sufletului" (p. 45), „eu cu îngerul păzitor/mă jucam de-a prinselea/în jurul fântânii/am întrebat noaptea/de ce m-a chemat/în livada ei/dar ea s-a ascuns/în armura unui ceasornic/pe un munte mai înalt/decât zborul păsării" (p. 47), „nu mai am trup/în livada nopţii/sufletul meu/o nelinişte între/lumină şi întuneric" (p. 66).

Anumite imagini poartă pecetea unei intense *angoase* („privirile morţii/treceau prin mine/ca nişte cuie/înroşite la flacăra lunii" - p. 52; „în cealaltă parte/a nemuririi/ fotografia morţii/urlă/sub podeaua/ întunericului" - p. 64; „mă imaginam/o păpuşă împăiată/a morţii/ultimul truc/ al nemuririi" (p. 71), în timp ce altele sunt marcate de *fascinaţia* misticei experienţe: „din pielea unei oglinzi/pământul îmi croise/haine de cântec/pentru întâmpinarea nopţii/moartea nicăieri " (p. 50), „am trecut cu sufletul/prin nori/niciun înger/nu m-a întrebat/„de ce zbori ?" (p. 63) „arde luna/în mine/ca o lumânare" (p. 80), „am plecat cu noaptea în livadă/întunericul ningea lumină/duhul ninsorii voind să mă vadă/abandonat de moarte la poarta divină" (p. 91).

Îngerii, aceste *imaginale* făpturi, participă, în calitate de călăuze sau de protectori, la „basmul" trăit de subiectul liric, scriind poveşti nemuritoare pentru „copiii învierii" sau aşteptând, împreună cu „neofitul", scrierea „poemului vieţii" : un act ce pare a semnifica realizarea stării de *transfigurare* a sufletului în urma căruia, odată intrat în livadă, porţile livezii au fost închise („noaptea în urma mea/a tras zăvoarele/la porţile livezii" - p. 57) şi pentru care cea dintâi noapte trăită în perimetrul livezii este resimţită drept „o revoltă a luminii/în faţa întunericului" (p. 64).

Principala dimensiune a construcţiei lirice din acest incitant volum este *originalitatea* ce ilustrează o raportare cât se poate de gravă la problema efemerului pact dintre trup şi suflet şi, respectiv, la soarta neştiută a sufletului plecat la ceruri în căutarea nemuririi. O asemenea tematică iese din sfera poeziei postmoderniste în care este refuzată, în genere, problematica de tip metafizic. Şi, totuşi, îndrăzneala de a resuscita o temă aflată la păstrare în beciul literaturii nu este lipsită în întregime de valenţe postmoderniste. S-ar putea ca acestă carte să fie cea dintâi într-o serie de cărţi ce vor aborda într-un viitor apropiat o asemenea temă.

Uneori, în **Livada nopţii**, expresivitatea este sacrificată în numele interesului auctorial pentru conţinutul viziunilor şi pentru conturarea unei lumi imaginare: o lume guvernată de reguli ce au consistenţa internă a realităţii obiective.

Principala dimensiune a construcţiei lirice din acest incitant volum este *originalitatea* ce ilustrează o raportare cât se poate de gravă la problema efemerului pact dintre trup şi suflet şi, respectiv, la soarta neştiută a sufletului plecat la ceruri în căutarea nemuririi.

eseu

Christian Crăciun

NUANȚE DE GRI

Astfel este poezia lui Mircea Teculescu. „nuanțe de gri;//când este vorba de noi/când este vorba de mine/nuanțe de gri”. *Grey is beautiful,* sună celebra vorbă a disidentului polonez Adam Michnik, într-un cu totul alt context, firește, unul pur politic, deloc poetic. De ce nu ar fi însă afirmația asta șocantă valabilă și în plan estetic? Mai ales într-o vreme în care proliferarea formelor artistice devine indecent de abundentă și de stridentă. „spații cenușii/ne închid sufletele,/pielea zidului/se așază pe mine...”. Volumul *Venus de februarie* (Fundația Culturală Libra, 2016) este un volum al discreției. Lucrat cu migală, cu o tehnică de un orfevrier aplicat, volumul oferă un text continuu, de la titlu la sumar, care însă nu aglomerează baroc imaginile. Dimpotrivă, luptă să le reducă pentru a le pune și mai bine în evidență pe cele rămase. Poetul lucrează cu o estetică a nespusului, cultivă o reducție „japoneză” a imaginilor, care folosește mai mult tăcerea și golul.

Vibrație și *rezonanță* sunt cuvinte cheie folosite de autor într-un scurt text introductiv. Ne întoarcem astfel la una dintre funcțiile primordiale ale poeziei: surprinderea acestei vibrații, intrarea în rezonanță cu universul prin cuvenita așezare a cuvintelor, și transmiterea ei către cititor: „lumina pogoară/cuvintele/ cuminte//un autoportret de-al meu”. Trebuie menționat de la început ideea interesantă poetic a punerii titlului la sfârșitul poemului, ca ultim vers. Nu este vorba doar de un joc, un experiment gratuit, acest tip de construcție are sens *în interiorul* poeticii personale. Titlul nu mai are funcția de cheie care te ajută să deschizi înțelesul poemului, ci de limită de sus, spre care poemul tinde. Este ca nota finală a simfoniei, apoteoza, vibrația finală, dincolo de care urmează tăcerea. Citit astfel, volumul capătă un sens cât se poate de unitar. Aparent, această discreție anti-retorică duce la o poezie „rece”, fără implicare afectivă. „Eu serafim/tu serafim”. O poezie a enunțurilor gnomice. „suspectă lipsa asta a călăilor/duși la împărtășanie”. Mircea Teculescu este un poet interesat de spațiul dintre cuvinte, nu șocul imaginilor este scopul unei asemenea poezii, ci muzica interioară. Cultivă o poezie delicată, o poezie a deschisului. Cu o notă fundamentală tragică totuși, dar perfect disimulată. Singura posesie e una în eternă schimbare, ca în poezia despre chip de la pag. 9. „chipul cu care te-ai născut/ și/chipul cu care ai mers la școală/ și/chipul ce-l aveai, când te-ai îndrăgostit prima oară;...”. Ceva mai dure sunt imaginile care trimit la o rupere „medicală” de planul real. „creionul este o seringă”, „iau forma pastilei pe care o iau”. „Colorată depresie”. Melancolia care scaldă versurile găsește în astfel de imagini formulări de impact.

Sunt poeți care lucrează sculptând direct în lemnul limbajului, cu lovituri puternice de daltă, din care sar de jur împrejur țăndări. Și alții, bijutierii, care șlefuiesc cu polizoare din ce în ce mai fine, până la transparentizare, limbajul. Mircea Teculescu face parte din această din urmă categorie. Exercițiul lui în scrierea de poezie după tipar nipon din primele volume îi folosește enorm acum. A învățat tocmai această artă a esențializării. „cerul nu mai este/albastru pentru mine/și scorojită, ziua îmbătrânește,// mușcată de ger...”. „livada fără îngeri/bătută de vânt/ploaia o învață să plângă//ceva interesant”. O astfel de sintaxă a imaginilor, printr-o adiționare fără cuvinte de legătură, dă senzația de densitate a unei poezii altfel delicate și fluente în curgerea ei emoțională. Care își acoperă tragismul sub o simplitate aparentă și sub tăietura precisă a enunțului. Tema erotică este ea însăși disimulată „sub trei covoare de răcoare”, ca să parafrazez imaginea hermeticului poet clasic. Abia sugerată sub câte un indicial *tu.* Niciun portret, numai aluzii. „stau singur,/cutreierat de imagini,/ până departe,/unde îngerii pictează/ tablourile mișcătoare/cu tine,/venus de februarie”. Titlul misterios al volumului plachetei trimite deopotrivă la cenușiu, răceală și eros. „măcinați de clonțoasa iarnă,/stăm obosiți printre nori;/fără – să facem – nimic//într-o lumină gri”. Uneori, ca în poemul despre Venus din Milo care-și caută o mănușă cu degete decupate, avem o mișcare interioară epică, mitică de fapt, în interiorul lirismului fundamental. Alteori, poetul nu se ferește nici de grațiozitate, poezia sa nu este deloc monotonă. „cuvintele se termină în gură” sună un vers decisiv. Nedrept. Inexact (cuvintele *încep* abia din rost). Provocator. Și tocmai de aceea perfect acoperit poetic. Pentru că ni se vorbește implicit despre înăbușirea în cuvinte, sufocarea datorită cuvântului rămas înăuntru, dar și despre compacta tăcere care ajunge la noi dinspre aceste cuvinte neîntrupate.

„Prin fereastra spartă privește nimicul”. Unele texte se pot reduce la astfel de „poeme într-un vers”. Puterea acestui tip de poezie vine dintr-o ciudată carență aparentă, care este un artificiu poetic de mare rafinament: *din aceste texte lipsesc comparațiile*! Cu alte cuvinte, *ceva* nu este transfigurat prin limbaj ca fiind *altceva,* pe baza unor presupuse trăsături comune. Nu, *ceva este* pur și simplu. Prin învestirea în cuvânt și atât. Mircea Teculescu este un ceremonios liric, tumultul interior este camuflat sub faldurile imaginilor, ușor mișcate de un aer cald, transparent, care le face și mai imprecise, și mai tremurate. „tac/precum o vinere/ce-și așteaptă răstignitul//stând fără tine”. Roata timpului e ruptă, ni se spune într-un alt poem; există, într-adevăr, un ritm specific, destul de „tăiat”, chiar în exercițiile ludice de versuri dintr-un singur cuvânt, în monorimă, impresia nu este de muzicalitate, ci de un fel de precipitare, ca o tragere a sufletului după o fugă înspăimântată. Poetul fuge de aparențe, încercând să „înghețe” într-un stop cadru o anume stare. De pildă, poemul *curg râuri spre cer* propune un „exil tactil” în care omologia dintre trupul fiziologic și trupul din cuvinte este imaginea fundamentală: „fug râurile/în sus, tot mai în sus:/parcă pierderea mâinilor tale/le-a speriat,/ dispariția falangelor tale/în nopți fără de zile,/exilul lor, tactil,/în fascicole de silabe/nerostite/le-a speriat;//și singurătatea palmelor tale le-a pierdut,/palmele ce tânjeau să cuprindă,/să strângă, să concentreze,/să se îmbogățească,/ cu toți picurii risipiți,/recompuși mereu în același fel/de către delta brațelor noastre -//curg râurile/în sus, tot mai în sus,/iar albastrul cerului,/albastrul ochilor tăi,/ încă se mai apropie,/așa pare,/când caut/să mă adăpostesc,//curg râuri spre cer”. Senzorialitatea aceasta discretă ține tot de știința verificării naturii ca funcționalitate poetică. Într-o lume tot mai „grosolană” în sensul în care rafinarea simțurilor este ultima dintre griji, poezia ne aduce aminte de sinestezia originară a lumii. Este o re-alfabetizare, o re-evanghelizare a simțurilor. Poezia este, totuși, și un spațiu romantic al evaziunii din cotidian: „și deodată se face seară,/cade soarele și întunericul ne cuprinde,/sângele arar mustește, fără aer,/luăm câte o pastilă să nu călătorim singuri,/ seara începe cu o pastilă//viața începe cu o pastilă”. Mi se pare că și cele două, trei poeme care conțin fragmente sau versuri ale altor poeți țin, paradoxal, tot de legătura poezie – natură. În măsura în care poezia devine natură pentru altă poezie. Este „marele lanț al ființei”....poetice. Căci poezia se bazează pe continuitatea fundamentală a lumii, a textului lumii.

Între contemplarea de sine și contemplarea lui „Venus” o astfel de poezie nu-și pierde nicio clipă echilibrul. Starea de reverie, „lucrurile îți urmează umbra/dacă mergi cu ochii închiși”, sugerează o perpetuă înaintare printre umbrele unei realități cețoase. Mircea Teculescu este un „britanic” (și ca alură), se mișcă perfect într-o astfel de lume. Este un poet stăpân pe uneltele sale, știind în fiecare moment de ce face ceea ce face. Întâlnirea cu Venus din februarie este întâlnirea cu un excelent volum de poezie: „repede, repede/trebuie să vezi ceva/venus de februarie - //livada fără îngeri/bătută de vânt:/ploaia o învață să plângă//**ceva interesant**.

Mircea Teculescu este un poet interesat de spațiul dintre cuvinte, nu șocul imaginilor este scopul unei asemenea poezii, ci muzica interioară.

Denisa Popescu

POETUL INOROGILOR VISCOLIȚI

sursa foto: https:// jurnaluldearges.ro/

L-am întâlnit pe poetul Romulus Sălăgean așa cum se întâlnesc oamenii astăzi, dacă nu lovindu-se unii de alții, atunci trezindu-se umăr lângă umăr ca din somn. Mi-a oferit două dintre plachetele sale de versuri, rugându-mă insistent să i le citesc, pentru că nu mă vor dezamăgi. Sigur că nu i-am putut rezista domnului Sălăgean, mai ales că propunerea de lectură a venit într-un moment în care chiar îmi doream să urmăresc îndeaproape jocul de fluture, de licurici, uneori de stea căzătoare al Esenței.

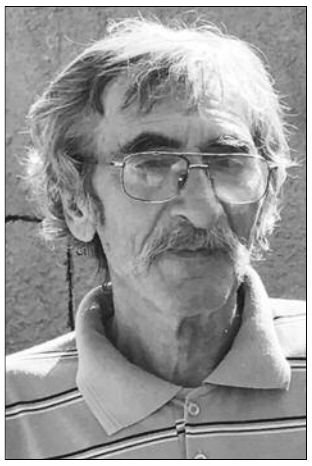
Poezia prof. Romulus Sălăgean este o poezie de tip floretă. Domnul profesor de limbă și literatură română face exerciții de scrimă. Exercițiile acestea îmbracă, cel mai adesea, forma aforismului. Se întâmplă, însă, și ca versul să țâșnească mult deasupra liniei orizontului și să rămână acolo ca o aurora borealis. Iată câteva exemple din *”Poeme într-un vers”* (Editura *SemneE*, București, 2020): ”Din neaua viscolită se-ncheagă inorogul”; ”O blândă renunțare în ochii tăi apune”; ”Se-nalță, fără aripi, pagodele spre ceruri”; ”Turma de nori, alpină, o ia domol la vale”; ” În țăndări, curcubeul a înflorit poiana”.

Romulus Sălăgean este, din anul 2002, membru al Societății Române de Haiku. *”Hai-ku mine, tu...”*, publicată la aceeași editură, dă seamă despre înclinația poetului nostru către lirismul tradițional japonez. Nu-i deloc simplu pentru cei cu sângele fierbinte să înceteze să mai curgă, să renunțe la liniștea veselă – populată cu făpturi zglobii și cu emoții în mișcare - a peisajului autohton. Romulus Sălăgean o face, căutând să suprapună armonios planuri și registre, să prindă în bătaia de silabă orientală miezul, luminile și umbrele Europei, ale Balcanilor, ale României - ”Încă o iarnă./ Troița adăpostind/ un stol de vrăbii”; ”Noapte de Crăciun -/ Se leagănă aievea/ icoana-n iesle”; ”Să scrii un haiku -/ Câți fluturi nu se jertfesc/ pe veioza ta...”; ”Păsări colibri/ Silabe călătoare -/ iată haiku-ul”.

Notabilă strădania prof. Romulus Sălăgean, căruia îi doresc viață lungă și plină de substanță în poezie.

cronici

Felix SIMA

PRIN LUMEAVĂZUTELOR ŞI A NEVĂZUTELOR. CU Î.P.S. CALINIC ARGEŞEANUL

...„Unde suntem cu viaţa Bisericii? Cum arată portretul robot al credinciosului din ziua de azi? Cum arată portretul robot al preotului din ziua de azi? Avem azi, mai mult ca oricând, imaginea unui om îngropat în lucruri, în materie, omul care păşeşte în Mall ca într-o catedrală, intrând într-o competiţie acerbă cu obiectele, cu etichetele, cu preţurile, cu promisiunile publicitare şi electorale.

M-am tot gândit cum să încep această cronică a călătoriei mele prin cartea de faţă: *Calinic ARGEŞEANUL. Studiu monografic* de Adrian Alui GHEORGHE, Editura Doxologia, 2019, 284 pagini. Să o încep cu un citat din Dumitru Augustin Doman, cu un citat din Ştefan Găitănaru, din Dan Ciachir... oameni mai apropiaţi mie, vârstei şi preocupărilor mele... cu un citat din oricare din ultimii patru patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, pe care i-a cunoscut nemijlocit şi a slujit sub toţi patru... cu un citat din Î.P.S. Varsanufie, actualul Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Râmnicului, din Î.P.S Teofan al Moldovei, din Î.P.S.Irineu al Olteniei, cu un citat din autorul cărţii, scriitorul Adrian Alui Gheorghe, cu care s-ar fi putut cunoaşte încă din copilăria nemţeană, fiindcă se născuse „la o azvârlitură de băţ, vorba lui Creangă, de locul naşterii mele”...

Însă m-am hotărât să-ncep cu un citat din însuşi Î.P.S. Calinic, trăitor şi trecător o scurtă vreme - în chinovie - la Mânăstirea vâlceană Frăsinei pre când era episcop vicar al Sfântei Episcopii a Râmnicului şi Argeşului: „Mi-am cerut binecuvântarea de la episcopul titular, Gherasim Cristea, şi am plecat fericit la Mănăstirea Frăsinei. Era duminică seara când am ajuns. M-am orânduit în chilie. Am scos afară orice firimitură de mâncare, apă sau biscuiţi şi pâinişoare sau prescuri. Doream ca ochii să nu-mi vadă niciun fel de mâncare. Stareţul Neoil, marele conducător de oşti monahale, era tare bucuros că mă are la el, la Frăsinei, pentru a posti şi a mă ruga dimpreună cu ei. Aceeaşi bucurie o aveam şi eu, dar mă reţineam să-mi arăt pe faţă orice manifestare, ca să nu provoc nici cea mai mică sminteală. Programul era, în mare parte, cel aşezat de Sfântul Calinic de la Cernica, după rânduiala athonită, iar femeilor le era interzisă intrarea în perimetrul Mănăstirii Frăsinei. Poruncă aspră şi cu blestem! La miezul nopţii, toaca şi clopotele ne chemau la priveghere. Mergeam la biserică. În Sfântul Altar pomeneam toate pomelnicele, până îmi oboseau ochii. Slujba se termina spre orele două noaptea. Dimineaţa, în zori de zi, clopotul cel harnic şi falnic răsunător, din nou, îşi făcea datoria de chemare la slujbă, iar după masă, la ora 17, începea Pavecerniţa Mare... Postul mergea bine. Începuse din cap. Cum s-ar zice, trebuie să postim cu capul, mai întâi. Mentalul trebuie pus la post, cu gândul. Aşa făceam în posturi. Astfel, nu aveam nicio problemă. În miercurea săptămânii, deja scăpam de orice dorinţă de a gusta ceva. Orice susur de apă şi orice sunet de tigaie mă făceau să mă întreb ce e cu ele? Deja eram într-o altă lume... Nici capul nu mă durea, nici alte organe interne. Întreaga săptămână nu puneam nicio firimitură în gură, dar nici apă nu gustam, nici măcar o picătură. Toate acestea aveau să mă coste mai târziu, în privinţa nutriţiei, dar mai ales a lipsei de apă. Este o mare nenorocire pentru organism să nu bei cel puţin apă”.

Dintr-un alt capitol al cărţii aflăm că Arhiepiscopia Râmnicului era „întinsă pe o suprafaţă cât a Republicii Albania”, eparhie cu aproape o mie de preoţi, în trei judeţe (Argeş, Olt şi Vâlcea). „În anul 1989, în noiembrie, conducerea politică a judeţului Vâlcea decide dărâmarea a trei biserici construite fără autorizaţiile necesare, autorizaţii pe care nu le elibera, de fapt, nimeni. Erai amendat, ostracizat dacă construiai fără autorizaţie, paradoxul era că nu se încumeta nimeni să-ţi elibereze autorizaţia.. Cum România era în pragul Congresului al XIV-lea, episcopul vicar Calinic îi avertizează pe cei de la conducerea judeţului că lumea din satele cu bisericile propuse la demolare se poate revolta şi nu ar fi cel mai fericit eveniment din preajma congresului. Argumentul funcţionează, demolarea bisericilor nou construite se amână şi sunt, astfel, salvate”.

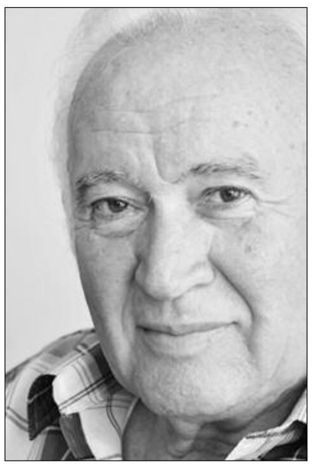
Î.P.S Gherasim Cristea, şi el stareţ al Mănăstirii Cernica prin anii 60-70, devenit arhiepiscop al Vîlcii până la anul 2014 când s-a ridict la Domnul, îl laudă pe vlădica Î.P.S. Calinic Argatu pentru că „împreună am fost martori multor evenimente ce s-au petrecut în această perioadă. Primejdiile şi piedicile vremii nu ne-au frânt elanul tinereţii ci, dimpotrivă, le-am depăşit cu multă rugăciune şi energie, curaj şi echilibru, Înaltpreasfinţia Sa dovedindu-se un arhiereu vrednic, cu dragoste de muncă şi plin de iniţiativă. Activitatea de arhiereu în eparhia Râmnicului şi Argeşului, privită retrospectiv, se prezintă ca o împlinire prin cuvânt şi faptă. Permanent era cu zâmbetul pe buze, bine dispus, realizând cu prisosinţă datoriile pe care le avea”.

La 17 noiembrie 1985, Înaltpreasfinţitul Calinic Argatu fusese hirotonit şi instalat arhiereu-vicar al Eparhiei Râmnicului şi Argeşului, cu titlul Argeşeanul, din 1990 avându-şi reşedinţa la Mănăstirea Curtea de Argeş. Din 19 iunie 2009 este numit Arhiepiscop de către Sfântul Sinod, în urma ridicării Episcopiei Argeşului şi Muscelului la rangul de Arhiepiscopie.

De treizeci şi cinci de ani, trăieşte şi înfrumuseţează locurile prin care trece, cu bucuria lecturii şi bucuria scrisului, Înaltpreasfinţitul Calinic Argeşeanu fiind unul dintre puţinii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române care este şi membru al Uniunii Scriitorilor din România, îmbinând ca într-un amalgam de forţe cuvântul Domnului şi cuvântul Omului pe Pământ, cu tăria convingerii că „prin noi trăieşte frumuseţea, dăruirea şi iubirea”...

În „Încheiere”, Adrian Alui Gheorghe aduce un plus de întrebări şi de răspunsuri la aserţiunea „Unde suntem cu viaţa Bisericii? Cum arată *portretul robot* al credinciosului din ziua de azi? Cum arată *portretul robot* al preotului din ziua de azi? Avem azi, mai mult ca oricând, imaginea unui om îngropat în lucruri, în materie, omul care păşeşte în Mall ca într-o catedrală, intrând într-o competiţie acerbă cu obiectele, cu etichetele, cu preţurile, cu promisiunile publicitare şi electorale. Omul descoperă nu că a trăit, ci că... a fost trăit. Omul secolului XXI este omul de consum? Ce trebuie să facă preotul de azi în mijlocul acestui marasm? Să deschidă Biserica, aşa cum au deschis-o, secole de-a rândul, cei care i-au premers. Să stea în scaunul de spovedanie, să boteze, să cunune, să pună semnul mirului pe fruntea celui care intră cu sfială în Biserică, să aibă grijă de Sfânta Cuminecătură. Dacă le face pe toate acestea cu determinare şi cu har, lumea creştină va avea viitor. Şi dacă *i-a căzut internetul* bătrânei de la etajul şapte, să fie capabil să îi facă o reconectare. Sau să îi deviruseze laptopul cu care comunică, prin *whatsapp*, cu fiul din Australia. În rest, Dumnezeu va da semnul potrivit, la momentul potrivit, pentru fiinţa pe care a creat-o după chipul şi asemănarea Sa”.

Petru Pistol

Diortosiri

Motto-ul: „ ...că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă” (*Levantul*).

Esopică

Stăpânul lui Esop merge la târg să-şi vândă sclavii. Nu pierde din vedere să–i dădăcească: să-şi evidenţieze mâini, picioare sănătoase, bune de roboată, vedere bună, auz bun, că doar noul stăpân nu-i lua ca să-i oblojească, apoi dinţi sănătoşi, să nu cedeze nevolnici la coaja de pâine uscată. Şi, mai ales, să fie pricepuţi la toate: îi trebuie stăpânului un tâmplar, eu sunt acela, are stăpânul nevoie de un zidar, iată-mă!, fierar vrea, mă întrec cu însuşi Hefaistos, iar lui Ahile, de-i va mai face trebuinţă un scut, îi fac unul care – pe toţi zeii din Olimp! – să-i aducă stăpânului o avere.

Zis şi făcut. Lustruiţi bine, ferchezuiţi, înşiraţi ca mărgelele la gâtul babei, îşi aşteaptă cumpărătorii, dându-şi în gând în bobi noul destin: *De-ar fi viitorul stăpân unul cu mila lui...* (şi aici fiecare invoca zeul personal).

Vine un cumpărător, îl întreabă pe primul la ce e bun, acesta se arată bun la toate; următorul la fel, al treilea, al patrulea, tot într-un glas. Ultimul însă, Esop... – Tu la ce te pricepi, mă, urâtule!, îl întreabă negustorul. – La nimic, răspunde Esop (care era, într-adevăr, cam urât la chip, dar strălucea la minte). – Cum, mă, chiar la nimic? Tu nu ştii să faci nimic? – Păi dacă ăştia le fac pe toate...

Să fie aceasta chiar aşa o glumă nesărată, dintre multiplele pe care ni le oferă Esop? Nu e vorba oare de o luare în răspăr a tendinţei de risipire în domenii de cunoaştere diferite, cu riscul de a te afla oriunde, numai acolo unde ai chemarea unică, irepresibilă, nu! Poate că nivelul de cunoaştere ştiinţifică, dar şi tehnică se aprofundase, prototipul acelui iscusit la toate (*polýmetis*) era în declin. Cunoaşterea ajunge să-şi revendice un alt statut, unul de sine stătător, autoritar (şi în sensul etimologic: *augere*, „a spori”, „a creşte”). *NIhil scit qui omnia aeque*, „Nimic nu ştie cel care le ştie pe toate deopotrivă”, va spune Cicero. O specializare într-un domeniu anume se simte deci necesară dacă nu vrei să rămâi un *beta* în două sau mai multe. Esop pare să spună ceva de genul: *eu nu cu aceştia de lângă mine am a mă răfui, ci cu meseriile însele care nu se învrednicesc să-şi revendice libertatea de afirmare*. Esop una spune, dar alta vrea să se înţeleagă. Iar această figură retorică se cheamă alegorie şi este numai bună pentru genul literar pe care îl cultivă: *fabula*.

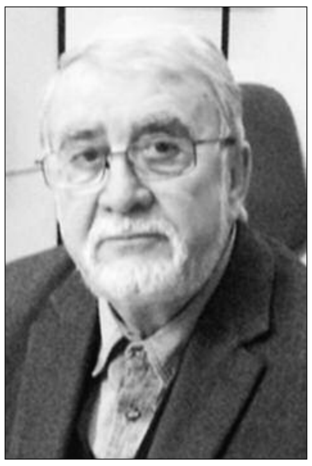
Când un om rău este un om bun

La o întâlnire cu *dacişti* urbei, i-am recomandat unui tânăr înzestrat pentru cercetare să înveţe limba latină. Voiam să spun: dacă tot te preocupă limba latină, acordă o zăbavă emiterii unor judecăţi, aşa încât acestea să nu fie / pară pripite. Venind dinspre limba latină spre domeniul de cercetare (limba latină), argumentele vor căpăta credibilitate ori se vor subţia. Această recomandare a fost către un tânăr, nu către un vârstnic, logica vârstnicului fiind: *Ce n-a învăţat Ionel, nu mai învaţă Ion*. Şi totuşi, nu tânărul s-a supărat pe mine, ci vârstnicii, numindu-mă *un om rău*.

Dacă ar fi să aibă dreptate, cine altul ar fi răul răilor în secolul trecut decât filosoful care îi îndemna pe tineri să înveţe limba greacă şi limba germană?

litere

Horia Bădescu

Poetica bunei-cuviinţe

Cel mai vechi, cel mai statornic şi devotat dintre prietenii mei împlineşte şiasprezece lustri de viaţă. „Se duse viaţa, Doamne cum s-a dus!" aş putea să glosez, uitându-mă eu însumi în oglinda anilor. Unde sunt blagoslovitele vremuri ale copilăriei - blagoslovite de inocenţa noastră, fiindcă altminteri... - în care împreună cu Ionel, vecinul cu suflet de aur şi o sensibilitate care avea să-l ducă pe drumul literaturii, Ion C. Ştefan pe numele lui de scriitor, construiam fortăreţe în fânarul familiei lui şi închipuiam teribile bătălii medievale. În ciuda celor câţiva ani cu care era mai vârstnic, de prietenul meu m-au apropiat similitudinile structurale, un mod afin de a percepe lumea şi pasiunea amândorura pentru lectură. Făceam schimburi de cărţi şi asta însemna că descopeream împreună aceleaşi universuri romaneşti, făceam troc deseori, fiecare încercând să-şi constituie şi să-şi îmbogăţească biblioteca.

Viaţa ne-a alcătuit, firesc, trasee existenţiale diferite, dar acele legături aurorale, forjate de asemănări structurale, s-au dovedit indestructibile. Mi-a fost mereu aproape acest poet sensibil, de o auroralitate neoromantică, prozatorul a cărui inventivitate se consumă în acord cu arcanele autobiografice, moralistul autentic, cu o puternică natură reflexivă posedând toate însuşirile şi instrumentele necesare pentru validarea discursului pe care ni-l propune în judecăţile sale asupra omului şi dimensiunilor sale etice. Am fost adesea nedumerit de superficialitatea cu care critica a trecut peste cărţile sale de reflecţii, de întrebări puse omului contemporan şi generic despre lucruri esenţiale vieţuirii sale în parametrii umanităţii care-l defineşte şi de răspunsuri clare şi asumate la acestea.

Cu atât mai mult cu cât, a încerca să dai răspunsuri credibile şi născătoare la rându-le de întrebări, a propune cu sinceritate o viziune, care poate deveni şi a altcuiva prin calitatea reflecţiei şi expresivitatea acesteia, nu e puţin lucru şi nici la îndemâna oricui. Sunt « variante posibile ale neliniştilor » sale, cum le califică cu modestie autorul, a căror capacitate de influenţă rămâne relativă, fiindcă „A gândi simplu, pentru a fi înţeles, apoi a gândi mai complicat, pentru a te înţelege tu însuţi, devine o îndeletnicire a căutării de sine, folositoare în cele din urmă, în măsura în care găsim unele răspunsuri parţiale – numai ale noastre." E aici o „poetică" a gândirii de o elegantă dar falsă umilinţă, pe cât de adevărat este faptul că e mult mai complicat să te afli pe tine însuţi decât pe altul, fie el şi omul generic. Totul slujit, cum spuneam şi altădată, de vivacitea acestui spirit neliniştit, de o bună ţinută intelectuală, de un discurs sobru dar ataşant, cu o dicţie reţinută dar expresivă.

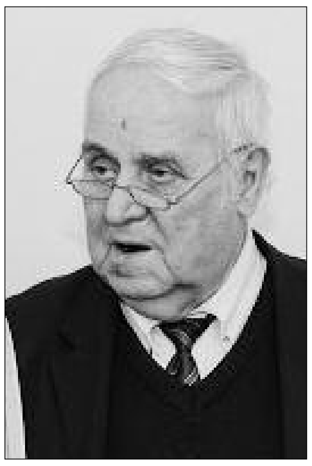
Există, însă, la Ion C. Ştefan o modestie funciară manifestată nu doar în această zonă a creaţiei sale. Personalitatea lui a fost marcată întotdeauna şi în pofida oricărei aparenţe de discreţie şi bună-cuviinţă. Fiindcă în omul şi în scriitorul Ion C. Ştefan fiinţează şi stăruie mirarea în faţa lumii, inocenţa, acel suflet şi acea percepţie a universului care, aşa cum scriam mai demult despre el, aşează insul în poeticitatea sa, adică în neasemănata sa asemănare cu ceilalţi şi chiar cu sine însuşi. efortul de a prinde în plasa cuvintelor pe cel care „Imaculată pasăre de ape/ vâsleşte-n ochiul mării învolburate./ Prin vene-i curge suplă şi sărată". Ca şi o neostoită adjudecare a lumii, o fiinţare în lume şi o aflare a acesteia în sinele poetului, fiindcă nu poţi despărţii Verbul, adică facerea, de cele făcute prin puterea lui. Totul însoţit de o pudoare care i-a direcţionat poezia de dragoste, punctul său forte, spre o viziune de puritate adolescentină şi nupţială, către o omagiere a iubirii cu accente psalmice ori de curtenie provensală, care răspund pe deplin naturii aurorale, romantic senine a autorului, natură reliefată de mulţi dintre comentatorii săi. Fiindcă e mai mult decât evident că, atunci când vorbeşte despre iubire şi despre femeia iubită, « *lumina înfloreşte printre rânduri* » în poezia lui Ion C. Ştefan, iradiind poemul cu irizări care fac să se deschidă, deopotrivă, caliciul cuvintelor şi al tăcerilor ardente care le însoţesc. E o pendulare permanentă între adoraţie, supunere şi dominatoare posesiune a celui care se vrea « *stăpânitor de lacrimă* » iubitei. Iubitei ideale, « *întâia Evă* » cum o numeşte el în viziunea singularităţii absolute, aceea care-l ridică în acelaşi orizont cu infinitatea mării şi cu versul dintâi, om unic într-un univers al unicei perechi.

Întâia Evă, niciodată pierdută în lume ori dincolo de ea, lait-motiv al existenţei şi deopotrivă al prozei sale, ancorată mereu în orele existenţei dar şi în timpul nesfârşit al amintirii.

„ Cu ora dilatându-se în noi", „curgem dintr-o zi în alta, nisip obosit", scria el în poeme mai de demult, înzestrând cuvintele cu acel gust dulce-amar cu care ne înfruptăm din murirea şi nemurirea noastră. „Orele sunt înaintate", am zice cu vorbele unui clasic, „pădurea apune-n ochiul unor lacuri" cum spune un vers al tău, prietene, paşii noştri îşi lasă urmele în cenuşa aurie a timpului dar soarele e încă deasupra orizontului. Să ne bucurăm! Vale tibi bene!

Există, însă, la Ion C. Ştefan o modestie funciară manifestată nu doar în această zonă a creaţiei sale. Personalitatea lui a fost marcată întotdeauna şi în pofida oricărei aparenţe de discreţie şi bună-cuviinţă.

Mircea Coloşenco

CAMIL PETRESCU, POETUL SUBSTANŢEI FILOSOFICE

(9/21 aprilie 1894-14 mai 1957)

Scriitor complex (poet-prozator-dramaturg), publicist incisiv şi filosof de concept singular, întemeietor al *Disciplinei* numită de el *Ortologie*, Camil Petrescu – membru titular al Academiei Române (1948) – susţine, cu alte cuvinte, că Arta / Tehnica / Ştiinţa sunt expresivităţi ale instinctului de obiectivare, ale gândirii concrete, teme cu care Inteligenţa Artificială se leagă de Filosofia Conştiinţei: „Conştiinţa este o parte din cunoaşterea noosică istorică şi anume este întoarsă asupra imaginilor. [...] Presupunând, prin absurd că ar exista gândire fără obiect, noi nu am putea s-o cunoaştem, fiindcă actele de cunoaştere nu se aplică decât la imagini." (Camil Petrescu. *Doctrina substanţei*, vol. I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981, p. 246).

Aceste consideraţii le-a scris spre sfârşitul vieţii în lucrarea apărută postumus, bazat pe clipe de meditaţie din anii tinereţii.

În prezent, la *Aniversarea a peste 125 de ani de la naştere*, dăm publicităţii două creaţii lirice inedite de la mijlocul deceniilor interbelice, scrise în clipe de reverie, pe marginea Lacului Snagov, la 9 septembrie 1931, aflate în Colecţia de Manuscrise a Bibliotecii Academiei Române din Bucureşti, precedate de o consemnare plină de melancolie: „Atâta poezie mă copleşeşte. Vorbesc de cea din album (exact: *Jurnal de bord*), căci poezia lacului e ceva mai discretă. Să scriem noi, deci, câteva versuri fără poezie."

Probabil, pentru că sunt „versuri fără poezie", Camil Petrescu – poetul care *a văzut idei* (!) – nu le va introduce în volumul *VERSURI*. Cu postfaţa autorului (Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1957, 180 p.), alcătuit sub redacţia lui Romulus Vulpescu, postfaţa datând din 15 septembrie 1956, cuprinzând creaţii din cărţile de lirică editate cu ani în urmă: *Versuri. Ideea. Ciclul morţii* (1923), *Un luminiş pentru Kicsikem* (1925), *Transcendentalia* (1931), *Din versurile lui Ladima* (1932), creaţii pe care G. Călinescu le-a caracterizat scurt: „poezii de idei, cu interesante sugestii." (*Istoria literaturii române. Compendiu*, 1946-1968, p.293), iar Dumitru Micu, ceva mai consistent: „Versurile sale filosofice transmit realmente, nu rareori, înfiorările unei minţi antrenate în vârtejul ameţitor al marilor revelaţii." (*Istoria literaturii române*, Editura Saeculum, 2000, p.287).

Nici că se putea concepe ceva mai frumos despre opera unui clasic!

INEDITE

Camil PETRESCU

MONORIME PE BORD, ÎN „ARCĂ"

Lin lunecă pe ape graţioasa barcă,
O lebădă… Iar amintirea prinde să se toarcă…
Şi ţărmuri vechi de vis apar, de parcă
Un coş vrăjit de basme se descarcă…

Dar, azi, Sirenele nu mai încearcă
Pe căpitan, din calea vieţii, să-l întoarcă,
Căci el i-asemeni lor, o fată, doar că,
Poartă jersey, fular cochet şi bască
(I-o gravă asonanţă, dar las'că,
Pe viitor vom împăca o poezie „Parcă").

O, căpitanul „Lyei" e-atât de temerar, că
Îngrijorarea pe oricine îl încearcă
(ar înmuia şi-un suflet aspru de tătarcă)
…dar şi atât de blond, încât să stoarcă
Un strigăt de mirare: ah, însorită barcă!

CE LEGE NE-NŢELEASĂ!

Într-un pahar cu sare de potasă,
Într-o soluţie murdară şi opacă,
Azvârli un mic cristal
Şi totul e pe cale
Treptat şi lin să se prefacă
Într-un pahar cu floare de cristale.

…Şi până dimineaţa, mi-a înflorit,
În sufletu-mi trudit de îndoială,
O rece feerie siderală.

litere

Paul Aretzu

Copilăria, între inocență și manipulare

***Jean Marais nu plânge niciodată* este o carte cu o dublă încărcătură, pe de o parte, savoarea și inocența copilăriei, pe de alta, drama și perfidia unei istorii patologice.**

Pentru a scrie despre universul copilăriei este nevoie de un efort considerabil de empatie. Adulții idealizează vârsta începuturilor și pierd amănunte elocvente. Literatura despre vârsta inocenței și a marilor speranțe este o preocupare dificilă, mai ales în privința realizării autenticității. Epicitatea ei trebuie să conțină ca ingrediente *sine qua non* fabulatoriul și liricitatea. Despre copilărie s-a scris mult, cu un ecartament stilistic vast, dacă n-am lua în considerație decât repere matriciale, cum ar fi Ion Creangă, Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, Emil Gârleanu, G. M. Vlădescu, Lucian Blaga, Ionel Teodoreanu, azi, Ștefan Mitroi, Mircea Cărtărescu, Simona Popescu. În literatura universală, nu mai vorbim, sunt nume proeminente Charles Dickens, Hector Malot, Mark Twain, Jules Renard, Antoine de Saint-Exupéry. Literatura despre copilărie nu este totuna cu literatura pentru copii. În primul caz, autorul vine dintr-un timp ulterior evenimentelor (retrospectiv), adoptând o atitudine sentimentalizată și de re(con)stituire, pe când, în cazul al doilea, este vorba de simultaneitate, evenimentele petrecându-se într-un registru simbolic, etern.

În cartea sa, *Jean Marais nu plânge niciodată* (Editura Corgal Press, Bacău, 2016), Cornelia Ichim-Pompiliu se întoarce în universul candid al copilăriei, deschis necondiționat către mister, indiferent de contextul istoric: „Beciul nostru ascundea un singur mister: cel al transformării. Nimic nu mă atrăgea mai mult ca ideea transformării. [...] Pe mine mă interesa tot ceea ce se ascundea sub pământ: cartofi, sfecle, ridichi de lună, hrean, țelină, morcovi, râme." (p. 8). Lucrurile se complică atunci când raiul vârstei începuturilor interferează cu aspecte brutale ale realității din perioada stalinistă, când clivajul dintre cei mici și adulți produce confuzii derutante. Copiii gândesc prin analogii, judecata lor fiind, din această cauză, întru totul poetică. Protagonista, copila Neli (personajul narator), se crede Jean Marais, actor celebru care juca în roluri în care își demonstra bravura și spiritul justițiar. Totuși, lipsită de discernământ, din cauza vârstei, preia de la *difuzor* slogane politice despre Lenin, despre producțiile fabuloase, pe care, spre amuzamentul celorlalți, le colportează cu seriozitate. Altădată, aude întâmplător un post occidental, receptat clandestin de mama ei, și mitul începe să se năruie. Se întâmplă în această carte, situată în anii '50, un impact care apare între inocență și perfidia politică, acuzându-se îndoctrinarea minorilor prin mijloace lipsite de scrupule. Neli se închipuie, asemenea eroului ei, o luptătoare, are o armură din cartoane, sabie, arc cu săgeți și praștie, dar, deocamdată, nu știe să facă diferența între adevăr și minciună, între bine și rău. Este, desigur, și un roman de formare, o radiografiere a manipulărilor (voluntare sau involuntare) la care este supus omul de mediul în care există (despre care vorbește și Ana Blandiana în cartea sa de memorialistică *Fals tratat de manipulare*). Un copil este denaturat, inoculându-i-se intenționat o ideologie falsă, pentru a-l transforma în militantul ei, malformându-l moral. Cazul este cu atât mai grav, cu cât bunicul lui Neli, notar, fusese împușcat de ruși pe stradă, iar tatăl era întemnițat nu se știa unde, ca *dușman al poporului*. În capul fetiței, preocuparea pentru joacă era luată de întrebări nefirești despre *omul nou*, despre *lumina lui Octombrie*, despre mumia lui Lenin din Piața Roșie, despre Stalin, despre producția la hectar, despre întrecerea dintre mulgătoare, despre Cuba, producându-i confuzii, o adevărată spălare de creier. Acest mod de alienare, odios întrucât se adresa și copiilor, o face pe Neli să răspundă interlocutorilor cu versuri proletcultiste, lozincarde, ca un automat: „Acest pământ, cu holde și cu grâne, cu fabrici noi și muncitori deplini. [...] În ochii mei dramatic deschiși spre mâna ta, oricâte mâluri s-ar sedimenta, nu-mi vor putea-o șterge. Candoarea ca un rid va măsura maturitatea mea, Partid" (pp. 52-53).

Într-o asemnea conjunctură, copila înțelege, în cele din urmă, cât de importante sunt cuvintele și, pentru a nu le pierde, scrie povestioare naive, interpretând după puterea ei de înțelegere ceea ce aude. Satisfacția lucrului bine făcut este pe măsură: „Doamne, că bine-i să fii scriitor. Știi și multe cuvinte. Ai și idei fabricate cu ele." (p. 60). Pe fondul, mai mult amuzant, al reprezentărilor despre lume ale unei copile, naive, ingenioase, are loc un eveniment dramatic, altfel obișnuit în acea parte a istoriei, o înscenare pusă la cale de securitate și de nepoata Uca, lezând o femeie fără apărare, cu soțul arestat, despre a cărui soartă nu se mai știa nimic, având în grijă o fetiță preșcolară nevinovată. Când mama este cu adevărat deznădăjduită, Neli își spune cu hotărâre, pentru sine: „Jean Marais nu plânge niciodată". Confidentul și sprijinitorul moral al fetiței este un copac, un mălin: „Mai mergeam la el ca să pot gândi. M-am lipid de trunchiul lui și am stat așa, până ce am simțit mirosul florilor absente." (p. 87). Încet-încet, se configurează două lumi, una exterioară, urâtă, plină de toate mizeriile, și alta a copilăriei, a visării, a libertății, a cuvintelor atotfăcătoare, a unei realități proprii, acceptabile, ajustabile. Crescând, învățând mai multe, Neli începe să capete discernământ, să facă diferența între minciunile spuse la difuzor („măgăoaie"), despre Lenin, despre omul nou, despre exterminarea *culacilor,* și adevăr. Descoperă, de asemenea, puterea scrisului, care imortalizează. Cuvintele dau identitate lumii, pot spune adevărul, dar îl pot și ascunde. Toate acestea sunt aflate, din propria experiență, de spiritul plin de sagacitate al copilei, care procesează realitatea în care trăiește.

Cartea despre copilărie se întrerupe, urmând, în partea a doua, povestea stranie, relatată poematic, sincopat, eliptic, a unor destine victimizate de o istorie nefastă: familia colonelului Walter Dietman, ridicată pe neașteptate de duba sinistră a securității și dusă într-un loc necunoscut, recluziunea într-un spital de psihiatrie a lui Cezar, apariția misteriosului scriitor Alexandru, ale cărui cărți au fost topite, fotograful Lăzărică, un martor și de aceea, devenit și el o victimă. De data aceasta, scrisul ia locul oamenilor, în războiul nevăzut. Textul capătă accente ironice, satirice, pe backgroundul unei drame istorice.

Cornelia Ichim-Pompiliu pătrunde în universul unei copilării deosebite, cea din anii '50, convertind-o într-o alegorie cu rezonanțe politice și morale. Romanul său este plurivalent, alcătuit, în principal, din evocarea copilăriei, având și trăsături memorialistice, cu aspect, uneori, eseistic, utilizând ludicul, parabola și sarcasmul. Universul vârstei preșcolare, formarea gândirii și a primelor reflexe, influențele mediului, dezvoltarea limbajului sunt savuros/ dureros realizate, demonstrând o empatie deplină, recurgând la un stil flexibil, pitoresc, susținut de umor și ironie. *Jean Marais nu plânge niciodată* este o carte cu o dublă încărcătură, pe de o parte, savoarea și inocența copilăriei, pe de alta, drama și perfidia unei istorii patologice.

Aureliu Goci

O reprezentare narativă postmodernă a „Mioriței"

Gabriela Banu, Transhumanță, ed. Betta, Buc., 2019

Reprezentarea cultivată și intelectuală a miturilor specifice românești, după geneza epocală a *Luceafărului* s-a răspândit odată cu secolul al XX-lea, existând și câteva creații de mare originalitate și valoare, simultane și egale cu mari opere europene.

Cele două mituri fundamentale românești, exprimate prin baladele populare *Miorița* și *Meșterul Manole* au generat opere literare diferite: *Meșterul*..., mitul construcției, a fost reprezentat mai ales prin texte dramatice, dar *Miorița* a fost sursa de inspirație atât pentru ample construcții arhitectonice, cât și pentru interpretări și comentarii filosofice orientate spre specificul național.

O neașteptată reinterpretare a mitului mioritic în cheie modernă și chiar postmodernă este aceea a d.nei Gabriela Banu, care integrează mitul în contemporaneitatea noastră milenaristă de sfârșit și început de calendar epocal. Cum nu e întâmplător că *Luceafărul* eminescian vine după *Zburătorul* lui Ion Heliade Rădulescu, la fel se poate vorbi de transmutațiile elaborate, evoluate ale baladei specificului național revărsate în operele filosofice din spațiul mioritic, din *Trilogiile* lui Lucian Blaga. Dar trebuie să subliniem că reprezentarea mitului mioritic presupune o identificare fundamentală și nu doar o apropiere volatilă, de aluzivitate și coincidență.

Schema ideatică, rezoluția semnificantă și filosofia morală a baladei sunt respectate, nuanțate și potențate cu posibilitățile romanului modern care exploatează elementele senzaționale și pitorescul, așa cum și romanul latino-american, pe care autoarea îl cunoaște foarte bine, o face.

Romanul d.nei Banu debutează în București, în topografia reală – un fel de aglomerare de nou și vechi, de oameni nemulțumiți sau năuci, de valori și non-valori, într-un spațiu care a rămas balcanic până în fibra sa. Paradoxal însă, discursul narativ obiectiv se fragmentează prin apariția unor imagini lirice, care anunță un final ce „evadează" în fantastic. Iată un succint ⟶

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

O viață filosofică

“Problema principală care i se pune filosofului este de a ști la urma urmei ce înseamnă să filosofezi”, afirmă Pierre Hadot în cartea de convorbiri realizată împreună cu doi profesori, unul american, Arnold I. Davidson și altul francez, Jeannie Carlier, intitulată sugestiv și provocator totodată: *Filosofia ca mod de viață* (trad. de Adrian Cotora, Ed. Humanitas, București, 2019). Lui Pierre Hadot i-au fost traduse în limba română mai multe cărți între care *Ce este filosofia antică?*, probabil cea mai cunoscută. Atât din afirmația citată cât și din acest ultim titlu reiese că preocuparea de a defini activitatea numită filosofie este centrală pentru autorul francez. În primele pagini ale cărții de convorbiri, el rememorează etapele care l-au condus de la studiile teologice la filosofie. S-ar putea chiar spune că în cazul său a fost vorba de o convertire în sens religios, dar nu la credință, ci de la credință la filosofie. De aici, probabil, accentul pe dimnsiunea vitală, de trăire a reflecției filosofice.

O experiență avută la trecerea dinspre copilărie spre adolescență la seminarul teologic din Reims, a ceea ce scriitorul Romain Rolland numea “sentimentul oceanic” – cufundarea eului într-un Altul, față de care nu este străin (prin aceasta deosebindu-se de mistica religioasă) fiind o parte a sa, s-a dovedit crucială. “Cred că, mărturisește Hadot, de atunci am devenit filosof, dacă prin filosofie înțelegem această conștiință a existenței, a faptului de a fi în lume”. Începând de aici va descoperi că filosofia nu se reduce la discursul închegat eventual într-un sistem, ci este mai întâi de toate o experiență a ființei, care dă naștere unui mod de viață. Lectura scrierilor filosofice antice, făcută în original, îi va dezvălui că toți marii filosofi ai antichității își înțelegeau scrierile ca pe niște exerciții menite să-i familiarizeze pe discipoli cu metodele, obiectul și scopul activității filosofice pe care o practicau. Este unul dintre motivele pentru care scrierile lor ni se par astăzi fragmentare, discontinue, neîncheiate. Maeștrii școlilor filosofice din antichitate, platonică, aristotelică, stoică, epicureică, sceptică și cinică, urmăreau să-și provoace elevii la conștientizarea implicațiilor propriilor gânduri și idei. Din acest motiv scrierile filosofice antice nu au decât aparent un caracter formal, abstract. Ele nici nu căutau noutatea pentru ea însăși, ci păstrând un raport constant cu dialogul oral urmăreau să formeze, nu să informeze, sau în orice caz dimensiunea de cunoaștere științifică a diverselor filosofii era secundară, subordonată scopului formativ. Deci discursul filosofic scris sau rostit nu era un mijloc de etalare a elocinței sau a vastității cunoștințelor, ci o invitație adresată auditorilor de a se depăși pe sine pentru a accede în planul rațiunii, universală și deschisă spre ceilalți deopotrivă.

Ideea că eul individual, cotidian, legat de griji și interese particulare trebuie depășit constituie un leitmotiv al dialogului lui Pierre Hadot cu cei doi interlocutori. El distinge, urmând o sugestie neoplatonică, între trei niveluri ale eului la care mai adaugă încă unul. Ar fi mai întâi nivelul conștiinței sensibile în care eul se confundă cu trupul, apoi cel al conștiinței raționale în care el se descoperă ca suflet și limbaj și al treilea conștiința spirituală ce depășește pe cea rațională spre o înțelegere spirituală, intuitivă, nondiscursivă. Față de acestea mai e posibilă doar unirea mistică, cu Unul, .realizabilă excepțional și deci foarte rar. Filosofia constă, spune Hadot, “în a ne înălța de la primul nivel la al treilea nivel”. Avem astfel un răspuns la întrebarea eternă a filosofiei în legătură cu ea însăși, care-i face pe profani să se îndoiască de seriozitatea demersului său. De altfel, așa se și explică greutatea de a înțelege sau trasmite filosofia din exterior unor oameni blocați la primul nivel al eului, așa cum societatea de comun produce pe bandă rulantă astăzi. Nu este de mirare că filosofia nu-și prea găsește locul în lumea contemporană, mulți îndepărtându-se de ea și din cauza limbajului greoi al multor cărți de filosofie. Tocmai aici perspectiva filosofiei ca mod de viață a lui Hadot poate oferi o cale de acces spre un domeniu ce promite depășirea lipsei de sens a goanei după plăceri, de la nivelul eului trupesc, spre bucuria descoperirii sensului spiritual. De fapt, spune el, am putea vorbi despre filosofie ca despre o elipsă cu două focare: un focar al discursului și unul al acțiunii exterioare, dar mai ales interioare căci filosofia, spre deosebire de discursul filosofic, este totodată un efort pentru a ne pune în anumite dispoziții interioare. Cu alte cuvinte, discursul filosofic nu este primordial, ci un rezultat al unei dispoziții sau stări de spirit, care ea îi conferă legitimitate și sens. A reuși să trăiești și să transmiți această dispoziție interioară propice reflecției filosofice înseamnă a trece dincolo de eul limitat, ceea ce implică un efort niciodată încheiat și mereu reluat al cărui scop este de ”a fi clipă de clipă conștient în mod constant de Tot”. Citatul acesta este de fapt o definiție a înțeleptului, condiție pe care muritorii nu o pot niciodată atinge deplin, dar spre care ar trebui să tindă. În lumea antică, dar și mult mai sporadic ulterior, în Evul Mediu și modernitate, înțelepciunea n-a avut conotația morală cu care o confundă simțul comun, ci a desemnat capacitatea de a privi lumea de la nivelul universal al rațiunii, detașați de patimi și interse mărunte, învingând impulsurile eului sensibil pentru a te pune în locul celorlalți din iubire dezinteresată. În acest scop anumite exerciții spirituale din vechime pot fi practicate și astăzi: concentrarea pe clipa prezentă cu descoperirea infinitului ei, minunarea în fața prezenței lumii, dobândirea conștiinței misterului existenței. Bineînțeles că și textele filosfice, antice mai ales, dar și ale anumitor gânditori moderni pot sluji în acest scop. Condiția este să ne apropiem de ele înțelegându-le contextul istoric în care au fost scrise sau dând la o parte învelișul mitic pentru a accede la dispoziția interioară a filosofului care le-a scris, care poate fi și a noastră, astăzi. Astfel intrăm într-un dialog care, întrucât se desfășoară la nivelul rațiunii universale nu mai este condiționat spațio-temporal.

În concluzie, pentru Hadot filosofia este înainte de toate un mod de a trăi, străduindu-te așa cum ni se spune despre Plotin, „a-ți fi prezent ție și celorlalți” (cred că acesta este și înțelesul termenului heideggrian *Da-sein*). Textele filosofice pot întreține și lămuri această experiență de viață , dar n-o pot înlocui. Mai mult, ele devin cu adevărat lizibile abia în lumina trăirii spirituale proprii.

În 1939 dizertația sa de bacalaureat a avut ca temă comentariul acestei definiții a lui Bergson: “Filosofia nu înseamnă construcția unui sistem, ci decizia de a privi cu naivitate în tine însuți și în jurul tău”. Lectura acestei cărți târzii și a altora ale sale m-au convins de faptul că interprtarea definiției bergsoniene l-a preocupat întreaga viață pe Pierre Hadot. Să medităm la rândul nostru asupra simplității deciziei ce ni se cere și ne vom da seama cât de greu este să o realizăm. Cred că filosofia poate începe chiar de la conștientizarea acestui impas.

Lectura acestei cărți târzii și a altora ale sale m-au convins de faptul că interprtarea definiției bergsoniene l-a preocupat întreaga viață pe Pierre Hadot.

⟶ tablou de natură, foarte concentrat expresiv: *Se pregătea o amiază ca un tort de bezele – aerul aspru adusese o boare de ninsoare care albise acoperișurile caselor* (...), sau: *Ceața încălțase papuci de pâslă și acum se mișca senzuală printre mașini (...)*

Romanul propune un ritm narativ săltăreț, fragmentat, în care acțiunea se intersectează cu trăirile interioare ale personajelor sau cu rememorări ale unor momente semnificative pentru ele. Există însă o modificare vizibilă în scriitura d.nei Banu, o trecere spre romanul de acțiune europeană, după ce a părăsit construcțiile pur intelectuale, tipologiile erudite sau atmosfera de cancelarie. Aici nu lipsesc elementele oarecum pitorești, apăsat sarcastice și ironice, precum apariția acelui preot care și-a adus mormane de pământ în curte*: -Nu-s munți, îs dealuri... M-am gândit să refac aici, la mine-n curte, spațiul mioritic taică – deal-vale-deal... și să-i aduc pe copiii mai mărișori de la școală, să-i învăț o poezie de Blaga, ceva filosofie românească...* Este o imagine care înglobează fantasticul disperării unui om de cultură față de golul uriaș din mințile copiilor, un sarcasm amar ce nu-și găsește vindecarea în viața reală.

Autoarea are o abilitate nebănuită în inventarea și plasarea în text a unor scurte povești de legătură între diversele „noduri” și meandre ale acțiunii din romanul aerisit, succint despre care s-ar putea spune, dintr-o anume perspectivă, că este o carte sapiențială, de frecvente meditații asupra societății, asupra Timpului (cu majusculă), asupra destinului.

Un cuplu deosebit – dar care păstrează parfumul mitului – îl constituie Ion și cățelul Albuș, cu care stăpânul comentează evenimentele. Ca în balada populară, prietenia și comunicarea dintre om și câine are o distincție metafizică pe care autoarea o transformă într-o proiecție pe bolta cerească înstelată: *Căzuse noaptea și deasupra lumii atârna o boltă sclipitoare care făcea ca aerul să pară polar. Cu toate acestea, Ion continua să se plimbe pe afară, să se uite la cer; se îmbrăcase bine, dar își luase și sacul de dormit, cu gând să se bage în el dacă se oprea puțin și era rece. Se întinse pe spate, cu câinele lângă o coastă și privea spuza de stele – parcă niciodată nu mai văzuse atâtea. „Ia uite, Albușule, ăla-i Carul Mare... Și dincoace, Carul Mic”... Dar nu-și termină bine explicația că deodată o stea străbătu cerul și se pierdu peste coama muntelui... Și apoi alta, mai spre apus, și alta... „Ce noroc pe noi!, asta-i o ploaie de stele, cățel! Uite ce frumos e!”*

După o intensă activitate de traducătoare, cu totul aplicată și remarcabilă, d.na Gabriela Banu a trecut pragul prozei de performanță intelectuală cu nu mai puțin de opt cărți în șase ani, toate la o înaltă cotă de evaluare în contextul literaturii feminine contemporane, îmbrățișând un univers social foarte larg. Autoarea păstrează o tonalitate ironic-sarcastică în conturarea personajelor și situațiilor, așa cum rezultă și din scena de început a cărții, în care ciobanii nemulțumiți au venit cu oile la manifestație în Capitală.

Gabriela Banu este o prozatoare deschisă tuturor speciilor epice, de la schiță la roman, și tuturor formelor narative – de la realism la fantastic sau la mitul arhetipal – încât este greu de aproximat ce anume ne va oferi în viitorul apropiat.

Christine Bernadette Rousseau

Domniţa Neaga

Ana Ardeleanu

primăvara poetelor

Christine Bernadette Rousseau

Învăţăturile

Am bătut la porţile negustorilor,
ale sfinţilor, ale dregătorilor,
ale meşteşugarilor,
ale înţelepţilor.
De fiecare dată mi s-a deschis
şi de fiecare dată am avut cu mine amintirea unei câmpii,
a unei păduri,
a unei flori.
Am plecat luând cu mine învăţăturile celor la a căror poartă am bătut
lăsând pe pragul lor amintirea câmpiei, a pădurii, a florii...
Am bătut şi la porţile oamenilor fără faimă, a oamenilor simpli, săraci.
Şi ei mi-au deschis.
Purtam cu mine o mulţime de învăţături: unele muguri de învăţătură,
altele învăţături înflorite.
Am vrut să le las în drumul meu, la porţile lor.
Ei mi-au spus:
,,Rămâi la noi şi învaţă-ne prin viu grai cele ce tu crezi
că noi le putem înţelege iar mugurii şi florile învăţăturilor tale
lasă-le la porţile şi pe pragurile templelor
pe acolo pe unde trec de obicei oamenii instruiţi.”

Vino în inima mea

Îi spun câmpiei acesteia:
,,mută-te în inima mea!”
şi câmpia vine în inima mea cu toate câmpiile lumii,
cu flori, cu stropi de rouă, cu un vânt blând, tămăduitor.
Îi spun pădurii acesteia:
,,vino în inima mea! ” şi pădurea vine de îndată cu toată puterea ei,
cu toate cuiburile pline cu ouă şi păsări, cu toate vizuinile,
cu toate animalele, cu toată încrengătura de rădăcini şi lumi subterane.
Privesc spre cer şi îi spun şi lui:
,,vino în inima mea! ”
şi atunci simt o linişte mare.
De aceea sunt uneori atât de greu de găsit,
de văzut,
de atins.

Iuda

Aşa cum ţărmul nu poate înainta singur în mare,
nici Iuda nu poate prinde curaj
decât atunci când ne vede că băgăm mâna în buzunar,
scoatem punga cu arginţi şi începem să-i numărăm mereu şi mereu,
cumpărând, vânzând,
cumpărând, vânzând...
Atunci Iuda vine şi el cu arginţii lui,
îşi varsă arginţii şi arginţii încep să se rostogolească pe masă
sub ochii noştri curioşi.
Iuda nu a oprit niciodată rostogolirea arginţilor
doar i-a însoţit în trecerea lor prin ochiul de ştreang.

Eu fur

Nu-ţi fie teamă, nu-ţi fur arginţii omule!
Eu fur suflarea vântului ce trece printre salcâmi,
dulcele măr pârguit îl fur,
o fragă...
Pun un aşternut la umbră de plop,
gust apoi toate câte sunt sub soare
şi uitându-mă în jur
privirea mi se aşează pe roata unei fântâni.
Da, mai presus de toate arginţii apei îi fur cu gura
şi cu toată inima mea păcătoasă de etern călător.

Domniţa Neaga

POARTA

Mă-ncred în tine, visul meu de jar,
Şi te hrănesc, chiar dacă eşti departe!
Azi, chipul tău mi-apare tot mai rar-
Un înger blând de dincolo de noapte.

Cu ce-aş putea să-ţi mai fiu de folos?
Atunci, cândva, tu mi-ai deschis o poartă;
Cum gândul meu de îndoieli e ros,
N-am îndrăznit s-o mai deschid vreodată.

Să mai încerc? E tot ce mi-aş dori,
Dar balamalele sunt ruginite;
În faţa ei, mereu mă voi opri,
Forţând-o cu poetice cuvinte.

Mă-ntorc la tine, visul meu ales,
Tu îmi dai aripi, mă înalţi în slavă!
În somn, mi-apari de-o vreme, tot mai des,
Ca un vulcan ce-aruncă-zare lavă...

SUNTEM O ÎNTÂMPLARE

Ard ca un braţ de vreascuri uscate lung la soare,
Lumina nu se vede, că geamul e opac,
Doar uşa se deschide cât floarea unui mac,
Să-mi amintească-n treacăt că suntem o-ntâmplare.

Cândva, în vremuri bune, era cu mine Duhul,
Mă însoţea oriunde, înalt şi-atât de blând;
Acum se răzvrăteşte, îşi varsă des năduhul,
Şi ce nu îi convine o spune doar în gând.

Suntem eroii falnici ai lui „A fost odată...”,
Grăbiţi păşim prin zile cu arbori fără flori,
Să ni se piardă urma drept-mărturisitoare
Despre un veac al fricii şi-al falselor valori.

Ard ca un braţ de vreascuri în vatra casei sfinte,
Iar setea mi-o astâmpăr cu focul din cuvinte...

CA FLORI DE COLŢ

Ne-am întâlnit pe marginea genunii,
Pe unde flori de colţ topeau ninsoare,
Cuprinşi în trupul tot de o dogoare
Ce o purtam de la-nceputul lumii.

Mici păsări Paradis vegheau în aer,
Frângând pe aripi raze de lumină;
Veghea-ntre noi o tristă ghilotină,
Tot aşteptând să taie-al vremii caier...

Când ne-am trezit, era târzie iarnă,
Ninsese mult, pământul era rece,
Ne minunam că nimeni nu mai trece...
Doar noaptea începuse să se cearnă.

NECUNOAŞTERE

Cât întuneric în suflet!
Câte patimi ne clocotesc în inimă!

Mă plimb pe margini de infinit,
Ca pe o plajă pustie;
Adun scoici,
Încerc să le deschid;
Unele se lasă desfăcute uşor,
Pe altele nu le voi birui
Niciodată...

Şi câtă tulburare,
Că mintea mea
Nu le poate pătrunde!

Dar, Doamne, Adevărul
Nu are nevoie de straie!
Lui îi stă bine
Neînveşmântat...!

Ana Ardeleanu

Cine ar putea reprezenta elita

Dumnezeu şi câteva gânduri despre viaţă
Poezie, pictură şi muzică
În clipa când îşi trec tuşul
Prin papirusul gândului
Format din şapte straturi
De principii şi filosofii
Una în buzunarul drept, alta în stângul
Sub o aripă, sub cealaltă
Şi tot aşa, până în estul orientării
De unde răsare soarele şi unde sâmbăta
Cineva, demn de această virtuozitate,
Şterge cu mopul de bumbac
Acel roşu strălucitor
Care aşa trebuie să rămână
În floarea sa, în Dumnezeul său
Până la sfinţit
Dând roată ideile, de trei ori
Pentru ca, în final,
Să aşeze scăunelul
În dreptul acelei iluminări
Care nu vine de niciunde
Vine din sufletul meu şi-al tău
Ca o consecinţă, ca o elită,
Ca o înspumare a aripilor
Ce au străbătut drum lung
Printre filele unui calendar
De duminica

Viaţa mea stă pitită

Între codul galben
Şi codul roşu.
Numai tu îmi aminteşti de soare
Mângâi floarea din ochii mei
Îi numerotezi paginile senine
În care n-a murit nimeni
Din lipsa lecturii beletristice
Cum nici autorii acestor lecturi nu mor
Pentru că se ştiu apăraţi
De propriul geniu

Acum că verdele s-a liniştit,
Nu mai e galben la faţă
Treci şi tu pe la masa acestui roşu
Ceva mai încolo
Pentru a-i înţelege jocul
Şi pentru a vedea
Ce-a mai rămas din codul său
Din frunzele de laur
Al căror erou, desigur, a supravieţuit
Pentru a lăsa epistolele către Corinteni
În cutia poştală a vecinilor tăi.

ÎNTR-UN SUFLET STRĂIN
Inima nu-şi poartă norocul

Ştii cum e să conservi în sânge

Acoolul unei speranţe
Că lumea se va schimba
Şi toţi prietenii te vor căuta
Pentru a-l bea împreună
Încât ideile lor să nu se mai teamă
De câinii răi şi caii tineri
De atitudinea lor nărăvaşă
Din care nu poţi ieşi cu acelaşi veşmânt
Pe care l-ai îmbrăcat dimineaţa

Orice ursitoare îţi va spune acelaşi lucru:
Nu mai bea alcoolul speranţei, ca pe o apă vie!
Pentru că, s-ar putea, la un moment dat,
Să mergi pe acoperisul anilor
Precum un somnabul
Şi să cazi în capcana pusă de ani tineri
Ce ar vrea să revină în sângele tău
Pentru a merge, nu pe aceeaşi cărare
Ci pe mai multe,
Aşa cum fac iluziile când se îmbată
Şi bat cu un munte plin de stejari
La uşa câmpiei tale
Îmbrăcată în caşmirul verde
Al propriei demnităţi

Gela Enea

duplex

închisoarea ta se numește azil
masă la ore fixe/infirmiere
te spală îți schimbă hainele
te-au tuns soldățește ca pe răcan
tu nu ești răcan
te-au legat de mâini
mâinile tale vinovate de nesupunere
noaptea
am auzit că rămâi trează
plângi
nu știi unde ești
nici de ce
închisoarea mea se numește vizita la tine
stă în picioare și mă numără vizita asta
ca pe-un boxeur
sunt knokaut chiar de la intrare
ce mai faci te doare ceva/nu mă doare
papucii bărbătești de sub pat/ce e cu ei
sunt pentru ăl bătrân
dar el a plecat încălțat/și pe-colo
lumea nu umblă în papuci
nu umblă nici în picioarele goale
pe-acolo
toți poartă pantofi noi-nouți
ceva mai mari decât talpa/că nu se știe

resentimente nu există
nimeni
nu fură/nu minte
nu-și ascultă unii altora bătăile inimii
pentru că pe-acolo
nu au

libertatea mea se consumă
dincolo de ușa asta din termopan
umblă pe stradă printre clădiri supraetajate
dă bună ziua și-și vede de drum
a ta
e aciuată sub frunte
înoată într-un fluviu murdar/tremură
de câte ori îi trece furtuna prin creier

câteodată mă visez în corpul tău
răspund la numele tău
cu toate că
nu mi l-ai împrumutat niciodată
numele
nu se-mprumută decât copiilor
nici atunci nu poți fi sigur că nu faci o greșeală

după asemenea viziuni
libertatea mea seamănă mai degrabă cu un guzgan
prins într-o clupsă
urmare a gingășiei vecinilor de ghenă

libertatea neafiliată este însă altceva
consensul cu organe vitale
cu plămânii creierul și ficatul tău
cu pancreasul rinichii sau pielea
dar mai ales
cu inima ta

mi-l amintesc pe vânătorul de crocodili de pe discovery
pe steve irwin
s-a dedat la mai multă libertate decât dumnezeu
și ce înalte erau valurile
lui Irwin
nu-i era frică de accidente mai mult decât de o filmare
din unghiul neadecvat
pân-a dat cu inima în coada pisicii de mare
ea nu i-a mai dat inima înapoi

la tine
pisica de mare stă sub țeastă
dasyatis pastinaca
o aud cum sfârâie ca o tabletă efervescentă
îi simt mirosul de pește-mpuțit
după care apa se tulbură
și tu

NB: boxeur - lb franceză (variantă preferată celei din lb română- boxer)

Gabriela Bărbulescu

VESICA PISCIS

Cu lumina ce răsare-n șapte sfere corolare,
șapte cerbi coboară-n mare, printre măști și târâtoare,
șapte pași fac fiecare.
Și pe lumea ruptă-n două, ei pun mugurii de rouă,
să creeze-o punte nouă, desenând șapte mandale,
șapte note muzicale, două frunze, cinci pumnale,
peste fruntea celor care își duc crucea în spinare.

Cu lumina celor șapte, întru Vesica Piscis,
urcă cerbii dinspre mare, prăvălind proscrisul vis.

MAGICIANUL

Jocul Mare a-nceput în cristelnița de lut,
nouă pietre s-au rotit, în trei colțuri s-au zidit,
nouă coruri au cântat, nouă Grații au zburat,
nouă spice-au semănat în trigonul fermecat.

Nouă capete de lup nouă munți au străbătut,
nouă praguri au trecut, nouă vetre au țesut
între coaste de mamut, punând ochi la absolut.

Și din ochi s-a ridicat, strălucind un teseract,
răspândind lumina lui prinsă-n capul unghiului.

AVATARUL

M-am trezit în nevăzute oglinzi cu irizații bizare.
Herghelii galopează cu Foamea-n țesuturi,
Din urlet de luturi cenușa răsare
În coama-nnodată cu aripi de fluturi.
Cavalerii sihaștri adună-n sutane
Roua-nfrunzită pe jugul de lacrimi,
Să-nvie pierdutul din râul de patimi.

Prin riduri de timp oglinzi nevăzute
Devin avatarul nopții virgine -
Secunde prelinse din tainicul Sine.

GRAI DE VERDE

Nu vă așterneți pojghiță de gheață,
Pe roșul aprins menit să trezească
Poveștea nescrisă de albul din viață,
În grai de verde, dorind să-nflorească.

Lăsați-vă timpul să scrie răvaș,
La focul luminii ascuns de trecut,
Cu slove criptate din templul mayaș,
Sub steaua lui roșu veți fi renăscut.

În graiul de verde flacări se-nalță
Și-n roșu aprins rescriem povești,
În piept înfloreste boboc de speranță,
Etern, primăvară în mine trăiești.

ÎNTRE ALFA ȘI OMEGA

Sufletu-i o carte cu file de mister,
Labirint de arte, din cioburi de eter.
Dornic, levitează prin mii de galaxii,
Să primească darul ambroziei timpurii.
Corabia lui Isis o lasă ca tribut,
Și primește-o viață - fantomă pe pământ.
Din catarge rupte, aduse de furtuni,
El își face scară, să iasă din genuni.
Se pierde într-un vis, în somnul neputinței,
Renaște din abis, cu harul biruinței.
Ofrande el închină, în zbor de șoim hoinar,
Să nu fie-o umbră în focul din Tartar.
Pe altar, prinos - un totem cu stea -
Oferă veșniciei, din soarele lui Ra.
Și sufletul devine un Alfa între sfinți,
Precum și un Omega al celor adormiți.

Mihaela Aionesei

Despre sufletele ghemuite în lumină numai de bine, doar după...

A murit în taină un poet.
În urmă a rămas un cortegiu de îngeri
să sfințească fila neagră în calendare
și un cor de bocitoare să adune
între coperți de paie
nopțile chinuitoare ale inimii
neatinse nici cu o floare când în viață
cu patimă lăcrima și scria
dând pagină după pagină la o parte
ca și cum să respire ar vrea.

Cartea unei vieți sărate cu miros
de sânge
alge,
nu cel de tipografie
dintr-o carte editată pe hârtie.

A murit de tristețe un poet luptându-se
cu umbra crucii de pe piept. Singur.
Pe un pat de spital. Ca o șoaptă
de pasăre. Ca un oftat
scăpat din greșeală în rugăciuni
la fel de neînsemnat și de nimeni știut.
După trei zile când nici clopotele
nu apucaseră bine să bată
de nicăieri au apărut fariseii
să-i arunce pe mormânt
câteva vorbe de apreciere
și arginții
solzii minții...

Dar când cu pana își săpa
mormântul și în ape tulburi și înghețate
cu sufletul aproape înecat a stat,
oare a întrebat cineva poetul dacă
are cine să-i aprindă focul?
Dacă are cine să-i deschidă ușa
geamul sau măcar... robinetul,
să-i facă repede un ceai
să-i alunge un guturai
până viața nu i se scurge
ca și mierea din linguriță
ori ca punga de mălai
grabnic și neglijent desfăcută
s-o înghită o matracucă
prefăcută într-o cucă.

A murit un poet, o poetă...
Tăcuți, stingheri și banal.
De suferință și amar înconjurați
știind că-n lume or mai muri
și alte suflete la fel...
ghemuite în lumină
și cu prieteni
la vedere
doar după!

În plânsul pietrelor

Au crăpat câteva anotimpuri
în cireșii din grădină -
măcinații mei ani zac în oase
ca sacii de făină.
Nici moară nu-s și nici
n-am fost vreo balerină.
Viața mi-a fost un zăngănit
de sticlă în surdină
pe care-am învățat
încrâncenată să-l ascult
chiar de la sânul mamei.
Cică așa devii onest și cult.
Mirată am arat încă de atunci
tristeți cu plugul.
Așa am ajuns pe tăcute
să-mi duc jugul.

Uscate nu mi-au fost
nici lacrima nici cărarea
mereu ascunsă în sine
mi-a crescut tumoarea.
O duc ca pe o cruce
cu fruntea până Sus senină
și parcă-l simt pe Dumnezeu
de mine cum se sprijină.

Nici moartă nu-s precum morții
dar nici prea zdrobitor de vie.
Am stat mereu cu fericirea
împlântată într-un vârf de sabie.
Doar pietrele adunate au rămas
vânjoase și încă depline
în jurul inimii s-au strâns și torc...
Ce meticuloase feline!
Mă copleșesc. Mă decojesc
de dorul Lui ca o sămânță
și înțeleg fără să mă împotrivesc
că asta-i marea biruință:
să pot urca Golgota
când toți ceilalți coboară
și în iubire să rămân un prunc
cum am mai fost...
Ori o fecioară.

Gela Enea

Gabriela Bărbulescu

Mihaela Aionesei

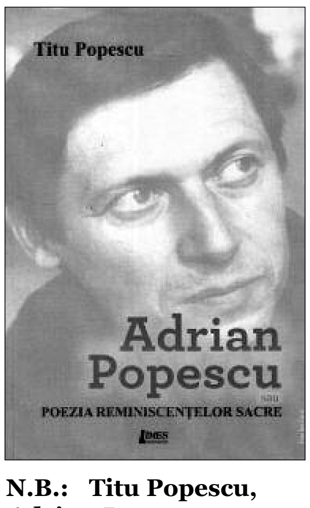

primăvara poetelor

Ştefan Ion Ghilimescu

Sintetic, exegetul observă că poezia religioasă a lui Adrian Popescu se manifestă în folosirea specială a termenilor biblici și în exteriorizarea credinței; o viziune edenică închegându-se la el din elementele cele mai banale, constituenți decorativi sau nu, pe care clipa îi dilată la înțelesul eternității și-atuci "toate prind un luciu amintind de rai".

N.B.: Titu Popescu, *Adrian Popescu sau poezia reminiscențelor sacre*, Ed. *Limes,* 2019

cronici

CRONICA LITERARĂ

O excelentă exegeză a poeziei lui Adrian Popescu

Cu o activitate de estetician și critic literar absolut remarcabilă, întinsă pe mai bine de 50 de ani, mai curând cizelor de opinii estetico-literare rezervate și elegante decât invadente, tocmai de aceea ascultat și prețuit, printre rarii specialiștii în acest domeniu, aproape în unanimitate, Titu Popescu face figura unui *doctus cum libro.* Prin îndelunga frecventare a operelor, personagiilor și autorilor fundamentali, nu mai puțin printr-un esențial simț al poeziei eternității, pe care, prin cine știe ce canale secrete, i-l solicită imperativ realitatea, scriitorul a căpătat rara însușire de a percepe simultan imaginea și mesajul ei imaginal de autenticitate, conținutul de idei și sentimente genuine, în fond, a cărui trăire și difuziune nu poate fi decât expresia unei magnetice experiențe la persoana întâi. Aflat într-o călătorie în sudul Spaniei, de pildă (vezi *Terra mirabilis*, 2018), spiritul confratern al lui Cervantes îi arată esteticianului că în cartea despre iscusitul hidalgo nu trebuie să caute și să identifice idealul de frumusețe într-o ființă omenească, ci călătorind de-a lungul și de-a latul în *patrulaterul magic* (Malaga, Granada, Córdoba, Sevilla), va înțelege singur ceea ce Mircea Eliade afirmase despre țara toreadoră, și anume că de la Pirinei începe cea mai miraculoasă geografie spirituală a Europei. Citez pe sărite și fără ghilimelele de rigoare câteva dintre observațiile de finețe cu privire la natura caracterului spaniol exprimate în capitolul *Eroarea lui Don Quiote.* În Andaluzia, soarele și marea au topit trufia tradițională vădită în retorica de sine în arta întoarcererii spre sine. Dacă Granada sintetizează orgoliul spaniolului iar Córdoba pledează pentru virtuțile sintezei, viața ca vis donquijotesc primește maximum de credibilitate în Sevilla. *Concluzia* neobositului călător și autor, în cele din urmă: *mirifica și intangibila Dulcinee este Spania însăși*!!!

După un doctorat în estetică, în tinerețe, pregătit atât de *Mihail Dragomirescu esteticianul*, 1973, cât și de *Idei estetice în scrierile lui Mihai Ralea*, 1974, Titu Popescu a continuat să să se ilustreze masiv în continuare în această zonă a categoriilor artei. Rînd pe rând, la intervale mai mici sau mai mari de timp, au urmat: *Specificul național în doctrinele estetice românești*,1977; *Necesitatea esteticii,* 1979; *Arta ca trăire și interpretare*, 1982; *Concepte și atitudini estetice*, 1983; *Estetica paradoxismului*, 1995; *Estetica mișcării*, 2007; *Frumosul natural și frumosul artistic*, 2009; *Estetica Paradisului*, 2011; *Estetica urbană*, 2012; *Omul ambiental*, 2016. În plus, esteticianul a semnat și îngrijit trei interesante albume de artă, respectiv, *Radu Maier*; *Martin Frei – fascinația culorii* și *Sibiu, - album sentimental.* Rari, foarte rari (să-i numeri pe degetele de la o singură mână!) sunt esteticienii români de o atare prodigalitate în materie. Ca să nu mai vorbim de curajul tânărului autor de a vorbi deschis despre necesitatea esteticii la numai câțiva ani după *Tezele din iulie*, când Ceaușescu, practic, înlocuise orice competență artistică, distrugând și anatemizând efectiv obiectul esteticii printr-o fără de precedent *campanie politico-ideologică de educare marxist-leninistă a tutu(l)ror oamenilor muncii.*

Bunul gust și onestitatea inculcate în spiritul esteticianului de legitățile intrinseci artei, de la care nu a abdicat niciodată, au activat *ab initio* în Titu Popescu un spirit critic extrem de adecvat criteriilor instrumentelor analizei și verdictului evaluativ. Mai mult decât mulți alții, Titu Popescu s-a manifestat fără drept de apel încă din primii ani de exercițiu ca un critic literar de gust, gata format, meticulos și autarhic față de convențiile de conjunctură impuse de slujnicarii "epocii de aur". Fără a ieși ostentativ din tranșee, domnia sa și-a ales cu grijă subiectele abordărilor critice, atât în ceea ce privește magistratura intervențiilor de cronicar literar (spre lauda domniei sale, ține și în acest moment *cronica literară* în prestigiosul *Jurnalul literar*, "*serie nouă*", fondat de regretatul Nicolae Florescu), cât și în aceea de mai mare anduranță intelectuală, de monografist. În această ultimă ipostază, în 1987 cărturarul ne-a dat *D. Caracostea – un critic modern*; în 1993, *Poetul Horia Stamatu* (o monografie singulară excepțională, pregătită și publicată la München, în exil); în 2007, *Astaloș - valoarea stlistică a întregului*; în 2019, *Adrian Popescu sau poezia reminiscențelor sacre.* E cazul să subliniez faptul că în 1987 Titu Popescu a ales exilul politic, stabilindu-se în Germania *("Mi-am dorit cu patimă să ies din condiția de victimă, să nu mă mai las dominat de prostie și prostit de dominație"*, scria domnia sa undeva*)*. Experiența mediului literar al exilului ca și odiseea părăsirii țării, cu nelipsitele avataruri ale trans-mutării, fac obiectul unui jurnal de exil intitulat *După zece ani* dar și unor *Convorbiri despre exil și literatură*, pentru a nu mai pune la socoteală, spre exemplu, cărți care-și trag seva din același humus, precum *Nimeni nu-i profet în țara lui, ci în exil*, sau *Din perspectiva exilului*... Din când în când; Titu Popescu ne surprinde și ne încântă cu câte un volum de povestiri al căror subiect favorit pare să fie o suită de întâmplări reale sau fictive (totuna!) din călătoriile sale prin lume.

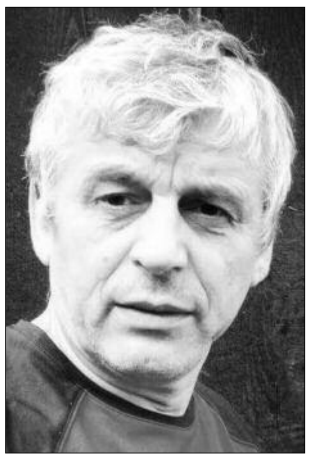
În cele ce urmează ne vom apleca asupra monografiei *Adrian Popescu sau poezia reminiscențelor sacre,* cea mai recentă lucrare care a intrat în librării sub semnătura lui Titu Popescu. Pentru frecventatorul climatului artistic și al vieții literare românești numele lui Adrian Popescu este, desigur, bine-cunoscut. Mereu în actualitate, poetul transilvan este, printre atâtea alte distincții, și ultimul câștigător al *Premiului cartea anului*, acordat de publicația *România literară* pentru antologia de versuri *Poezii 1971-2018*, în *2019*.

Eseul monografic dedicat de Titu Popescu poeziei religioase și nu numai a lui Adrian Popescu este, dacă privim lucrurile prin *l'oeil de boeuf*, cum spuneu francezii frestruicii din anticamera Regelui Soare, o carte a unor afinități elective, fie plecând și numai de la faptul că ambii autori, rezultați din părinți bucovineni, sunt caracterizați de aceeași fire blajină și cucernică, iubesc la fel de mult Italia și călătoriile - nu mai puțin, fiecare la rândul său, Bucovina - , dar mai ales au studiat aceleași discipline, și cu aceeași magiștri, la Universitatea de umanioare din Cluj-Napoca (urbe devenită, din perspectiva *Heidelbergului de altădată*, orașul lor de suflet), unde s-au format ca literați în magnetismul atmosferei echinoxiste de amplă risipă spirituală de la începuturile periodicului. În *Cuvântul înainte* care prefațează monografia, Titu Popescu se simte dator să evoce ceva din atmosfera începuturilor formării lor minunat ocrotită de Alma Mater, neuitând să sublinieze, în ceea ce-l privește pe autorul volumului de poezii *Umbria*, că, dintre poeții formați și afirmați la revista studențească *Echinox*, el face parte dintre puținii care, nedezlipindu-se de atmosfera și de grundul locului, cu timpul, această sudură i-a fortificat și întărit originalitatea creației. În schimb, mulți alții - printre care se prenumără și autorul eseului monografic în discuție - au trebuit să se despartă de *clou-ul secret* al locurilor, "Clujul, precizează încă o dată Titu Popescu, fiind orașul din care, după cum am mărturisit-o în scris, nu am vrut să plec: [...] *Era în anul 1966, când terminasem faculatatea. După ce zburdălnicisem cinci ani prin Cluj – nu găsesc alt termen mai potrivit, care să îmbine mai expresiv avânturile boemei studențești cu conștinciozitatea de a citi zilnic mai mult decât bibliografia obligatorie la Biblioteca Centrală Universitară -, mi se crease o stare de dependență de oraș, ca de un drog pe care îl administrezi continuu, deși cu o anume inconștiență, Clujul de-atunci nu era Clujul de astăzi, cel care și-a adăugat imense cartiere mărginașe de blocuri, prin care pășesc uneori fără să le cunosc, parcă aș peregrina prin străine aglomerări urbane. Pentru noi, cei de atunci, era cu adevărat* Heidelbergul de altădată, *ne cam știam cu toții, traseele ni se încrucișau, cum poposeam în aceleași locuri, încât era imposibil să ieși în stradă și să nu dai de un companion.* [...] *Toate ar fi fost bune dar se apropia data repartiției*" centralizate, în urma căreia, peregrinând de la Cluj la Oradea și de aici la Sibiu, apoi la München, cursul vieții lui Titu Popescu a devenit cu mult mai dificil decât al colegului său. *Cuvântul înainte* cu pasa evocativă cu tot ale lui Titu Popescu la eseul despre poezia religioasă a confratelui clujean nu fac decât să contureze ingenios imposta edificiului monografic, pe care eseistul va dezvolta toată structura ulterioară a lucrării. Baza de sprijin de care vorbesc poate fi deslușită ușor din câteva linii descriptiv-intuitive bine conturate și, mai abitir, poate fi întrevăzută în unghiurile planurilor care definesc *depotrivă azimutul locului* geografic și simbolistica lui. Citez fără diferențieri. "Lui Adrian Popescu, traseul vieții i-a fost mult mai favorabil, fixându-l în Clujul de care nu a vrut nici el să se despartă. De aceea, dezvoltarea lui ca poet s-a făcut firesc, cu datele clare date de la început, evoluția lui a fost previzibilă. Multele lui plecări în străinătate, devreme, i-au oferit deschiderile necesare, pe care locul de naștere transilvan nu era în măsură să i le ofere. Călător frecvent în Italia, a revenit mereu aici, în orașul universitar... Un rol în acest sens a jucat și apartenența la greco-catolicism. Multele lui drumuri occidentale au avut și un sens paradoxal: l-au păstrat în actualitatea vieții literare, prin prestigiul referințelor culturale europene, majoritatea de inspirație italiană, inspirație la care trimit toate referințele critice. [...] Biografia lui ne descoperă un traseu existențial coerent; există o intimă întrepătrundere între viață și artă, credița sa este trecută în *credo* artistic, gesturile lui se conformează unei *forma mentis*, unei concepții unitare, melancolia sa devine o așteptare calmă a revelației, așa cum vocea sa blândă îi subliniază firea franciscană; blîndețea comportamentală îi confirmă credința. Consecvența cu sine, felul său de a fi egal cu sine, dovedește că în el religiozitatea a trecut, din convingeri teoretice, în practica normală a traiului zilnic. Decalogul, cele zece porunci, sau parabolele din Noul Testament i-au modelat alegerile etice, i-au oferit un model moral de urmat în viață. Dimensiunea religioasă se contopește la poet cu cea estetică, frumosul fiind considerat unul dintre atributele lui Dumnezeu, ca la medievali".

Familiarizat îndeajuns, după cum se poate observa chiar și din lejerele dar cu greutate observații pe care ne-am permis să le reținem mai sus, cu universul poeziei autorului *Probei cu polen*, Titu Popescu nu intră *ex abrupto* în analiza critică a bibliografiei operei lui Adrian Popescu, scopul lui declarant, impus de o metodă de lucru pe care a experimentat-o cu brio și în monografiile anterioare, este de a developa întregul poeziei confratelui său, fixându-i, cum singur o declară, nuclelele generatoare de lirism. Re-lectura întreprinsă în acest scop va identifica și acorda atenția cuvenită *motivelor structurante* ale liricii scriitorului transilvan, decriptând semnificația *imaginilor-talisman* și a *obsesiilor creative*, investigându-i *recurențele specifice* și evluându-i cu ingeniozitate *originalitatea.* Nu mai puțin importantă în maieutica eseului monografic al lui Titu Popescu este *critica criticii* pe care el o întreprinde implicit, pe cât cu puință, asupra tuturor opiniilor critice meritoase cu privire la poezia lui Adrian Popescu. În genere, domnia sa este interesat de acele judecăți de valoare care îi probează și întăresc convingerile personale mai ales în privința reliefului și originalității nesmintite a poeziei colegului său.

Sintetic, exegetul observă că poezia religioasă a lui Adrian Popescu se manifestă în folosirea specială a termenilor biblici și în exteriorizarea credinței; o viziune edenică închegându-se la el din elementele cele mai banale, constituenți decorativi sau nu, pe care clipa îi dilată la înțelesul eternității și-atuci "toate prind un luciu amintind de rai". Până și ritmul intern al acestei lirici se naște din capacitatea poetului de a pune în relație simbolurile spirituale profunde cu diferitele experiențe umane comune... ⟶

Teodor Dume

Faţă în faţă cu mine

azi stau faţă în faţă cu mine
pentru a-mi putea da seama
cât sunt adevăr
cât minciună şi
cât sunt eu
ceea ce înseamnă
că fac parte din lumea
lucrurilor ce încă respiră

azi voi învăţa cât
să dau vieţii
cât morţii şi cât să
las lui Dumnezeu
apoi
mai am de făcut
un singur drum
unul singur

poarta o voi lăsa întredeschisă
să intre toţi rătăciţii pământului
şi când moartea
mă va căuta pe acasă
eu
voi fi departe
departe

departe...

Între mine şi cer e o umbră

nici nu ştiu dacă numele meu e **teodor dume**
şi dacă stăpânul celui însemnat de Dumnezeu e
moartea într-un capăt şi viaţa în celălalt

uneori prins între cele două linişti
îmi lipesc urechea de marginea pământului
şi vorbesc cu tata în prezenţa căruia
am învăţat să iubesc să sufăr
şi să aprind prima lumânare
ţin minte cum am sărutat-o pe mama
şi m-am rugat lui Dumnezeu
să se joace cu mine
eram devorat de frică şi de
întunericul decupat
din veşmintele lui tata

prins în acest sentiment ciudat
am ucis o lacrimă
am strigat şi
moartea s-a zgâit la mine
ca la o pradă

nici nu ştiu dacă sunt fericit sau trist
ştiu doar că nu-mi aparţin
am privirile amputate şi oscilez
între cer şi o umbră leneşă

aş putea să mă prefac într-un băiat care iubea
sau într-o altă prezenţă în care numele
nici că ar conta
numai că
între mine şi cer există o legătură
care defineşte viaţa şi moartea

şi totul sfârşeşte cu un alt anotimp

Tristeţi târzii

iubesc femeile triste

iubesc-ul acesta are ceva comun cu
toţi oamenii pe care i-am iubit o singură dată
aşa cum iubeşti prima ploaie prima zăpadă
prima dragoste făcută la capăt de linie un capăt
uneori interminabil cu multe secrete şi arome de parfum

oricum nu mai contează

cândva respiram unul din celălalt şi visam
un şir lung de copii
dar poate că
lumea asta
n-a fost decât în
amintirea unui chip

respir acum din mine puţin câte puţin şi
urmăresc urmele tale neatinse de umbră
şi din când în când mă uit
la tot ce-a mai rămas -
un anotimp ploios cu mult frig

voi înnopta în el strigându-te

Decembrie se repetă

tata a murit într-o noapte de joi spre vineri

aerul greu amplifica teama
sub cerul atât de rece şi negru
se prăvălea ca un bulgăre lumina
adâncind disperarea

undeva s-a produs o greşeală

mama avea ochii sticlaţi şi
mirosea a pâine proaspătă
mă ţinea strâns cât mai aproape de piept
să mai fim împreună doar pentru o vreme

dincolo de toate acestea
chiar şi Dumnezeu clipea îngăduitor

poate sunt vinovat în ideea că
n-am ştiut să aprind o lumânare pentru tata
dar exista riscul să nu pot să-l mai strig
ca atunci când îmi doream să fiu bărbat
şi îi imitam toate mişcările
însă am învăţat cu timpul
că acel ritual
e jumătatea care rămâne aici

mi-e teamă acum
respiraţia îmi abureşte vederea
bântui printre imagini
undeva la margine cade o stea
îmi aduce aminte de copilărie
de serile târzii în care număram
stelele în cădere şi inima îmi bătea
ca aripa unui fluture

nici nu ştiu dacă totul e adevăr sau minciună

dar ştiu că dincolo de clipa aceasta
mă aşteaptă tata

şi e decembrie

am glezne de sticlă realitatea
muşcă din mine sufăr dar nu spun nimic
nici nu vorbesc despre tata

e decembrie

şi oricum anotimpurile se repetă

Crez

Cred în ceea ce doar numai unii
mai cred
şi respir
prin ochiul lui Dumnezeu
zi de zi
de-adevăratelea
trăiesc şi mă plimb
prin povestea vieţii
ca un soare pe un cer
învolburat

şi cât de cumplit ar fi dacă
ar veni îngheţul...

azi voi învăţa cât
să dau vieţii
cât morţii şi cât să
las lui Dumnezeu
apoi
mai am de făcut
un singur drum
unul singur

Subsidiar şi în corolar, uşurinţa acestui gen de contaminaţiune conferă poeziei sale o expresie limpede şi un ton cald, totul susţinând "o pătrundere psihologică lipsită de ambiguităţi". De aici se naşte şi elogiul naturii purtând amprentele Divinităţii, elementele unei mitologii care se transferă în metafizică... *Italia, Bucovina şi Clujul*, observă pe bună dreptate monografistul, *sunt toposurile uşor recognoscibile ale poetului*. "În Bucovina (loc magic), găseşte Titu Popescu un exemplu pe text, «pădurea străluceşte şi arborii sunt magi». *Locul* (locurile) resuscitat(e) astfel au darul miraculos de a anunţa şi întreţine pentru poet "bucuria regăsirii paradisului". Foarte interesante vizavi de idul originalităţii poeziei lui Adrian Popescu sunt, în egală măsură, şi observaţiile de mare rafinament ale exegetului pe marginea partiturii livreşti a poeziei religioase a poetului transilvan. Comuniunea spirituală şi iubirea faţă de spaţiul geografic al Italiei, ca anamneză mistică ("Paradisul există, devreme ce mi-l amintesc"), pe acelaşi plan, consimtul de adâncime la evlavia şi umilitatea credinţei franciscane (de unde "fraternizarea cu toate făpturile firii") conferă discursului liric, a cărui marcă T.P. încearcă să o încercuiască la modul cel mai fidel, o alură pură şi, totodată, capacitatea de a oferi cititorului percepţia unor imagini sacrale. Pe acestă temă, cineva spunea că, - şi Titu Popescu îl citează - *Paradisul este o reminiscenţă palpitând în întrega creaţie a lui Adrian Popescu*. Înţelegând că voiajul ori *călătoria* poetului spre sursele credinţei nu se încheie, practic, niciodată, Titu Popescu observă şi rolul pe care discretul fir narativ al acestei poezii îl joacă în coagularea sensurilor întregului; altfel spus, domnia sa atribuie coerenţa superioară a versurilor lui Adraian Popescu deopotrivă inspiraţiei şi, *ipso facto*, tehnicii care o susţine..

După două capitole adiacente, respectiv, *Evenimentul fast al Echinoxului* şi *Iubirea pentru Italia*, de natură să extindă şi să adâncească la nivelul întregului repertoriu al poeziei lui Adrian Popescu, suita de idei şi intuiţii exprimate cu privire la poezia religioasă, urmărind conturarea liniilor de forţă ale unui *portret-sinteză* a întregii creaţii a scriitorului, care, în mod apăsat, se păstrează la nivelul *celebrării celor ce sunt*, în *Noi(le) exerciţii de admiraţie*, Titu Popescu citeşte cu acelaşi interes şi exactitate analitică lucrările de beletristică, publicistica, reflecţiile despre poezie, consemnările de călătorie, *editorialele* publicate în revista *Steaua* şi marele eseu, *Academia de pe Gianicolo*, dedicat italienistului Mircea Popescu, "cel mai mare cronicar literar al exilului", cum l-a numit Virgil Ierunca. Foarte interesante, dacă putem uita pentru o clipă volumul *Italia subiectivă*, în care Adrian Popescu reuşeşte să transfere experienţa omenească a unor contacte cu Italia într-o reflecţie asupra propriei condiţii (v. op. cit. pag. 107), sunt consideraţiile criticului pe marginea eseului *Lancea frântă*, despre lirica lui Radu Gyr, ca şi "hagiografia modernă" *Tânărul Francisc*, o carte efectiv complementară formării spirituale a lui A. P., realmente de negăsit, deşi a fost reeditată în mai multe rânduri... Dincolo de dorinţa de revelare critică a tuturor faţetelor operei lui Adrian Popescu, "digresiunile", despre care am vorbit în treacăt în paragraful pe care mă grăbesc să-l închei, au darul de a pune încă o dată în ecuaţie contaminaţiunea de teme şi motive specifice din care se nutreşte şi se revarsă poezia "reminiscenţelor"

În capitolul final *Un portret*, în loc de concluzii tranşante, pe lângă o seamă de precizări pe care se simte obligat să le facă acum, conştient de caracterul fatalmente deschis al încercării sale exegetice (Titu Popescu este comentatorul care preferă criticii judecătoreşti panseul verosimilităţii), criticul nu uită să adauge noi accente despre rafinamentul poeziei confratelui său. Ele au în vedere o serie de menţiuni cu privire la luciditatea artistică a poetului, dorinţa lui neostoită de a atinge perfecţiunea, rara capacitate asociativă şi precizia alegerii termenilor cu mare încărcătură emoţională, pe de o parte; pe alta, se acreditează ideea că poetul nostru are un soi de "comuniune directă cu fenomenalul" şi "un orgoliu al amintirilor indistructibile în memoria lui afectivă", ceea ce-l face "un neobosit căutător al urmelor Paradisului în existenţa noastră cotidiană". [El] "simte bucuria de a trăi cu râvnă, în continua aşteptare a misterelor poeziei, făcând din admiraţie o etică şi din insistenţă un scop nobil".

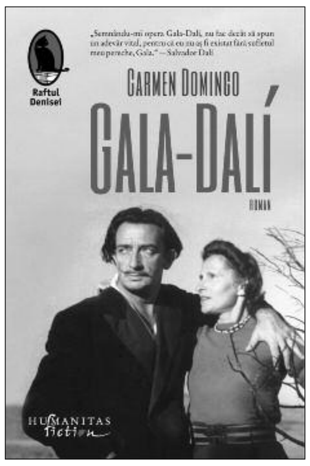
Documentată cu acribie şi scrisă, realmente, din plăcere, cu indicibila bucurie a meşteşugarului de a pipăi fibra materiei pe care urmează să o examieze în amănunt, *Adrian Popescu şi poezia reminiscenţelor sacre* a lui Titu Popescu este o lucrare de filologie aplicată şi de amprentă eseistică vrednică de toate laudele.

Geo Vasile

Romanul unei iubiri surrealiste

Este o poveste de dragoste pe cât de captivantă, pe-atât de înspăimântătoare, căci ne întrebăm totuși adesea dacă iubirea o însuflețește cu adevărat pe Gala, sau e vorba doar de bani, sau de nevoia de a se afla în slujba artelor și artiștilor.

1980, castelul medieval din Púbol, Giron, nordul Cataloniei. O tânără așteptând în vestibul în timp ce o alta aproape nonagenară, ascunsă în camera sa, cere majordomului să o alunge pe intrusă. Cea dintâi se numește Cécile Eluard, a doua nu e alta decât Gala Dali. Este vorba totuși de mamă și fiică, dar Gala, născută Elena Ivanovna Diakonova în 1894 în Rusia, nu este pregătită să se considere o bătrânică vulnerabilă, în ochii celei pe care o consideră rivala sa, chiar dacă e carne din carnea sa. Acesta este incipit-ul romanului, semnat de scriitoarea spaniolă Carmen Domingo.

Gala preferă să stea de una singură să-și reviziteze momentele vieții la adăpostul fastuosului său castel primit cadou din partea lui Salvador Dali, mai tânăr ca ea cu 11 ani; copilăria sa solitară în înalta societate rusească din orașul Kazan de malurile Volgăi, unde se cunoscuse cu Marina Țvetaeva. Călătoria la un sanatoriu elvețian unde își va trata boala de plămâni și întâlnirea fulgurantă cu junele Paul Éluard, pe care aflând că e poet, îl va încuraja să dea la iveală scânteia geniului său, va însemna pentru viitoarea Gala, o cotitură decisivă. Urmează apoi prima conflagrație mondială, corespondența înflăcărată cu Éluard, sarcina sa haotică, cercul suprarealiștilor de la Paris (Bunuel, Aragon, Eluard, Max Ernst etc) unde nu era prea agreeată de ideologul curentului, André Breton, petrecerile, furtunile amoroase alături de Max Ernst, Éluard și Dali, cel pe care îl va prezenta lumii drept cel mai mare pictor al veacului.

Îi va deveni soție, muză, model, impresar, va trăi alături de el o viață ieșită din tipare. La rândul său Dali va spune că tablourile lui sunt pictate mai ales cu sângele ei.

Salvador Dali este genul de artist despre care nu încetezi să te întrebi: este nebun sau de fapt joacă un rol ce i se potrivește mai bine decât o mănușă? Chiar jurnalul său este un atestat de megalomanie compulsivă și un prospect de autopublicitate.

Carmen Domingo în cartea sa *Gala - Dalí*, Humanitas Fiction, 2026, 330 p, tradusă din spaniolă fără cusur de Irina Dogaru, nu se mulțumește să ne vorbească doar de Dali și geniul său. Dimpotrivă, el ocupă un important rol secund, în timp ce Gala ocupă neîndoielnic primul loc, acaparând atenția citiorilor. Gala cea nesupusă, superficială, mercantilă, generoasă spre bătrânețe (cu tinerii săi curtezani de pripas!!!), dedicându-și totuși întreaga viață, trup și suflet, artei genialului catalian cu care se căsătorise în 1952. Îi va fi simultan muză, mentor, soție, mamă, dar și cea care n-ar fi fost nimeni și nimic în lipsa lui. Dar ce va fi fost el fără ea ?

Așadar, cum scriam la început, Cécile Eluard așteaptă în fața grilajului proprietății, dorind să-și vadă mama, adică pe Gala, dar aceasta, care nu a avut niciodată instinct matern, a eliminat-o din viața sa cu ani în urmă. Ea va refuza încă o dată să dea ochii cu Cecile. Întâlnirea cu pe junele Paul Eluard, venit și el la sanatoriul din Davos (cel din *Munetele vrăjit*) să-și trateze tuberculoza, va genera în ea dorinâa de a face parte di acea societate occidentală despre care îi va fi vorbit Paul. În momentul în care se despart, își jură iubire eternă și odată întoarsă în Rusia, viitoarea Gala nu va înceta să întrețină flacăra legământului prin scrisori flamboiante, căci ea are o idee fixă: căsătoria cu viitorul mare poet. Pasionată de astrologie, ea știe că viitorul său va fi unul ieșit din comun, dar departe de Rusia sa natală. Zis și făcut Își va împlini planul în 1917 și va încerca să-și propulseze tânărul șoț în fruntea cercului surrealiștilor.

Câțiva ani mai târziu Gala se va sătura de Paul, aruncându-se în brațele lui Max Ernst, și sfârșind în cele ale lui Salvador Dali. Gala reunea temperamentul cu frumusețea și talentul cu magnetismul felului ei de a fi, reușind să subjuge genii, să inspire și să favorizeze creația unor capodopere picturale și cu precădere fotografice. Gala era înainte de toate o femeie liberă. Ignorând cu bună știință codurile și convențiile epocii sale, nu-i va fi nicicând teamă să șocheze pentru a-și trăi viața pe care și-a dorit-o, multiplicându-și amanții pe care îi va lepăda după ce îi va fi folosit.

Dincolo de acest viciu frizând nimfomania, această femeie este un concentrat de egocentrism căci ea nu pregeta să-l jumulească de bani pe Eluard, spre a-și oferi o viață decentă alături de Max Ernst și Salvador Dali. Narcisică, ea nu va înceta să fie îndrăgostită de sine, de a se autoidolatriza, refuzând să accepte că a îmbătrânit. Ducând lipsă de bani o mare parte din viață, suferă de avariție, gata fiind să trăiască pe spezele altora, chiar atunci când va fi bogată alături de Dali. Ciudata, aparent nicicând consumata căsătorie cu acesta, zugrăvit de Carmen Domingo drept un copil incapabil de a lua o singură decizie, de a se confrunta cu realitatea, incapabil decenii la rând, de a trăi fără „mama" sa, atașat de presă, mentor, agent, îi va conveni Galei, o femeie glacială și calculată, căci va obține de pe urma lui Dali un anume statut internațional.

Este o poveste de dragoste pe cât de captivantă, pe-atât de înspăimântătoare, căci ne întrebăm totuși adesea dacă iubirea o însuflețește cu adevărat pe Gala, sau e vorba doar de bani, sau de nevoia de a se afla în slujba artelor și artiștilor. Enigmă!!! Dali apare în acest roman ca un copil ruinat și ca un bărbat imatur, incapabil să-și gestioneze cariera și viața. Este prea încântat de el însuși spre a vedea mai departe decât vârful propriul nas.

Romanul, un bestseller pentru care autoarea s-a documentat vreme de patru ani, dezvăluie fără să șovăire o altă fațetă a acestui cuplu celebru. Personalitatea – personajul lui Dali, pe lângă părțile repugnante ce țin de complexe inavuabile, este agașantă prin infantilism. Gala este glacială, misterioasă, și ne mirăm cu atât mai mult astăzi cum a fost posibil ca acea femeie avidă de bani, determinată, să devină o muză, deși lipsită complet de sentimentul matern pentru fiica sa, Cécile Éluard. De ce acel bărbat numit Dali era atât de puțin matur în plan personal, emoțional sau sexual?

Se datorează cumva geniului său sau unei maladii mentale? Ar fi putut exista unul fără cealaltă? Tot atâtea întrebări fără răspuns. Totuși, această dublă biografie este o mină de aur pentru cei interesați de cuplul Gala – Dalí. Paginile romanului se perindă prin fața ochilor cititorului fără ca acesta să-și dea seama, o lectură captivantă, adictivă ce ne arată fără menajamente chipul ascuns al celor doi monștri sacri.

Carmen Domingo ne oferă portretul unei muze exuberante și sulfuroase, sigură pe puterea ei de convingere și pe trupul ei apt să spulbere orice șovăire, decisă să trăiască la maximum, să se bucure de șansa care i se oferă: întâlnirile cu bărbați de geniu, tip Eluard, Dali, Max Ernst și mulți alții. Romanul este o biografie romanțată ce are drept protagonistă una dintre cele mai carismatice și misteroase femei ce au marcat aventura culturală a secolului XX.

Carmen Domingo (n. 1970, Barcelona) și-a început cariera ca profesor universitar și ca jurnalist. Eseurile și romanele ce-au urmat tratează în special importanța rolului femeii în Spania veacului XX. Dintre cărțile cel mai bine primte, amintim "Mi querida hija, Hildegart", 2008, "Conversaciones de alcoba", 2009, "La fuga", 2009, "De Fukushima a Corfu", "Una fabula japonesa", 2014 și *Gala-Dali*, 2016, primul roman din lume despre acest cuplu.

Ștefan Vida Marinescu

Traumele și metamorfozele ființei

cronici

Scriitorul Gheorghe Filip îl inventează pe Bil, urmuzian, dedublându-se, romanul său, ***„Cercul de frig"*** certificând imaginea unui creator de aplomb, de nuanțe și de observație psihologică, ego-centrică și figurând o analiză psiho-somatică, bio și fizico-ludică, o recompunere a facerii și desfacerii Ființei. Ludic și persiflant, insistând pe echivocul unor stări fixate în topos-uri... „topografice": un bulevard, niște străzi, un palat, zile, interioare, supraveghetori, o statuie, un scrib (e indexat drept cronicarul devotat), niște legi absurde.

Jonglând cu senzorialul, eroul, Bil, e o creație epică pretextuală, făcând, repetat, să facă implozie de atâta observație, în cheie caracter.... cu racorduri și articulații de limbaj, picante: *gogoneț, pepenoaică, nas* (cumva), *ciozvârte,* - încheiere comico-logică. Șarja e completă prin: *cap lunguieț, ochi stâng, deget mare, nas lung, șale amorțite, rotulă, inimă moleșită*. Caracterizări ce arată observația crudă, netă, cinică.

Am mai reținut și alte „caracterizări" bil-iene: *magnific, șchiop, cel mic*. Parodia cuprinzând și elemente de mit, de stare, de epică, de „fițe", de la șoim la *spicheriță* ori *bandă rulantă*. Ecranul memoriei „arată" o tămăduire largă, străzi (7) cu „skepsis", cu semnificații adică, tot atâtea repere-semne pe laserul analitic. Pentru a radia, ca motiv singurătatea.

Va reuși Bil să iasă din cerc, din capcana visătoriei, a iluziei eliberatoare? Căci el, Bil, nu e mort, el se transformă, e montat și demontat precum mecanismele „țesături" abracadabrante ale lui Tinguely (figurine în disoluție și asamblare aparent haotice).

Regia e provocatoare, „buricul" analizei sugerând un cerc vicios, tentativă a recuperării – prin amintiri – a unei vieți anterioare. Cu și fără viitor. „Eroul" este și înăuntru și afară, epica, una captivantă, este o respirație imensă, departe de orice trivializare, fie ea și alegorică, de efect.

O cale... e presărată cu două însemnări sabatice, rolul lui Bil fiind scris pe măsură ce el se privește in oglinda Maestrului, prin epocă, prin vieți, prin vise. O carte revelatorie, scrisă cu artă și meșteșug, de un prozator de substanță, în repere parabolice, moralizator, satiric. E, de fapt, în stilul care l-a consacrat pe Gheorghe Filip, acum editat de Tracus Arte cu mare inspirație.

Ana Dobre

Ecourile lirice ale irisului curcubeu

Noul volum al Melaniei Angi Cristea, *Giaggioli. Flori de iris,* se organizează ideatic în jurul simbolismului irisului. Reflexele mitice provin din sugestiile ce trimit la zeiţa Iris, corespondent feminin al zeului Hermes, despre care Hesiod spunea în *Teogonia* că era fiica lui Thaumas (uimirea) şi a Electrei (‹electron „chihlimbar"). Uşoară, înaripată, rapidă, zeiţa, al cărei nume, în limba greacă, înseamnă *curcubeu*, era personificarea curcubeului, făcând, astfel, ca mesager al zeilor, legătura dintre Cer şi Pământ, dintre spirit şi materie. Călătoria ei prin cer trasa urme de culori, curcubeul fiind, poetic şi mitic, o urmă a paşilor săi.

Urmele pe care irisul le lasă în poezia Melaniei Angi Cristea răsfrâng aceste simbolisme, cărora poeta, care se poate revendica din această ascendenţă mitică, le adaugă propriile sale conotaţii. O posibilă conotaţie ar răsfrânge simbolismul creştin care include ideea de protecţie divină, credinţă, înţelepciune, valoare.

Asociat iubirii, irisul ar simboliza dualitatea sentimentului, sinteza de carne şi spirit, plutonic şi uranic, de, în conceptualizarea lui Ortega y Gasset, *iubire curtenească* şi *iubire corporalistă*. Există, în modul specific omenesc de a trăi şi de a se lăsa trăit de iubire, un *dionisianism* exultant şi exaltant, ordonat, disciplinat de *apolinicul* raţiunii, al spiritului.

În decorul imaginat de Melania Angi Cristea, o proiecţie într-un viitor probabil şi a unuia posibil, adus în durata unui *prezent al trecutului*, iubirea este un sentiment universal, pancosmic, iar urma zeiţei, fulgurantă în florile de iris ale cosmosului: „Va ninge ne vom face din zăpezi tranşee/ ca nişte soldaţi sub luna ovală./ Ţurţurii nopţii vor clincheti semeţ,/ lumina va răsări boreală./ Ape vor îngheţa printre pietre de râu,/ caii lumii vor necheza pe pământuri/ dezlegaţi de un cer de o stea, de iarbă,/ liberi pe pusta îngheţată şi singuri./ Zăpada se va scutura ca cireşii/ sau ca un fir palid subţire de nalbă./ Va ninge adânc, ne vom aşeza pe omăt/ cu palmele roşii lipite de soare./ Cuvinte îngheţate vor roi efemer,// albatroşi vor plana solitar peste mare./ Îmi vei prinde tăcerile-stalagmite/ de crestele înzăpezite sihastre./ Vom dezgheţa farul lumii, copertina,/ flori de iris vor răsări între astre".

Flori de iris, iubirea poate reînsufleţi lumea, o poate reconstrui într-o permanentă reîntoarcere, reflex poetic al mitului eternei reîntoarceri. Însăşi ivirea în lume este marcată de lumina curcubeului, urma paşilor zeiţei Iris, contrabalansând efectul „morţii narcotice": „Nu mai am suflu să îi vorbesc despre/ dimineaţa naşterii mele/ sculptată pe iris./ Voi păşi spre moarte cu tot cerul ancorat/ de emisfera stângă".

Din viitorul virtual, poeta coboară în contingentul profanizat, într-o „urban life"; o ieşire semnificantă din virtualitatea acestei lumi este posibilă doar prin iubire, idee afirmată tranşant cu argumentul metaforei: „S-a demonstrat:/ iubirea de semeni s-a metamorfozat în pasărea paradisului". Complexitatea sentimentului include, în viziunea poetică a Melaniei Angi Cristea, şi sensul christic: „...Calea cea mai scurtă spre fericiri efemere/ într-un oraş de corifei şi pamblicari/ este minutarul care scrijeleşte în carne/ crişti".

Poeta denunţă exhibiţionismul vremurilor profanizate: „Astăzi se trăieşte în vitrină, în locuri comune,/ cu toate ale sufletului la vedere,/ precum în Amsterdam unde poţi să cumperi din priviri/ femei şi bărbaţi cu acea libertate nemăsurată/ din care Dumnezeu scade spre zero infinit...", un timp ce stă, pe axa minus/plus infinit, sub semnul catabazic al lui „zero infinit", timp care lipseşte omul de nobleţea discreţiei în trăirile intime ale sinelui. Totul pare expus, de vânzare, mercantilismul fiind sancţionat prin tăişul metaforei caustice: „În oraş lucrurile merg cumva...(...)// Cerul de deasupra oraşului se agită, simte intruşii/ care pedalează pe bicicleta gigantică a timpului".

Desenele lirice ale poetei prind în contururi diafane imagini ale lumii presimţite de retina sufletului. E un delir al existenţei, fixat în insectarul unui „timp ubicuu", pe care Melania Angi Cristea îl interiorizează: „Frunze din coastele zilei/ cad de pe acoperişul caselor./ Sufletul tău aprinde lumini,/ dansează cu îngerii nopţii (...)// Îţi beau metaforele, tăcerea,/ fluidul clipelor putrede,/ apoi mă aşez lângă nucul/ din care se prelinge ploaia/ ca din umbrela lui Dumnezeu".

Tendinţa de a se elibera de temporalitate nu încetează, deşi există conştientizarea imposibilităţii desprinderii: „Iarna asta zăpada acoperă ochii cailor orbi. (...)// Viaţa este o iarnă dezgheţată între mii de poeme albe.", iar poeta face zadarnic gestul scuturării de „timpul viu", „salamandră ce fierbe/ pe piatra filosofală". Eliberarea de profan este o opţiune constantă: „Îţi arunc singurătăţile în cutia milei. (...)// iar eu scriu cu umbra mâinii tale pe gheaţa/ artificială zig-zagurile morţii./ Gura mea rosteşte cuvântul perfid...", iar aspiraţia spre sacralitate, o stringenţă, singura eternitate posibilă fiind iubirea: „Iubirea începe la noi ca un poem lichefiat./ Luăm tăcerea şi o modelăm până devine vie"...

În centrifuga lumii, iluziile ţin spiritul la hotarul dintre vis şi realitate, timpul, ca un şarpe, „sâsâie", iar viaţa, cu mecanismele defecte, „tot mai sofisticată, mai rebelă, mai silenţioasă", imposibil de adus în matca firescului. Uneori, Melania Angi Cristea are viziunea apocaliptică a unei morţi universale, totale, o moarte în care totul devine ectoplasmatic – oameni şi sentimente, extinzând iluzia la nivel cosmic: „...Colonii de femei ne vor înseria,/ vom rătăci prin morţile viitoare,/ numere fără noimă/ ectoplasme ale iubirii, ore lichefiate tot mai rare./ Îţi este mai sete de seva care străbate pământul?/ Cozi de comete luminează ultima naştere/ peste care se zideşte cuvântul".

„Cu ochii închişi înăuntru", cu cordonul ombilical prins de „limba ceasului", poeta intraproiectează *ultimul ceas*, planând într-o lume a ei, în marea unor „sentimente de aer", decorporalizată, eliberată de tirania cărnii, aspirând la unirea cu sufletul universal şi etern. Aceasta este una dintre *inspiraţii*, urmată de respiraţia sacrului: „Aspir ordinea lui Dumnezeu de pe un munte viu/ ce împarte ultima cumenicătură cu cerul".

Ultima poezie descrie „zecimalele lumii": „cu o mie de cai/ poţi cumpăra o scară spre cer/ dar liniştea cu glas de greier/ nu o poţi haşura...(...)// vor apune iubiri în filigran/ iar noi vom sparge fosforul secundelor/ mângâind coama cuvintelor/ ce îmi flutură peste umeri", într-un viitor aşteptat cu înfrigurarea aşteptării lui Godot, şi interoghează marele mister: „respir sarea albă/ de lună plină/ sepie a mărilor înstelate/ cine îşi va îneca sorţii/ cine aburul nopţii îl va ancora lângă mal?"

Ca o albină în caliciul florii, Melania Angi Cristea se încarcă de polenul poemelor-lotus pe care îl transformă, în retortele tainice ale metaforei, într-o miere cu parfumul inconfundabil şi discret al irişilor. Este curcubeul pe care poeta îl arcuieşte peste lumea cea aievea, lăsând ecoul persistent să ajungă până la sufletul cititorului.

Lucian Gruia

B-max Jurnalul unui uberist
Roman post-modern, mozaicat, puzzle

Orice roman, oricât de realist ar părea, are doza sa de imaginar care-l structurează şi-i conferă rotunjimea/unitatea. Aşa se petrece şi cu romanul semnat de Marius Cărbunescu - *B-max Jurnalul unui uberist. Roman post-modern, mozaicat, puzzle* (Ed. Antim Ivireanu, 2019). Autorul afirmă că o parte din dialoguri ar fi reale, altele cosmetizate. Posibil dar liantul mie mi se pare imaginar şi ingenios.

Marius Cărbunescu, fost ziarist, îşi imaginează că-şi foloseşte automobilul Ford B-max într-o aplicaţie uberistă, adică de taximetrie cu automobile private. Autorul foloseşte dialogurile cu prezumtivii călători pentru două motive: unul minor – în care se descriu întâmplări hazlii, unele pitoreşti altele greţoase, unele umoristice altele triste şi unul major – pentru a discuta probleme arzătoare contemporane.

Să începem cu întâmplările minore care ne descreţesc frunţile: o divă de la postul de televiziune MTV, vorbind continuu la telefonul mobil, îşi uită, la coborâre, garderoba de scenă în portbagajul Fordului ubeistului; o tânără beată îi murdăreşte maşina cu vomă; un grup de tineri fotbalişti, beţi şi ei, îi solicită şoferului opriri din sută în sută de metri pentru acelaşi motiv; unei mirese îi cade în cap capacul portbagajului maşinii când voia să-şi ia florile; un grup de şapte gabori urcă în maşină claie peste grămadă şi ajung cu bine la casa de cultură a studenţilor „Grigore Preoteasa" etc.

Iată şi întâmplările importante care constituie pariul major al cărţii. Din acestea se conturează o frescă lucidă a societăţii noastre postdecembriste.

Un rănit în incendiul de la Clubul Colectiv, după ce se vindecă, participă cu alţi tineri la manifestaţiile împotriva ordonanţei de urgenţă privind amnestierea şi graţierea unor fapte, între care şi unele de corupţie. În urma demonstraţiilor de stradă, la care ar fi trebuit să participăm cu toţii, ordonanţa este retrasă. Tinerii iarăşi ne-au dat o lecţie ca în 1989.

Autorul nu scapă ocazia să critice ordonanţele de urgenţă prin care se direcţionează fonduri guvernamentale către autorităţi locale obediente.

În alt text, un parlamentar, membru marcant al unui partid, discută cu şeful său cum să-l excrocheze pe un cotizant la campania lor electorală.

O discuţie intresantă poartă uberistul, cu turistul german Thomas, despre politica mondială, despre alesul momentului în Statele Unite, Donald Trump. Neamţul este de părere că, în America, oricine ar fi preşedinte, legislaţia fiind bine pusă la punct, ţara funcţionează, pe când la noi este invers, haosul administrativ afectează şi activitatea preşedintelui. Apoi americanii sunt pragmatici, pe când românii nu.

Din discuţiile cu Adrian, fost coleg de redacţie la un cotidian central cu uberistul nostru, reies temele grase ale anchetelor reportericeşti susţinute de cei doi la locul de muncă: afaceri veroase, devalizări, falimente bancare, privatizări dubioase etc. Din cauza verticalităţii manifestate, cei doi au trebuit să-şi găsească alte slujbe.

Nu scapă de săgeţile autorului nici tagma preoţească, un preot, luat în maşină, pe lângă preoţie dă consultaţii juridice – zice – la oameni nevoiaşi (la centrul de Asistenţă al Consumatorilor). Discuţia lor atinge teme acute: adevărata luptă politică se dă între forţele proeuropene, care militează pentru federalizare şi mutarea centrului de putere la Bruxelles, şi naţionaliştii, care vor păstrarea centrului de putere la Bucureşti.

Alteori, apar alte probleme incitante cum ar fi: manipularea opiniei publice căreia i se spune ce este bine şi ce este rău. De exemplu se consideră vinovat de tot ce se întâmplă negativ în ţara noastră un singur personaj, George Soros. Apoi acelaşi rol nefast a fost a fost atribuit statului paralel. Nu cumva în aceste cazuri hoţul strigă prindeţi hoţul? – se întreabă Marius Cărbunescu.

Prin Facebook şi Google iarăşi se manipulează idei. Prin ele se duce un adevărat război mediatic condus de serviciile secrete.

Nu scapă biciului şfichiuitor al autorului nici birocratismul din sistemul nostru sanitar. Uberistul venind la un spital din capitală cu o pacientă din Germania, care îşi vizitase la bătrâneţe Bucovina natală şi care suferise o comoţia cerebrlă, e reţinută pe holul camerei de gardă fără să i se facă vreo intervenţie, pentru motivul că nu a fost adusă cu salvarea, ci cu o maşină particulară. În concluzie, bătrâna va intra în comă şi va muri.

În finalul cărţii, Marius Cărbunescu îşi exprimă regretul că uberistul nu a transportat cu maşina sa un scriitor. Îşi imaginează că faptul se petrece şi o intervievează pe iscriitorea I.P., pe care o întreabă:

- Cum se raportează un creator, prin opera sa, la posteritate?

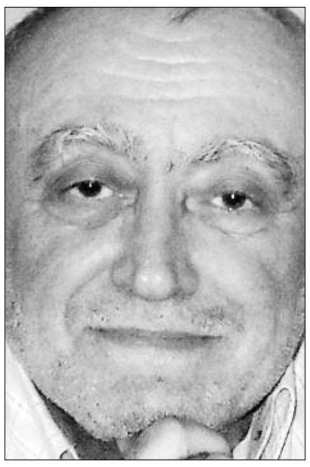
Răspunsul este franc. Nu o face. Doar Caragiale se gândea la viitorul său prin anul 1900, când era un moment mai favorabil creaţiei artistice decât astăzi. Alte amănunte interesante aflaţi citind această carte incitantă.

În concluzie, cartea lui Marius Cărbunescu este scrisă cu luciditate, cu inteligenţă şi cu imaginaţie puternică în domeniul verosimilului.

Din jocul de puzzle imaginat se conturează o panoramă a societăţii româneşti postdecembriste cu toate tarele ei şi probleme nerezolvate acute. O carte aparent accesibilă, de vacanţă, dar care ridică probleme existenţiale grave şi ne invită la meditaţie.

NICOLAE ROTARU - 70

Un om din Glâmbocata

Trei făpturi mi-au însoţit, invizibile, existenţa celor şapte ani de acasă: căţelul pământului, şarpele casei şi îngerul păzitor.

Sunt băiat de Bucureşti, cum auzeam spunându-se cu respect în copilăria mea ţărănească. Locuitor al Capitalei. Cetăţean european. Membru al unei urbe dintr-o ţară euro-atlantică. Bucureştii m-au răpit plaiului natal, după ce mă smulseseră şi dezrădăcinaseră, pe rând, alte urbe: Găeştii, pentru a mă maturiza (ca absolvent de liceu), Sibiul, pentru a mă şcoli militar (ca ofiţer de transmisiuni) şi Câmpina, pentru a mă reda societăţii (ca instructor formator de radiotelegrafişti ai trupelor de securitate). N-au contat cei şapte ani de acasă din Glîmbocata argeşeană natală, care fac parte din aşa zisul „obsedant deceniu" cum s-a numit tronsonul 1950-1960, nici faptul c-am urmat cei opt ani de elementară (curs primar şi gimnazial, cum se zice acum) tot în comuna Leordeni (care a înglobat şi localitatea mea) premiant cu coroniţă de fiecare dată, sau poate tocmai de aceea am fost absorbit de lumea plină de capcane şi tentaţii a urbanismului de incertitudine, dintr-un ev catalogat (după o cotitură radicală – crimă de înalt omor asupra „iubitului conducător" – survenită chiar în ziua de Crăciun al anului 1989) drept dictatorial, perimat, retrograd.

Dar Bucureştii (Capitala, deh!) m-au extras la propriu din ruralismul din care cei patru ani petrecuţi la Găeşti, trei – la Sibiu şi alţi patru – la Câmpina, nu reuşiseră să mă smulgă. Aici m-am şi însurat, la 20 de ani şi încă patru, cum ar fi scris Labiş, de n-ar fi dictat amicului său şi al meu, Gh. Tomozei, pe patul de spital, înainte să moară: „La douăzeci de ani şi încă unul / pasărea cu colţ de rubin s-a răzbunat". Aici (mai la margine de urbe) am săpat arcaua şi am turnat temeliile a numeroase proiecte direct eşuate. Mă rog, eşuabile, dacă s-ar putea nuanţa astfel, fără să o lezăm pe Doamna Limbă Română atât de „lezată" şi cadorisită cu „basne" în ultimul timp, că nici nu mai ştii dacă nu cumva „lezmajesteul" cel mare e când îi mai spui „română".

Între proiectele care au durat, totuşi, se numără cele legate de pregătire, de autoculturalizare, cum ar fi spus Maslow cel cu piramida celor şapte tipuri de trebuinţe, precum cel pasional numit, după cum am notat undeva şi s-a înghiţit (cam cu greu) cuvântul, jurnalistificare. Pe la jumătatea anilor '80/XX, după ce mai bine de două decenii am fost ucenic la cioplitori de cuvinte dintr-un aşa zis şi aşa mort limbaj de lemn, am fost şi atestat (şi legitimat cu „carte internaţională") ziarist profesionist. În aceeaşi jumătate de văleat am evadat din viaţa în priză directă trăită la ordin în traiul pe vătrai al vieţii ordonate, schimbând arma Kalaşnikov a dragostei de ţară, cu ascuţişul peniţei de justiţiar al cuvântului tăios pus în slujba aceleiaşi Patrii. Chiar „În slujba patriei" se numea gazeta săptămânală a Internelor unde am ajuns redactor, de unde am plecat la Facultatea de Jurnalism şi Ştiinţele Comunicării pe care era să n-o termin din motive de „revoluţie", dar pe care am isprăvit-o în şase ani (ca fefist!), licenţei adăugându-i destul de repede şi un masterat în presa scrisă. (Înainte de a da vrabia din mână pe cioara de pe gard – adică ofiţeria ca absolvent de Academiei Militară de transmisiuni, pe gazetăria care s-a lăsat destul de greu cucerită – am trebăluit prin unităţi militare din Bucureştii de margine, ce-şi aveau cazărmile la Băneasa, la Măgurele şi la Roşu, eu locuind în suburbana comună Voluntari de unde mi-am luat şi... urbanizat şi consoarta.

E drept că viaţa de presar (deşi cu funcţie mică şi bani puţini, unde am ajuns la cerere prin renunţare la o funcţie foarte mare în Comandamentul Trupelor de Securitate) a fost cea mai frumoasă. Oricum, tripleta celor trei tronsoane de câte 13 ani (viaţa de ofiţer al Comandamentului Naţional al Jandarmeriei inclusiv în perioada CTS a acesteia, devenirea de plaivaznic în presa centrală a MAI, unde am ajuns chiar director al revistei „Pentru Patrie" şi-n final, traiul de dascăl civil angajat după trecerea în rezervă ca militar, la ANI*MV* a SRI) reprezintă trei experienţe foarte frumoase, total diferite una de alta, care mi-au adus satisfacţii şi neajunsuri în proporţii aproape egale. E bine că s-au succedat în ordine firească: în prima tinereţe – cazonismul (cu alarme şi marşuri, cu misiuni şi aplicaţii, cu tabere de instrucţie şi duminici culturale), în adulteţe – jurnalismul (cu deplasări în teren şi documentări colective, cu reportaje clocotitoare şi interviuri de răsunet, cu anchete celebre şi portrete de mari personalităţi), iar la vârsta a treia – dăscălia (cu frumuseţea şi ineditul evoluţiei la catedră, cu interesante demersuri de cercetare ştiinţifică şi sesiuni de comunicări, cu evoluţiile printre gadgeturile modernităţii şi pedagogia clasică). Ultima evoluţie, din păcate, a avut loc tot la o margine de Bucureşti, pe şoseaua de centură, în localitatea Odăile, unde am încheiat ultima treisprezecime a muncii de angajat, retrăgându-mă apoi în Colentina majoritar brunetă şi preponderent chino-arabă să-mi citesc miile de volume din biblioteca personală (din care nici nu ştiu dacă am parcurs prima mie) şi să scriu sutele de cărţi (din care am gătat prima sută şi câteva zeci) şi să împlinesc şaptezeci de ani şi cât s-o mai putea după.

Soţ (consoarta e profă de română), părinte (am un băiat ofiţer de poliţie), bunic (am şi un nepot gimnazist), cu acumulări recognoscibile de la cele profesionale (general profesor universitar doctor inginer) şi culturale (scriitor, membru al USR posesor al Premiului „Opera Omnia" şi jurnalist, membru al UZP, deţinător al Ordinului Ziariştilor Clasa I Aur) la cele sociale (Cetăţean de Onoare al comunei Leordeni, respectiv, al judeţului Argeş, vicepreşedinte fondator naţional al Partidului neamul Românesc, membru fără arginţi prin diferite stafuri) şi pasionale (senior editor prin unele redacţii şi titular de rubrici la diferite publicaţii, rebusist şi filatelist, şofer şi familist, patriot şi familist, numismat şi...pacient).

Şi acum, la 70 de ani de la primul „oa!" survenit într-o marţi la prima oră (în 28.03.1950) numele meu numără, ca şi al titlurilor cărţilor, tot 13 litere, iar zodia de berbec cu ascendent în berbec m-ajută să fiu focos, curajos, belicos, ca orice ins care nu mai are ce pierde, iar ceea ce-ar mai putea câştiga, nu-l interesează. De aceea, ca odinioară pe scândura WC-urilor din fundul curţii şcolii (unde şi duhăneam infantil) sau ca încarceraţii politic în celulele rezistenţei, scrijelez pe peretele reţelelor de socializare semne de viaţă, care mi se pare că pot fi socotite un fel de sistole ce împroşcă sângele Domnului.

Trăim între indiferenţă şi malpraxis. Ne e indiferent că ne ducem pe copcă şi ceea ce facem să ne salvăm ne grăbeşte sfârşitul.

proză

PICĂTURI DE VIN

● Trei făpturi mi-au însoţit, invizibile, existenţa celor şapte ani de acasă: căţelul pământului, şarpele casei şi îngerul păzitor.

● Aparţin unei generaţii de oameni liberi dependenţi. Eu, bunăoară, sunt dependent de plaivaz şi înspăimântări.

● Toţi spun că Dumnezeu e bun, dar majoritatea ameninţă cu pedeapsa Tatălui ceresc. De ce pedeapsă şi nu recompensă ori răsplată de la cineva bun, cel mai bun? Bunul dumnezeu ştie!

● Trăim între indiferenţă şi malpraxis. Ne e indiferent că ne ducem pe copcă şi ceea ce facem să ne salvăm ne grăbeşte sfârşitul.

● „Ninge negru!" a zis un prunc atunci când, în plină noapte cu fulgi de nea dansând bezmetic pe lângă becurile aprinse în parc, s-a produs o pană de curent.

● Kilometrul zero are, şi el, un metru zero al lui, care, la rându-i are un deci-, centi-, milimetru zero al lor.

● Apropo de verbe: – a se gudura (al jigodiei), a mârâi (al javrei), a dormi (al potăii) şi a lătra (al jivinei) – toate au fost preluate şi se conjugă şi ... omeneşte. Poate, unde „homo homini lupus est"!

● Când am fost declarat autor de *faceţii* nici eu nu ştiam ce sunt. Venită din Franţa, faceţia e o snoavă, glumă, poantă, farsă, adică un (fel de) banc.

● Una e să fii milostiv (ajutându-i pe cei săraci) şi cu totul alta să fii generos („miluindu-i" pe bogătani).

● Deliormanul are trei localităţi, câteştrele începătoare cu litera spiritului, sufletului, suferinţei sau sfinţeniei: Şiliştea-Gumeşti a lui Marin Preda, Salcia lui Zaharia Stancu (dar şi a lui Dumitru Vasile Delceanu) şi Segarcea-Vale a lui Dimitrie Stelaru.

● După ce am convieţuit cu Trif (foame, frică, frig) experimentat în socialism, acum trăim cu Tris (sedentaritate, stres şi supraalimentaţie). Trist, cu t de la teroare!

● Incompatibilitate în trei: Eu locuiesc într-un bloc la etajul trei. Ea are casă cu trei etaje.

● Pe şoselele noastre, simbolurile farmaciilor (crucea roşie) pâlpâie ... verde!

● Nu ştiu de ce am impresia că-mi trăiesc viaţa în leasing! Oare câte rate mai am de plătit?

● Nu mai ştiu cine a zis, dar bine a zis că morţii trăiesc câtă vreme sunt vii cei ce gândesc la ei. De aici, şi sărbătoarea Pomenirea morţilor.

● Prevedere de regulament militar prusac: Este interzis să pierzi timpul calculat de Dumnezeu şi plătit de oameni."

● Dacă un habitat (obligatoriu) pentru batracieni se numeşte acvariu, de ce un loc de odihnă (veşnică) a trupurilor epuizate de trai nu s-ar putea numi pământariu?

● În pieţe, pe etichetele cu oferte (roşii, caise, castraveţi, pepeni, mere, ceapă, ardei, struguri, cartofi etc.), lângă preţ este caligrafiat şi cuvântul (prohibit mai ieri) româneşti! Un manifest anti european?

● Dogmatismul comunismului şi dogmatica creştinismului, iată două tipuri de ideologii cu aceeaşi rădăcină. Etimologic şi literar vorbind, desigur!

● Aglomeraţia este stresantă, singurătatea este înnebunitoare. Eu le iubesc pe-amândouă în proporţii egale. De parc-ar putea fi un nebun altfel decât aiurit.

● Cine hotărăşte dacă-s necredincios, credincios sau drept-credincios şi măritor creştin? Cine deţine (şi de ce el?) cântarul cu care se măsoară sentimentele faţă de Divinitate?

● Nu se poate teme de moarte cel ce a trăit toată viaţa degeaba. Şi, totuşi, eu mă cam tem.

● Zic şi eu ca şi Eugen Barbu, care-l cita (în „Caietele Princepelui") un vers de G. Călinescu: „Am fost ursit să dorm cu capu-n carte".

● Colaboraţionistul şi oportunistul sunt două tăişuri ale spadei comportamentului individualist.

● Cine doarme mult se obişnuieşte mai uşor cu moartea, cine stă de veghe amână această obişnuinţă. Mă îndoiesc chiar şi de spusele mele.

● Rectificare de distih: „Coana Miţa, biciclista /A căzut, de s-a rupt pista!"

● Rectificare pentru rugăciunea „Tatăl nostru": „Pâinea noastră cea *cât* toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi

● Neamul nostru e majoritar invidios. Nu vrea să aibă *şi* el, ci să nu mai aibă adversarul.

● Mă tot încearcă o întrebare: De ce nu există şi cuvântul (antonim) susnic, dacă există termenul josnic?

● Nu toţi cei care te ocolesc te şi stimează. Şi murdăria din potecă este ocolită!

● Şi, totuşi, de câte ori poate fi despicat un fir în patru?

● Deseori, ca un duşman al vânătorii, mi se pare că sunt ca însoţitorul Ermolai, al povestitorului cinegetic Ivan Turgheniev.

● Mă tot gândesc, privind petele de sânge ale lanului de grâu lucind în soarele verii, cu ce ochi priveşte un iubitor al opiumului un câmp de maci.

● Oare putem vorbi vreodată de impostura legitimă? Poate în cazul magilor sau iluzioniştilor.

⟶

Mioara Bahna

Viaţa, din alte perspective

Antologia de proză scurtă „De ce nu ruginesc peştii” – Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2015 – a lui Ştefan Mitroi, cuprinde optsprezece povestiri (incluse, mai întâi, în alte volume, apărute la Editura Eminescu, „Războiul de după război”, în 1987, şi „Somnul verde al copacilor”, în 1989), dintre care, majoritatea, etalează flash-uri din viaţa unei umanităţi simple, trăind, la un moment dat, la interferenţa dintre realitate şi oniric ori într-o zonă în care misterul, inexplicabilul, poate chiar fabulosul se îngemănează cu firescul, însă fără ca acest amestec de planuri să le producă actanţilor, în cea mai mare parte a lor oameni de la ţară sau de extracţie rurală, trăiri spectaculoase, atitudine determinată / favorizată tocmai de prezenţa constantă a eresurilor în viaţa lor.

În proza lui Ştefan Mitroi din această carte, se manifestă, de la început, pe de o parte, ceea ce Mircea Eliade numea „camuflarea sacrului în profan”, şi, pe de altă parte, o nevoie a celor mai multe dintre personaje de evadare din concretul imediat, măcar în ţinuturi ale închipuirii, din moment ce, dacă în viaţa unora dintre ele apar intempestiv semne ale existenţei şi a altceva decât universul de care ştiu, pe care îl cunosc dintotdeauna, altele, în schimb, visează şi caută să-i facă părtaşi la vis şi pe ceilalţi, să le împărtăşească, deci, bucuria de a depăşi limitele pe care ei şi ai lor le ştiu, dintotdeauna.

Povestirea din deschiderea volumului este un fel de avanpremieră a romanului „Goarna lui Tuturuz”, pentru că, la fel ca alţi prozatori autentici, şi în ce-l priveşte pe Ştefan Mitroi, deseori proza scurtă anticipează unele dintre scrierile de amploare, în cazul lui, în special, componenta realist-magică a acestor proze reverberând în majoritatea romanelor de după 1990.

„Aralia” este, deci, o proză autoreferenţială, în care naratorul-personaj, reîntors temporar la casa părintească (imagine recurentă în creaţia lui Ştefan Mitroi, argument al preocupării constante a scriitorului legată lumea sa natală pe care, prin scris măcar, caută să o salveze de soarta rezervată, în general, satului românesc, împins de timp să fie, cu totul, „îngropat în cer”, ca şi când nici n-ar fi fost), încărcat cu imensa, incurabila durere nu doar a pierderii părinţilor şi a lumii de altădată, ci şi a orizontului spiritual şi material în care el însuşi s-a născut şi a crescut, este martor al „zborului” în văzduh al caselor rămase singure, această imagine alegorică, dar şi atmosfera generală susţinută de acuta senzaţie de gol generând, în plan stilistic, lirismul, trăsătura definitorie ce se păstrează şi în textele următoare.

În continuare, în „Casa fără ferestre”, o întreagă comunitate este vizitată, într-o primă etapă, de către un călător straniu, care înnoptează, rând pe rând, la câte o familie şi, seară de seară, fiecare gazdă are prilejul, prin intermediul lui – un fel de întruchipare / personificare sui-generis a propriei conştiinţei ori a istoriei neamului respectiv –, de a i se readuce la suprafaţă, din adâncuri uneori insondabile ale memoriei, fapte, gesturi, întâmplări trăite, dar uitate chiar şi de cei care le-au traversat, pentru ca, odată încheiat periplul prin toate casele din sat, nemaiîntâlnitul personaj să-i invite pe toţi la el acasă, unde surpriza este şi mai mare, de vreme ce impozanta clădire-locuinţă, fără ferestre, după cum constată oaspeţii, a fost construită în apropiere de satul lor, fără ca nimeni să-şi dea seama, într-un tărâm al fabulosului. Pentru ca misterul să se adâncească şi să devină insondabil pentru martori, caii (în număr incalculabil, o herghelie imensă), decupaţi din noapte sau din care răsare noaptea, încep, după un timp, să devoreze uriaşa casă, depozitara poate a tuturor gândurilor, amintirilor etc., în timp ce stăpânul însuşi, Bălăureanu (nume sugestiv), se face de negăsit.

Întâlnirea cu inexplicabilul nu este, prin urmare, doar apanajul câte unui individ sau nu rămâne doar la nivel individual, fiindcă, de pildă, în altă proză, „Colivie pentru curcubeu”, pe acoperişul unei case, se aşază, într-o zi, o pasăre uriaşă, de o frumuseţe uluitoare, al cărei penaj are toate culorile curcubeului şi, între încântare şi spaima de a deveni prada acesteia, comunitatea îşi propune să-i facă o colivie uriaşă, numai că libertatea misterioasei vietăţi nu poate fi îngrădită, iar ea îşi ia zborul, tot pe nesimţite, şi-i lasă pe oameni cu nostalgia întâlnirii – reale au imaginare – a unei alte lumi.

Tot un fapt ce pare, mai întâi, a se petrece doar în mintea unui singur personaj devine, în „Noaptea cea mare”, o preocupare colectivă: Tomiţă Aguridă şi alţi ţărani din satul lui remarcă un uluitor fenomen, şi anume că nu se mai arată soarele, drept care pornesc, asemenea lui Şuşteru şi alor lui, din proza lui Fănuş Neagu (nerăbdători *să* mai *aştepte gârla*, plecaţi călări să o aducă de la munte), să încerce imposibilul, căutând ziua alungată de noapte.

Într-o altă proză, un ins ciudat vine, an de an, la secerători, pe câmp, şi le vorbeşte despre un munte care nu se mai află acolo, despre „o pădure înaltă, foarte înaltă” şi despre „o poiană cu flori ale căror parfumuri nu-i făceau nici un rău celui ce se lungea printre ele. În schimb, păsările care treceau pe sus se clătinau de ameţeală”, iar în altă parte („Norul”), un nor nemaivăzut aduce ninsoare în plină vară, imediat după seceriş, apoi se ascunde în „văgăunile cerului”, lăsându-le unora dintre cei ce au fost martori la această „ispravă a cerului” convingerea că nemaipomenita întâmplare se poate repeta oricând.

Pe lângă astfel de intruziuni ale fantasticului în viaţa unor oameni simpli, proza din volum mai aduce o temă: cea a războiului şi a consecinţelor lui devastatoare, ca în „Nunta lui Stelu Pipirig”, unde o femeie înnebunită de pierderea soţului şi a fiului celui mic, când băiatul ei cel mare, Stelu, primeşte, la rându-i, ordin de concentrare, deşi este olog, convinsă că urmează să moară şi el, îl determină pe preotul din sat să facă un lucru nemaivăzut, adică să-i facă acestuia slujbă de înmormântare înainte de a pleca şi, totodată, îi promite unei fete, cea mai frumoasă din sat, să-i dea pământ de zestre, numai să joace, pentru scurt timp, rolul de mireasă, pentru ca, înainte de a muri, când o fi să fie, acolo, pe front, fiul ei să aibă la cine să se gândească, dar, când toate par a se desfăşura după dorinţa mamei, întors, pe neaşteptate de pe front, cel cu care urma să se mărite de-adevăratelea tânăra, îl împuşcă, din greşeală, pe „mire”.

În afară de subiectul în sine, textul este însă tulburător şi prin pasajele cuprinzând comunicarea dintre Neaga, femeia rămasă văduvă (şi care-şi pierde şi copiii) şi soţul ei, Chiru Pipirig, aflat pe front: „În sufletul bărbatului din Mirişteni scurma, ce-i drept, adeseori dorul pentru cei de acasă, dar Chiru Pipirig nu vorbea niciodată despre asta.

Neaga înţelegea totul însă. După tremurul literelor pe hârtie. Acestea semănau cu nişte stoluri de păsări ciudate ce încremeniseră în zbor în tăriile unui cer foarte mic. Parcă îl auzea pe Chiru şoptind: Noi, nevastă, nu scriem pe hârtie. De unde atâta hârtie? Scriem pe cer. Ni se dă fiecăruia câte o bucată mică de cer cât să aflaţi voi cum o mai ducem, cât să înţelegeţi că mai trăim (...) Războiul o să se termine într-o bună zi, altfel o să se termine cerul. Când n-o să mai primeşti scrisori de la mine, să ştii că asta s-a întâmplat: s-a terminat cerul”. Tot pe aceeaşi temă, dar urmărind efectele asupra combatanţilor, în „Războiul de după război”, patru soldaţi, dintre care, apoi, rămân trei, nu ştiu că s-a declarat pacea, se smulg cu greu din tranşee, împinşi de sete, şi pleacă de pe câmpul de luptă, încotro văd cu ochii, dar împreună. Nimeresc, mai întâi, într-un sat pustiit, apoi într-un oraş, în aceeaşi stare, dar unde, ca într-o poveste, au de toate, din belşug, încât să trăiască nestingheriţi până la sfârşitul vieţii. Totuşi, după o perioadă de trai pe săturate, plictisit, plutonierul vrea să se joace de-a războiul şi moartea revine între ei.

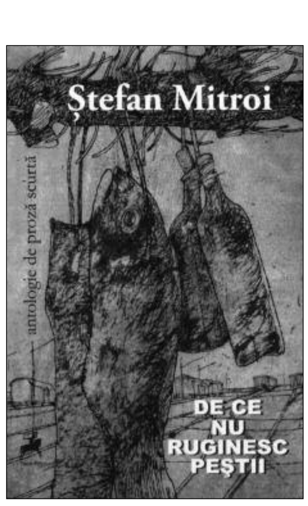
Iar când fantasticul sau oniricul nu se manifestă, este rândul câte unui ins cu imaginaţie mai multă decât a tuturor să-l simuleze, aşa cum face Marin Soaredulce, din „Ultima coborâre în pământ”, care le povesteşte consătenilor lui despre o lume paralelă cu a lor, la care el a ajuns întâmplător, coborând în fântână, şi, în consecinţă, de o posibilă poartă a cunoaşterii vieţii de după viaţă, dar nu are posibilitatea de a-şi afla dinainte iminenţa propriei morţi, iar omul nu apucă să-şi termine povestea.

Revenind la nivelul stilistic, unele povestiri din volum sunt adevărate poeme în proză. Iată, spre exemplu, în „O plimbare nocturnă”, nişte fragmente de veritabilă poezie: „Ar fi nostim să mâzgălesc pe ziduri silabele unui poem nu mai înalt decât mirarea copacilor din jur şi nu mai lung decât ţipătul unei privighetori”. Sau, „zevzec şi tandru”, cum se autocaracterizează, naratorul notează: „Întind mâna şi chem oraşul, dar el se frânge sub atingerea degetelor, îngenunchează, i se desluşesc ochii gemând în noapte, i se vede fruntea scărpinându-se de dealuri, i se zăreşte creştetul bălăngănindu-se spăimos sub revărsarea crudă a depărtării. Se şterge pe urmă de tot, piere ca reverberaţiile unei împuşcături peste ape.

Câmpia se despătureşte domol. (...) doar întunericul s-a făcut alb, îngrozitor de alb, aproape transparent”.

Şi toate acestea sunt posibile, fiindcă lumea din prozele lui Ştefan Mitroi, cu puţine excepţii, pare „cutreierată” de „o buimăceală plăcută”, de vreme ce viaţa, când şi când, brusc, îşi întrerupe cursul firesc şi alunecă într-un teritoriu cu alte repere decât cele obişnuite, silindu-i pe oameni să se lase cuprinşi de reconfigurarea inedită a traseului lor existenţial.

În proza lui Ştefan Mitroi din această carte, se manifestă, de la început, pe de o parte, ceea ce Mircea Eliade numea „camuflarea sacrului în profan”, şi, pe de altă parte, o nevoie a celor mai multe dintre personaje de evadare din concretul imediat, măcar în ţinuturi ale închipuirii...

● Că bine mai zicea Montaigne când observase că toate zilele merg către moarte, dar numai ultima ajunge la ea.

● Una e să mori înjunghiat (ca porcul) cu un cuţit de un criminal rău şi alta e să sucombi (ca omul) din cauza unui bisturiu mânuit prost de un chirurg bun! Amândoi făptaşii, cu dosar. Primul: dosar penal. Al doilea: dosar de personal.

● Chiar aşa: n-ar trebui să-mi serbez ziua de naştere fiindcă, vorba lui Bulă, eu am văzut lumina ... zilei la ora „13 din noapte!”

● Mulţi sosiţi, mulţi veniţi, destui neaveniţi.

● Toţi suntem nişte posesivi. Zicem: viaţa mea, soţia mea, amanta mea, copilul meu, strada mea, blocul meu, oraşul meu, ţara mea, Dumnezeul meu, moartea mea.

● Chiar dacă maşinile englezilor au volanul pe dreapta, şi şoferii lor sunt la fel de stângaci ca şi continentalii.

● Şi când spun la „capătul lumii”, mi se pare că ... joc la două capete, fiindcă fiecare are lumea lui, cu capătul ei!

● E o fată de nota zece pe linie. Pe linia de centură! precizǎ.

● Nimeni nu aşteaptă să i se-ntâmple ceva rău, dar se aşteaptă.

● Una e să te mândreşti cu o carieră, alta e să te lauzi c-o slujbă.

● E foarte greu sau, oricum, anevoios, să spui nu ştiu, după ce ai absolvit atâtea şcoli.

● Dacă nu eşti mulţumit cu puţin, vei fi nemulţumit de multe.

● Pârga este pubertatea mărului.

● “Ce piesă ai văzut, vecine?” “Danke, Yanke şi Hatâr” “Sictir, vecine, eşti catâr!”

● Pescuitul este un fel de a da cu băţul în baltă. Cu specificaţia că nu toţi care o fac sunt pescari!

● Nu poţi să pierzi ceea ce n-ai. Şi cu toate astea unii pierd timpul şi nu se vaită, iar alţii pierd trenul şi le pare rău!

● Cineva, odată, m-a întrebat ce face un scriitor când scrie? I-am răspuns: îşi deşartă sufletul pe hârtie.

litere

Magda Grigore

Faţă în faţă cu celălalt

O întâlnire cu cartea semnată de Liliana Aron Ene (*Oameni şi locuri din Argeş*, editura Tiparg, Piteşti, 2016) este menită să circumscrie o senzaţie de reflecţie la propriile modele şi un sentiment de încredere în valorizarea interrelaţionărilor umane. Pentru că micile eseuri ale autoarei, bazate pe fuiorul subţire al amintirii, nu sunt altceva decât un fel de recunoaştere, o altfel de evaluare şi de stabilizare a unor borne spirituale care i-au dat sens şi ideal în viaţă. Dincolo de oamenii despre care scrie autoarea, şi cărora, indirect, le sunt dedicate aceste secvenţe cu caracter autobiografic, identificăm firesc şi valorile *portate* de aceştia, valori pe care Liliana Aron Ene le caută, le (pre)simte, le culege şi doreşte parcă de fiecare dată să le ia cu sine, în propriul bagaj de drum necesar vieţii: omenia, generozitatea, altruismul, sinceritatea, adevărul, credinţa, solidaritatea etc. Şi unde pot fi găsite acestea, ,,întru-chipate" cel mai bine, dacă nu *in corpore*, în oamenii buni şi instruiţi, cu simţul observaţiei şi cu darul vorbirii, oameni pe care autoarea îi întâlneşte în cale şi a căror gândire este mereu dirijată de puterea spiritului – oameni ale căror vorbe/ gesturi/imagini reprezintă, de fapt, *puterea celuilalt*.

Aceste amintiri frumoase ale Lilianei Aron Ene, fie ele fulgurante, evanescente, secvenţiale – sunt vii, şi puse acum în albul unor pagini de carte par adevăratele culori ale vieţii.

Cartea derulează o suită de tablouri schiţate cu linia unor detalii semnificative, concizia, limpiditatea şi rafinamentul expresiv fiind atu-urile autoarei. Memoria sa afectivă este vie, în ciuda trecerii unui număr însemnat de ani, este luminoasă, ceea ce ajută la creionarea aurei din jurul portretului fiecărei personalităţi despre care ne vorbeşte. Când destinele s-au intersectat într-un context sau altul, aspectele observate şi reţinute de Liliana Aron Ene au avut un impact concludent, plin de sens. Aceste înţelesuri *au revenit* acum, în viaţa şi memoria autoarei, aducând bucurie şi o oarecare împlinire pe care a dorit să o împărtăşească cu cititorii săi.

Asemenea unui etern învăţăcel *în faţa celuilalt*, Liliana Aron Ene dovedeşte aşadar o atitudine reflexivă în dublă ipostază, una trecută, asumată în timp real, când s-au întâmplat secvenţele povestite, şi cea de-a doua, prezentă în momentul notaţiilor, când rezonanţa faptelor, a imaginilor, în (şi peste) timp, prelungeşte şi amplifică energia oamenilor, a vorbelor sau a gesturilor depozitate în memorie. Autoarea filtrează astfel, dintr-o memorie deopotrivă a inimii şi a minţii, readuce în prezent propriile trăiri, fiind dominată de un reflex analitic, format şi crescut în/din integrala sentimentelor, a trăirilor interioare. Cartea se sprijină pe discursul narativ şi pe afectivitatea exaltă în modul de expunere. Mărturisirile impresionează prin sinceritate şi prin admiraţia care a fost călăuza fidelă a genezei întregului volum. Episoadele, întâmplările, chipurile, vocile încă o urmăresc, şi le aminteşte cu uşurinţă, cu plăcere – timpul îşi deschide culoarele şi autoarea creează efectul de simultaneitate a ipostazelor temporale. Trecutul nu este de fapt *trecut*, este un prezent al sinelui în care există şi vorbesc toate cele trăite. Deşi autoarea pare să surprindă în mod spontan elementele revelatorii care trădează personalitatea celor cu care vine în contact, este limpede şi faptul că ea are o anumită intuiţie asupra oamenilor, că deţine o ,,ştiinţă a văzului" dincolo de contextele fugare, uneori insignifiante. *Personajele* sale sunt fiinţe în mişcare, oameni pe care i-a cunoscut de-a lungul timpului, apropiaţi sau străini de arealul familiei, majoritatea intelectuali cu ţinte precise, cu stiluri şi vârste diferite, cu prezenţă mai mult sau mai puţin constantă în viaţa autoarei. Textele configurează laolaltă trăsăturile imanente ale unui mic memorial al genezei universului sufletesc propriu.

Totuşi, a gândi asupra lor, din perspectiva maturităţii, înseamnă ,,a-ţi întoarce faţa spre celălalt" pentru a-i desluşi fiinţa, pentru a o cunoaşte şi pentru a te cunoaşte de fapt pe tine însuţi prin intermediul acesteia. Omul, în genere, este responsabil şi recunoscător vieţii abia atunci când realizează că are nevoie, aşa cum preciza Emmanuel Lévinas, de contemplarea prezenţei celuilalt în viaţa proprie. Astfel, lumea şi omul ni se relevă mai uşor, astfel tainele îşi desfăşoară mai uşor înţelesurile pentru noi, iar *egalitatea* autentică se bazează pe fireasca ei armonie. Şi dacă *reţinerea celuilalt în conştiinţa de sine* este deja promisiunea unei conştiinţe morale, aşa cum ne-a lămurit etica fenomenologică a secolului XX (centrată pe figura celuilalt şi pe experimentul alterităţii), realizăm că (şi) pentru Liliana Aron Ene raporturile interindividuale au un rost bine definit, *celălalt* fiind un factor de echilibru, cu rol formativ şi funcţie *însufleţitoare*.

Grupul zugrăvit de ea dobândeşte, prin urmare, însemnătatea unei familii intelectuale extinse, o matrice spirituală, ale cărei rădăcini se hrănesc din genetică sau din afara ei: Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Calinic, Pr. prof. univ dr. Dumitru Radu, Prof. univ. dr. Gheorghe Vlăduţescu, Pr. Prof.univ. dr. Ion Popescu, Pr. Prof. univ.dr. Dănuţ Manu, Prof. univ. dr. Ştefan Găitănaru, Prof. univ. dr. Ion Popescu Sireteanu, prof. de istorie, Nicolae Trăznea, prof. de muzică, Gheorghe Piele, Ion Ene Fripea, Jenica Ene, Preot Constantin Găluşcă, preoteasa Eleonora Găluşcă, Elisaveta Ene, prof. de Limba şi literatura română şi franceză, Cristina Ciobotaru, prof. univ. dr. Mărioara Abrudeanu, cercetătorul Sabina Ispas, Florina Enache, Valentina Dobrin – Serafim – Bădescu, Mirela Vasilica Oanea (Zamfir), Diana Florea, Carmen Băcilă, Livia Andrei, Maria Costea (Garofiţa), Marioara Gherghel, Emma şi Claude Bourgeon, prof. Gelu Ciuculescu, prof. Mioara Grigore, Părintele Arhimandrit Gamaliil Vaida, Părintele Pahomie – sunt cei în faţa cărora autoarea îşi recunoaşte, *mărturisindu-se* prin scris, aspiraţia interioară de a-i păstra, pe termen lung, într-un fel de constelaţie a sufletului. Ei sunt, parţial, formatorii unei etici proiectate spre *aproapele*. Nu este deloc întâmplătoare dimensiunea aceasta religioasă, care devine o constantă în aprecierile autoarei şi care o ajută să se supună curajului şi disciplinei ucenicirii în umbra unor stâlpi ai credinţei. Graţie faptului că există o predispoziţie spre această structură, dar şi faptului că există o alegere asumată în acest sens, Liliana Aron Ene evocă figurile din panteonul spiritual însoţind mereu evocarea de o recunoştinţă autentică şi de conştientizarea realităţii condiţiei umane, în care identitatea datorează mereu celorlalţi ideea de profunzime a fiinţei şi a vieţii. Dacă Dostoievski spunea că fiecare este *vinovat pentru celălalt*, se înţelege că nici suferinţa, nici bucuria trăirii nu încap şi nu izvorăsc dintr-o singură fiinţă, ci din toate la un loc, iar în fiecare om funcţionează în mod miraculos dublul identitate-alteritate.

Celălalt trăieşte în amintirea şi prezentul Lilianei Aron Ene, în omul care a devenit ea însăşi, cadru universitar şi fiinţă care a beneficiat de întâlniri providenţiale, întâlniri care i-au marcat ascensiunea spirituală şi profesională. O calitate remarcabilă este aceea că ea a ştiut *să ajungă* (şi să nu rateze) întâlnirile cu celălalt, să opteze pentru legăturile puternice, trainice, intelectuale şi de iubire a oamenilor. Iar acest lucru se face prin recunoaştere şi recunoştinţă. Uneori, poate, cuvintele nu au fost suficiente, cuvintele slujesc unor idei, dar fac atât cât pot ele, cât poate face în general limbajul. Dar el este, cum bine ştim, o activitate secvenţială, controlată de emisfera cerebrală stângă, în timp ce emoţia şi afectivitatea, împreună cu intuiţia, se află sub patronajul emisferei cerebrale drepte. Este firesc să nu putem reda întotdeauna ce se petrece de fapt în sufletul nostru, în mintea noastră, ce poate genera acolo, în fiinţa profundă, o întâmplare/ un om/ o vorbă.

Aceste amintiri frumoase ale Lilianei Aron Ene, fie ele fulgurante, evanescente, secvenţiale – *sunt vii*, şi puse acum în albul unor pagini de carte par adevăratele culori ale vieţii. Ne ajută şi pe noi, cititorii, să înţelegem mai bine cum funcţionează lumea, cum se înlănţuie, cum se zideşte, *împreună*, cât este de interdependentă în ţesătura ei tainică. Mai mult, ne determină să cugetăm la cât de complexă este, în gândirea umană, conştiinţa de sine care reflectează (şi reflectă lumea) în lucrare continuă.

Viorel Nica

În orizontul triunghiularităţii amoroase

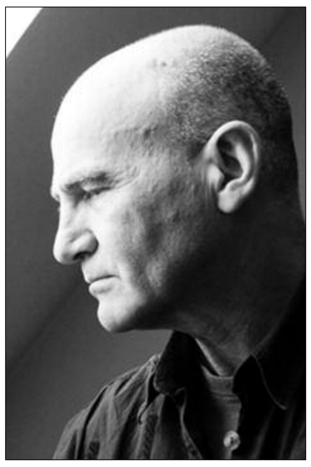
■ **Nicolae Florentin Petrişor** – *Iubita arhitectului*, ed. Hoffman, Caracal, 2019

Evitând să alunece pe panta libertinismului greţos, ţinându-se la distanţă de voaierismul stupid, detaşându-se net de erotismul insolent, neavând câtuşi de puţin de a face cu „noua dezordine amoroasă", refuzând să intre în corespondenţă cu exhibiţionismul dizgraţios, romanul *Iubita arhitectului* de Nicolae-Florentin Petrişor este o carte de dragoste străbătută de iuţii curenţi ai demoniei interioare ce le determină pe personaje să îşi asume intens complexul act erotic, să desfăşoare o „mişcare pendulară" prodigioasă, dând curs disponibilităţii de a-şi alege partenerii ad libitum, să se afirme frenetic, să evolueze la limita dintre normalitate şi anormalitate, să se plaseze în decorul stării lor de spirit tensionate, încordate, În urma unei beţii de pomină, Ovidiu, absolventul unei facultăţi de arhitectură, s-a pomenit bătut măr de nu mai ştia cine. Ajuns acasă, a găsit-o pe Laura – iubita lui – mahmură. Dincolo de diferenţele de rigoare, cei doi tineri „aveau ceva în comun, tristeţea lumii, deruta şi zădărnicia". Urmărită fiind de poliţie, Laura s-a gândit să-l părăsească pe Ovidiu pentru a nu-l implica în tevatura ei, pentru a-l proteja, pentru a nu-l trage în „mlaştina"-i opacă. Spre norocul său, ca prin minune, în loc să se pomenească arestată, ea fusese anunţată de un avocat amabil că devenise „patroana buticului" lăsat ei drept moştenire, de către decedatul patron care o iubise -unilateral- cândva. Întorcându-se la Ovidiu, norocoasa femeie l-a făcut fericit o vreme, dăruindu-se cu o generozitate nedrămuită, şi-a însoţit iubitul entuziasmat la fabulosu-i bunic Levente Thaner, fost negustor de factură corporatistă, ataşat celor care munceau cinstit pentru el, asigurându-i prosperitatea. În calitate de proprietari ai unui minimarket, cei doi vindeau mărfuri „de cea mai bună calitate". Chiar dacă nu erau căsătoriţi, o duceau bine. De îndată ce l-a descoperit pe Ovidiu beat, Laura „simţea acut prăpastia care se căsca între ei". La insistenţa seducătorului, galantului, demonicului Panait Tapizu, ea a semnat un contract de parteneriat cu o firmă de pompe funebre. La scurtă vreme după semnarea parteneriatului, patroana cea frumoasă s-a visat plimbându-se prin oraşul aflat în preajma mării cu maşina mortuară a straniului ei partener de afaceri. Nu numai în vis, ci şi în realitate, ea s-a văzut curtată de nefastul patron al funebrelor. Cedându-i facil acestuia, a ajuns să fie copleşită „cu atenţii diverse şi costisitoare" şi, totodată, înscrisă într-un triunghi amoros frivol. Pradă „avântului amoros", nu s-a mai putut stăpâni, jubila, descoperind „un bărbat căruia să i se dedice cum numai ea ştia". Ruşinosul fapt că se vedea trădat în dragoste, „nu îl împiedica" pe Ovidiu cel alcoolic s-o adore pe Laura, nici să trăiască „în lumea abandonului", cu capul în nori. Ca unul care studiase arhitectura, Ovidiu o medita pe adolescenta Adela la desen. Între meditator şi fata meditată s-a înfiripat o puternică relaţie de dragoste. Înscris, la rându-i, într-un triunghi erotic, Ovidiu nu se simţea frustrat. Străbătând Italia, el „se schimba cum îşi dorise demult", satisfăcându-şi pofta de a ⟶

cronici

Alexandru Jurcan

Despre cărți și filme

Dacă e iarnă și dacă timpul se dilată, musai să revedem rafturile bibliotecii. Am ales o carte știută – *De profundis* – de Oscar Wilde, ca să regăsesc durerea cuibărită în pasiune. Din închisoarea Reading țâșnește o lungă scrisoare adresată ingratului Bosie, cu care Wilde se înhăitase cu un timp în urmă și – cum spune scriitorul Ackroyd - la fel cum Cristos s-a întovărășit cu Iuda, care i-a grăbit moartea. Din pagini nu reiese ură, ci toleranță și compasiune, deoarece autorul e convins că „ar trebui să trăim prin iubire și admirație". Și câtă iubire în asprimea scrisorii! Ca să nu mai vorbesc despre eleganța supremă a exprimării!

Am un apetit stringent de lecturi esențiale. Iată, Olga Tokarczuk, a luat Nobelul, dar nu pentru asta devorez *Ultimele povestiri.* Femei singure, personalități accentuate, zăpezi, stil cuceritor. Tot la persoana întâi e scris și romanul *Poartă-ți plugul peste oasele morților*, tradus de Cristina Godun la *Polirom.* Și aici Olga uimește prin atmosferă, suspans, într-un amalgam de registre narative, cu o forță magnetică a scriiturii. Parcă rămân prizonier acolo, pe platoul nins cu case izolate, alături de doamna Duszejko, la granița Poloniei cu Cehia. Tehnicile scrierii nu sunt ostentative, mulându-se perfect pe psihicul uman supus unor semne misterioase.

Să răsfoiesc *Confesiunile* lui Paul Verlaine, unde textul puțin patetic se oprește la mocirlă, durere, speranță, cădere. Mi-amintesc cum Verlaine a tras cu pistolul în Rimbaud, apoi a urmat detenția, alcoolul, disperarea după moartea mamei, nostalgia orașului Metz, unde a copilărit, adaptarea la tentacularul Paris - toate acestea spre accese de nebunie și umilință. Era înfricoșător la vedere, cu aspect de *clochard* beat, agitat. La cafenea stătea sprijinit cu spatele de mușamaua canapelei, „cu ochiul de veghe al unui animal ce se teme să nu fie bătut, cu bărbia afundată adânc într-un fular, cu mâinile în buzunare, stând picior peste picior și părând un zeu tenebros și blajin, poposit în acel colț de cabaret, unde masa de marmură albă era ca o enormă pagină imaculată, pe care avea să apară, printr-o operație magică, poezia cea mai fluidă și mai adevărată a literaturii noastre" (Léon-Paul Fargue).

Acum e rândul lui Samuel Beckett. Mă tot gândesc la cariera teatrală a piesei *Așteptându-l pe Godot*, tipărită în 1952. Da, teatrul absurdului, dar cine a cunoscut angoasa așteptării va empatiza în cel mai înalt grad. Vladimir și Estragon așteaptă mereu... Cine să fie Godot? Dumnezeu? Speranța nestinsă? Beckett a refuzat oferta de ecranizare a piesei, chiar dacă Peter O'Toole urma să aibă rolul principal.

Am în raftul principal o carte tradusă impecabil de Liliana Șomfălean – *Canapeaua roșie* de Michèle Lesbre. Un transsiberian, o călătorie spre împăcarea cu trecutul, oameni diverși, portrete, lumină irizată, tuneluri de tăcere, necunoscuți care-ți marchează viața, dar și fraza lui Antonioni care căuta urme de sentimente la oameni...

Hai să vedem și ceva filme, de exemplu *Okja* de Bong Joon Hu, despre relația om-animal, cu Frontul de Eliberare a Animalelor, cu suspans de basm și final așișderea. Ori proaspătul (deși e din 1978) *Midnight Express* al lui Alan Parker, un film fără fisuri, cu portrete puternice, cu cruzimi și tente kafkiene.

Un film despre care se vorbește: *Marriage Story* de Noah Baumbach, cu Scarlett Johansson, Adam Driver, Laura Dern. Un slalom insuportabil prin culisele unui divorț, atunci când părinții sunt celebri, tracasați, iar copilul lor încearcă să ignore hățișul avocaților, al crispărilor inerente. Regizorul disecă etapele divorțului, cu echilibru și fără accente patetice. Uneori asistăm, însă,la scene teatrale. Actorii sunt excelenți. Poate că personajul Nora (Laura Dern) e ușor caricatural. Un lucru e cert: radiografia cuplului convinge și întristează.

Filmul senegalez *Atlantique* a fost primit foarte bine la Cannes, recompensat cu *Grand Prix*. O regizoare tânără care promite: Mati Diop. Un film poematic, cu viziuni onirice, cu femei posedate , cu mult fantastic, tăceri sugestive, fețe transpirate, văluri foșnitoare, dar, mai ales, imaginea recurentă a mării misterioase, premonitorie.

Se vorbește mult despre filmul *Cei doi papi* , regizat de Fernando Meirelles, în care joacă magistral Anthony Hopkins și Jonathan Pryce. O confruntare ideologică și spirituală între Benoît XVI și François. Primul e conservator, al doilea vede biserica în mișcare. Un dialog incisiv ce servește două viziuni pregnante.

Mă întorc la lectură. Așa cum face Augustin Doman în *Spuma zilelor și nopților de lectură.* Iată Ismail Kadare, *Călărețul cu șoim*, Humanitas, în traducerea lui Marius Dobrescu. Patru povestiri exemplare. Prima (care dă titlul volumului) mă trimite urgent la povestirea *Wang-Fo* de Marguerite Yourcenar. Desigur... tabloul fascinant ce prevestește o crimă mă trimite la asociații diverse.

Iarna s-a scurs încet. Se vorbește despre *coronavirus*. Musai să recitesc *Ciuma* lui Camus!

Filmul senegalez *Atlantique* a fost primit foarte bine la Cannes, recompensat cu *Grand Prix.* O regizoare tânără care promite: Mati Diop. Un film poematic, cu viziuni onirice, cu femei posedate , cu mult fantastic, tăceri sugestive, fețe transpirate, văluri foșnitoare, dar, mai ales, imaginea recurentă a mării misterioase, premonitorie.

Cartea zilelor noastre

Magistru romancier

După tată, argeșean. După mamă, bănățean. Într-o vreme, piteștean. Iar acuma, slătinean. Filolog și jurnalist, umorist, romancier. Astă ultimă ipostază, mai mult decât elocventă despre potențele omului. Nimeni altu` decât profesoru` Sandu Voinescu. Redactor șef la "Oltart", în sud. De care se ocupă cu sârguință trimestrial. Făr-a neglija proza și poemele. Epigramele și, mai cu seamă, gramatica binevenit...

Ca unu` al cărților sale cunoscător binișor, am ca subiect în astă tabletă, un recent roman*. Despre o lume de altădat`. Cu el în prim-plan, din copilărie până-n anii postdecembriști. În sânu` familiei și printre străini. Apoi, despre locuri în care-a ajuns. Sate și orașe cu farmecu` lor. Conaționali feluriți în cale-ntâlniți. Români țais, multe lichele. Sufletiști și hahalere. Imbecili ticăloșiți, inteligenți chinuiți. Activiști și oropsiți, prigonitori, prigoniți...

Portrete și întâmplări. Iubiri și dezamăgiri. Amintiri, mărturisiri. Toate-mpreună într-un tablou de secol trecut. Realist și convingător. Mustind de umor, maliție și nostalgie. Stârnind pe alocuri justificată revoltă. Căci n-au fost vremi ușoare, pline de bucurie. Ci de suferință și amărăciune. De umilință, prigoană și nedreptăți comuniste duium. Atât autoru`, cât și alții asemeni, parte de ele având abundent. Așa că bine face puindu-le pe foaie. Cu talent și curaj, chibzuință vădit. Are idei, are condei dintr-acela potrivit și povestea iese în chip nimerit. Neîndoios ținând de literatura cea bună. Și mărturie directă, utilă îndreptățit devenind. Istoria autohtonă onest, sugestiv, obiectiv oglindind...

Constantin Voinescu poate sta cu brio printre scriitorii memorialiști, zic eu meritat. Și cu mulțumire că lasă în urmă ceva adevăr, dragoste de glie și învățătură pentru ăi de mâine. L-am citit, recitit cu nesaț fiindcă atrage, convinge. Nu fabulează, nu minte. Doar istorisește ce-i de luat aminte. Și mă ispitește să-i urmez exemplul, timp de-oi mai avea și s-o mai putea. Că nu e ușor să scrii un roman în contemporan. Salve, magister! Să trăiți să tipăriți, cum zicea un păstor de catrene cu nerv, înzestrat, regretat...

* **C. Voinescu, *Mai mult ca trecutul,*** Ed. *Hoffman*, 2014

Dureri basarabene

O făptură măruntă, da` puternică și luptătoare. Cu-ale vieții valuri, multe înfiorătoare. Că nu e ușor s-ajungi în Siberia. Chiar din copilărie. Să trăiești în pădure. Sau într-un orfelinat. Printre nămeți și fiare cu patru ori două picioare. Precum s-au dovedit bolșevicii ruși. Care-au torturat, ucis, deportat nevinovați milioane. Basarabeni, în cazu` de față. Margareta Spânu-Cemârtan, una dintre ei, neferice...

Însoțindu-se până la urmă, definitiv, cu Dumnezeu, romănca izbutit-a să treacă prin toate-ale sorții. A-ndurat sărăcie, batjocură, primejdie, chinuri, dar a rezistat. Ajungând azi a le face publice-n câteva cărți* de amintiri binevenite. Că-s mărturii zguduitoare despre comunismu` nenorocit. Pagini de istorie neagră, de luat în seamă neapărat. Momente, fapte, întâmplări cutremurătoare. Și revoltătoare nu mai puțin. Ce-arată nici că se poate mai convingător tragismul unei epoci. Precum și tenebrele omului ghidat de instincte primare și răutate...

Căci ticăloșia și sălbăticia nu exprimă defel căldură sufletească. Înțelegere și bunătate interumană. Ci numai cruzime, comportament animalic. Așa ceva manifestând alde Lenin și Stalin, cu-a` lor unelte de pretutindeni, timp îndelungat...

Doamna Spânu-Cemârtan dă la iveală, în chip explicit, o față a lumii în veacu` trecut. Pe înțeles și cu rost. Lucrurile peste Prut, limpezi și în matcă nefiind nici azi. Al ei condei nu e lipsit de talent, chiar dacă n-are pretenții mărturisite de scriitor. Mie mi se-nfățișă ca un narator convingător, totuși, plăcut descriptiv. Stăruitor neabătut în unire. Un real și devotat patriot. Sperând încă viu într-o Românie mare reîntregită-ntre hotare. Și-n conștiințe, cu precădere. Închei, prin urmare, firesc îndemnând: citiți povestea asta basarabeană, cu suflet și atenție. Emoționează și dă de gândit. E de luat aminte și cu-nvățăminte, pentru ăi cu minte de adevărat, nu un surogat...

* **Margareta Spânu-Cemârtan, *Amintiri din Siberia,*** 2014, ***Romanul vieții mele,*** 2015, ***Lupii,*** 2016, Chișinău

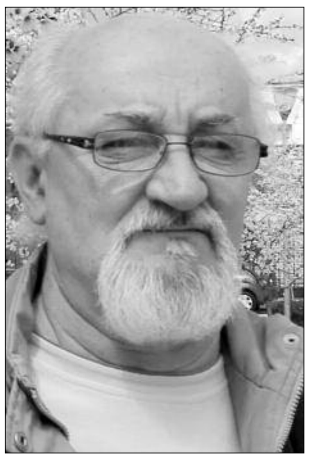
ADRIAN SIMEANU

⟶ călători prin niște locuri care-i erau tare dragi. La întoarcerea în țară, a aflat că amantul Laurei fusese ales în Parlament, și-a reluat relația cu Adela, și-a înmormântat bunicul ce îi lăsase o moștenire însemnată. Considerându-se singur, umilit, respins de Laura Tomea, el nu își mai găsea „centrul de greutate", așa că, într-un moment de slăbiciune, s-a spânzurat.

După moartea lui, Laura „începuse demult să-l urască pe deputatul patron de funebre, pe care-l învinuia în sinea ei de piază rea", „se simțea mizerabil". Angajat, în aceeași manieră triunghiular-amoroasă, într-un „experiment rubensian", Tapizu cel aflat pe culmile puterii i-o preferase gravidei Laura pe făptura grasă, ce semăna cu „femeile supradimensionate ale lui Botero". Aflând că fusese trădată, Laura „n-a comentat, a acționat". Cât de curând, „patronul funebrelor" a fost găsit mort într-o cameră de hotel. Spre a-și asigura reușita „în materie de moșteniri", Laura a aplelat la bătrânul avocat Eusebiu Popa. În paralel, i se destăinuise adeseori Adelei, aducându-i aminte de Ovidiu cel delicat, visător, înțelegător, neconvențional, ludic, incitant. Cu toate că un demon interior nu-i dădea pace, ea una își dădea silința să se păstreze într-o formă desdemonizată față de mai tânăra-i prietenă și confidentă. Născându-l pe Albert, a avut parte de o „bucurie uriașă". Din păcate, copilașul murise curând din cauza rahitismului congenital. De teamă să nu cadă pradă disperării, tânăra femeie și-a întărit prietenia cu Adela căreia „încercase să-i impună o anumită eleganță". Decât că, „pe măsură ce se trezea în ea demonul care nu-i dăduse pace un timp", i-a cășunat să-i pună Adelei călușul la gură, s-o sechestreze în șifonier, s-o zidească în interior, s-o îndrepte, cu o cruzime demențială, „spre o moarte cutremurătoare".

Naratizând, cu finețe, triunghiularitatea amoroasă, subtil conjugată cu demonia interioară, romanul *Iubita arhitectului* de Nicolae-Florentin Petrișor e o construcție artistică remarcabilă, între hotarele căreia explorarea în adâncime a sufletului omenesc plin de contradicție se împletește cu scrutarea scrupuloasă a circumstanțelor dereglate, gata să le împingă pe personajele deosebit de vulnerabile în direcția destrămării treptate și, în cele din urmă, inevitabile.

Aurel Sibiceanu

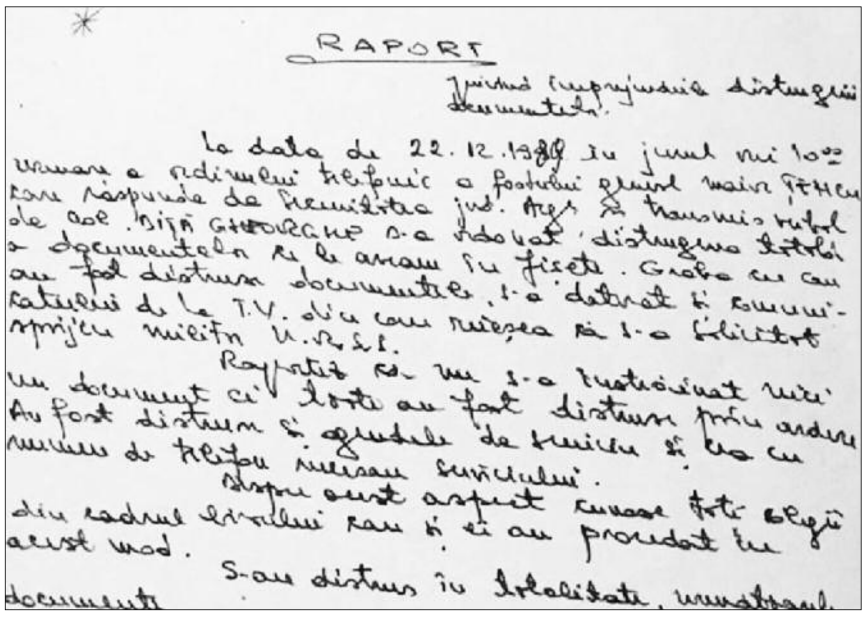

Glorioșii ani ai ratării

REVOLUȚIA DIN 1989 DUPĂ 30 DE ANI – III

În numărul trecut am trecut în revistă strania pățanie a ultimului Șef al Securității Argeș, col. Diță Gheorghe, cel care, în imaginația prodigioasă a unor revoluționari, a fost arestat de nenumărate ori, în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, aproape în același timp, de diverse perechi de revoluționari, cam ca în Dosarele X!

Din declarațiile Adjunctului Securității, pendinte de evenimente decembriste pe plan local, reiese altceva, anume că doar Armata s-a amestecat în „neliniștea" Inspectoratului Ministerului de Interne Argeș. Diță apare în ele ca un factor de echilibru între Securitate și ofițerii M.Ap.N, care au venit să o preia. Așa am aflat că securiștii, între ei, îi spuneau colonelului, cu respect filial, „Moș Diță, un profesionist desăvârșit în munca informativă și om echilibrat, blând. Ne-a iubit ca pe familia lui". Într-un interviu, acordat ziarului „Universul argeșean", colonelul, la origine maistru petrolist, își enumeră calitățile: „Cât despre calități, am mizat pe ceea ce consideram că posed: curaj, hotărâre, spirit revoluționar, răbdare, pasiune, memorie și o oarecare experiență dobândită anterior în munca cu oamenii." Cel mai mare succes al securistului, care i-a netezit cariera - a fost participant la prinderea grupului de rezistență armată, „Haiducilor Muscelului", în 1959, după

RAPORT

La data de 22.12.1989

10 ani de rezistență, grupul condus de Toma Arnăuțoiu și col. Arsenescu. Atunci, Diță era căpitan. Cei 16 membri ai grupului au fost executați în iulie 1959, în Închisoarea Jilava. Am avut „plăcerea" să-l cunosc pe Diță, era la patru ani după ce aprobase deschiderea dosarului de urmărire a mea. În 1989, luna mai, Colonelul Zamfir, de la Unitatea de Securitate de pe Platforma Petrochimică, m-a chemat și mi-a spus: „Ți-am spus că într-o zi tot o să dai de dracu! Luni, la ora 10 fix, să fii la Inspectoratul Județean, te așteaptă colonelul Diță!" „Dar, zic, nu am primit nimic oficial..." Zamfir nu mi-a răspuns, a făcut semn cu mâna să ieșim afară din sediu. După câțiva pași, colonelul mi-a zis: „Mă băiete, tu crezi că securitatea e plină de proști, că lasă toate urmele, cum ar fi o discuție „privată la nivel înalt", mai ales acum, când Gorbaciov a pus gând rău sistemului?" Am căzut pe gânduri, mi-am dat seama că le erau cunoscute discuțiile mele cu doi prieteni, despre Gorbaciov și o iminentă transformare a sistemului comunist. Broșuri despre Perestroika circulau prin București, în posesia uneia intrasem și eu – o primisem de la un prieten din București, spunea că broșurile erau răspândite cu fereală de unii angajați ai Companiei Aeroflot. Curios lucru, despre aceste broșuri nu se vorbește prin documentele pendinte de comunism și amurgul lui. Așa cum nu se vorbește nici de „Cartea Verde", a lui Muammar al-Gaddafi, tradusă în tiraj limitat și difuzată, „pe sub mână" în România. Ghinionist cum sunt, de la anticarul Mihuță, de la Curtea Veche, am cumpărat și eu un exemplar, de sub tejghea! La o percheziție nocturnă, „Cărticica Verde a Șefului de Cuib Socialist!, așa îi ziceam, mi-a fost confiscată. Confiscarea asta mi-a sărat sufletul, că să zic așa, căpitanul Tonescu, securistul care a efectuat percheziția, habar nu avea de existența acestei cărți! I-am spus că buclucașa carte am găsit-o în tren și, evident, că nu-mi mai aminteam nici în ce tren am găsit-o și în nici în ce an.

A sosit ziua de luni, m-am înființat la Securitate, am fost înregistrat la poartă, apoi însoțit la biroul Șefului! Acesta mă primește, ușor plictisit, îi spun cine sunt și cine m-a trimis După ce a consultat o agendă, mă poftește să iau loc. Nitam-nisam, mă întreabă cum decurg treburile la instalația de „2,6 Dimetil-anilină". Întrebarea mă uimește, de unde știe ăsta ce e prin Petrochimie? „Nu mai lucrez acolo, zic, și nici dacă insistați nu pot să vă spun ceva, secret profesional..." „Băiete, zice, până aici e bine. În tinerețe am fost maistru petrolist, am mâncat chimie pe pâine, să știi! Acum să trecem la treburi la fel de importante. Ia zi, cum ții legătura cu Emil Hurezeanu?" „L-am cunoscut înainte de 1980, la un cenaclu al tineretului, am auzit că vorbește pe la „Europa liberă"... " „Ai auzit, ori ai ascultat?„ „Domnule colonel, amândoi suntem oameni în toată puterea cuvântului, multă lume ascultă posturi de radio străine, în română, ori în diverse limbi străine, fiecare după posibilități! Important este să nu colportezi știrile. Fiți sigur că aș fi aflat dacă Hurezeanu ar fi vorbit despre mine, în lumea literară se mai discută chiar oficial, mă gândesc la „Revista Săptămâna", ea nu scapă nici un transfug! De fapt, eu nici nu am aparat de radio, am doar un televizor și un magnetofon." După un timp de gândire, colonelul mă întreabă, de data asta cu apelativ de politețe: „Ce vă nemulțumește, de fapt?" „Șase ani nu mi s-a permis să mai public până în 1987. După apariția cărții din 1987, lansarea ei a fost interzisă în Librăria Eminescu, nu numai că nu mi s-a redat dreptul de a deține mașină de scris, dar au început percheziţiile pe timp de noapte. Nu mai pun la socoteală că mi-am publicat cărțile în regie proprie, adică am plătit bani din buzunar, bani munciți, că niciodată nu am primit drepturi de autor. Cu mici excepții, despre cărțile mele nu se scrie deloc." „Aveți dreptate, mi-am aruncat ochii pe dosarul dumneavoastră și am constatat că sunteți în conflict și cu generația căreia îi aparțineți, asta pentru că nu veniți din mediul universitar, dar și pentru că nu vă convine regimul. Ce putem face pentru a mai îndrepta lucrurile?" Aici mi s-a aprins beculețul, așa că am spus că nu mai vreau nimic, că am obosit. Colonelul și-a frecat bărbia, rasă până la sânge, și a spus: „Răspunsul dumneavoastră îmi spune că nu ați obosit, dimpotrivă! Mai am să vă spun două lucruri: 1) De multă vreme, Partidul a hotărât să nu mai abuzăm, să nu mai folosim metodele staliniste, în relațiile cu cei nemulțumiți, ci să folosim influențarea lor în bine, pozitivă..., să nu mai tragă concluzii pripite. 2) În esență, sunteți un patriot, dar victimă a anturajului și, de ce nu, a înțelegerii greșite a necesității austerității economice. Ridicarea țării din ruinele de după război s-a făcut cu sacrificii, dezvoltarea ei ulterioară tot așa. Știu, familiei dumneavoastră i s-au făcut multe nedreptăți, așa erau vremurile, a trecut, se bucură de toate libertățile. Știu că aveți doi băieți, să vă trăiască, dar potoliți-vă, fiți mai cooperant, nu le stricați viitorul. Vă mulțumesc pentru că v-ați prezentat, acum sunteți...liber!"

Am părăsit sediul Securității, de data asta foarte speriat, m-am „înfundat" în Restaurantul Minion, unde am transcris din memorie cele spuse de Diță și am băut o sticlă de votcă „Zytnia". Multă vreme am întors spusele lui și pe față, și pe dos. Eram ușor în ceață; prietenul meu, profesorul Geo Despa, care fusese anchetat de Diță, mi-a spus că acesta era un ins primitiv, care înjura și amenința. „Întâlnirea" mea cu ipochimenul se desfășurase în termeni amabili, probabil că amabilitatea lui ținea de versatilitatea securistului. Acum, după 31 de ani, mă tot întreb de unde am avut curajul dau cu ochii el, cât de cât cu demnitate, cu un individ chiar de la vârful Securității Argeș? Uneori îmi spun că inconștiența tinereții, alteori îmi spun că poate am crezut că umanitatea nu va fi dispărut din om, fie el și instrument cu care regimul executa mizeriile odioase ale PCR.

Un fost securist, spășit după amestecul lui în „Dosarul Albaștrilor", mi-a spus că „Operațiunea Influențarea în Bine" a fost o realitate, că nu se mai dorea transformarea opozanților regimului în martiri, mai ales a acelora care proveneau din domeniul „Cultură și Artă", inși cu oarece notorietate în țară și străinătate, că nu se știa când „Europa liberă" află de opoziția șor și le iau apărarea – vezi prozatorul argeșean Ion Lică - Vulpești, a cărui povestire („O poală cu ouă") a fost citită și comentată la pomenitul post de radio, subvenționat de CIA. Așa se explică și de ce Anei Blandiana i-a apărut o antologie de poezie, în celebra colecție „Biblioteca Pentru Toți" chiar în anul 1989!

După convocarea la Col. Diță, cam la o săptămână, soția mea a fost chemată și anchetată de miliția de pe Platforma Petrochimică în legătură cu niște televizoare și frigidere Arctic Găiești, pe care le deținea fără acte de magazie, la ordinul verbal al Directorului de Uzină, ordin care, conform regulamentului de atunci, nu avea cum să nu-l ducă la îndeplinire. La finalul anchetei, soției i s-a sugerat că nu ar strica să informeze „Organele" în legătură cu activitatea mea dușmănoasă împotriva regimului și PCR, altcum, fiul meu și al ei, Alexandru, va trage consecințe acțiunilor mele dușmănoase. „Doamnă, i-au spus, copilul dumneavoastră va absolvi, cel mult, doar un liceu."

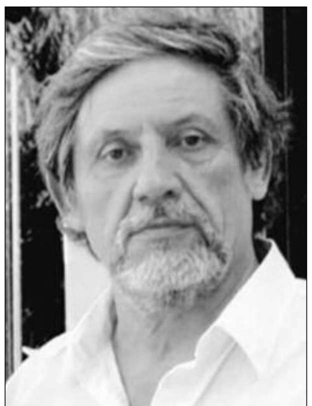
Anchetarea soției mele a fost făcută la sugestia unui inginer mecanic, din secția în care lucra soția, un veleitar în materie de literatură, care după „Loviluție" a capturat Cenaclul Liviu Rebreanu, împreună cu politruci care au și înființat acest cenaclu și în care, în pofida ideologiei păstrate de la înființare și atent conservate, ne-am afirmat, într-o oarecare măsură, prin frondă., prin protestele noastre fățișe, chiar și când știam că în cenaclu erau ofițeri de securitate, în civil., cum era gămălia ofițerului Chibrit.

Acum voi trece la un episod pendinte de „Loviluție", și cu totul încâlcit, legat de Col. Diță, Șeful Securității arestat „în neștire" de revoluționari cu calitatea de ubicuitate, chiar ziua de 22 decembrie 1989. Într-un document găsit în Arhivele CNSAS, adică ale fostei Securități, acesta, se află un „Raport" al acestuia către nu se știe cine. Îl reproducem, vezi și foto;

„RAPORT privind împrejurările distrugerii documentelor" „La data de 22.12.1989, în jurul orei 10.00, urmare a ordinului telefonic al fostului general-maior Țencu, care răspundea de Securitatea jud. Argeș și transmis verbal de col. Diță Gheorghe s-a ordonat distrugerea totală a documentelor ce le aveam în fișete. Graba cu care au fost distruse documentele s-a datorat și comunicatului de la Tv.din care reiesea că s-a solicitat sprijin militar din URSS. Raportez că nu s-a înstrăinat niciun document ci toate au fost distruse prin ardere. Au fost distruse și agendele de serviciu și cea cu numere de telefon necesare serviciului. (...) ACNSAS, Dosar I 160185, vol. 7, f. 16, 24.

Remember: Ceaușescu și-a luat zborul de pe sediul CC al PCR la ora 12.09, iar Dinescu a ajuns la TVR în jurul orei 12.45 și a intrat în direct, adresându-se poporului român, imediat după ora 13.00. **Întrebare:** „Sinuciderea" Generalul Vasile Milea este anunțată la TvR, puțin după ora 10,00, de Nicolae Melinescu, nici vorbă despre vreo cerere de intervenție militară sovietică, cum de află Diță, de la TvR, despre intervenția sovietică? Cum de Generalul Țencu putea da ordine Securității Argeș, când el nu avea atribuții în acest sens? Grele încurcături și grele limpeziri, mai ales că, în naivitatea lor, chiar și revoluționarii de a Timișoara au fost bine infiltrați/dezbinați de Securitate și agenții ei de influență, operațiune care a fost pusă în practică, de altfel, în toate localitățile reședințe de județe.

Ion Popescu-Brădiceni

Coman Şova – un poet european

1. Veghetorul printre cuvinte

Aş putea lăsa pixul jos pe biroul de lucru. Mi-ar putea scăpa din mână, împovărat de prestigiul celor care s-au pronunţat înaintea mea asupra cărţilor de poezie semnate într-o viaţă de om de Coman Şova. Printre cei care l-au comentat îi regăsesc şi pe laureaţii A.N.P.C.P. „S.L.B.” Ilie Constantin, Alex Ştefănescu şi Nichita Danilov. Dar şi pe marii intelectuali Nicolae Balotă, Dan C. Mihăilescu, Nicolae Baltag, Fănuş Băileşteanu, Marian Popa, George Arion ş.a. Poeţii importanţi precum Dorin Tudoran, Niculae Stoian, Ion Cristofor, Mircea M. Pop, Florentin Popescu, Adrian Păunescu au fost la rândul lor cuceriţi de stilul său po(i)etic percutant şi apodictic, fanteziat şi oniric, autentic şi dăruit, iniţiatic şi vizionar, imaginastic şi dicţional (Nicolae Balotă), apoi sintetic şi trăirist, emoţional şi esenţial, solemnizat şi organic, echilibrat şi peren, vizual-erotic şi energic, apolinic şi clasic, transparent şi inventiv (Dan C. Mihăilescu); pe urmă existenţialist şi cathartic, solar şi sigur pe uneltele scriiturii, geometric şi cromatic, unitar şi clarvăzător (M.N. Rusu); simbolist şi sugestiv, denotativ şi muzicaloidal (Nicolae Baltag); invocator şi religios, elegiac şi deseori subtil (Ilie Constantin).

Poemele scurte, concentrate, confesive par să-şi fie sieşi suficiente, din pura şi simpla pudoare a afectelor şi a realităţilor psihotemperamentale. Melancolic şi deznădăjduit, discursul liric îşi cenzurează posibile efuziuni. Calea poeziei e cea de salvare dintr-un univers goyesc în care autorul se simte claustrat. Erosul e un pretext de meditaţie. Poezia patriotică e autentică şi cu prospecţiuni de percepţie muzicală, auditivă, olfactivă, dinamogenă şi perenă totuşi prin continuitate a unui regim fizic/metafizic, repoziţionat pe o logică a frumosului. Asta fiindcă – afirmă Liviu Rusu – logica frumosului are în sine valori neperisabile, deductibile dintr-un Kosmos al normelor mereu (re)inventate, (re)create adică. Or, Coman Şova nu ezită a ne încredinţa că veghează printre cuvinte rătăcit (probabil peripatetic), ţesându-şi / construindu-şi, ca un păianjen, viziunile resorbite în originar.

Între extaz şi independenţa atitudinii, Coman Şova interpune valorile deziderative şi dignitative. Acestea din urmă rup zăgazul subiectivităţii şi produc impresia de-o valabilitate mai generală, intens probatorie a interesului pentru revelaţiile unice.

Prin urmare, Coman Şova ne informează că i-e vorba măsurată, că dintr-un „fluier de cântec” o să răsune „muzici în auz” iar în sinea-i încântată e „un ecou al cerului flămând” şi „o inimă sculptată de fulgere cândva”, adică una făurită demiurgic prin intervenţia naturii sacre şi fenomenale a unei zeităţi protejuitoare şi înfiinţătoare de entităţi.

2. Duhurile străvezii

Stratul de dedesubt al poemelor lui Coman Şova este arhetipal şi menirea lui e să contrazică cu orice preţ mentalitatea tranzitivă. Un veritabil homo lingvisticus în care tronează interiorizat binomul onto-retoric/ reflexiv-tranzitiv, dublat de cel activ-pasiv, acesta-i scriitorul. Din poetul din „Astrul nimănui” (1970) se desprinde din mantaua lui Arghezi (vezi „Ruga fierarului”) ca să-şi transforme meşteşugul poieticesc în „timp astenic”, în „vorbe-mplântate ca faruri în noaptea de glod cântător” şi „sângele-n faptă”.

Cutezătoarea asumare, autosacrificială, a unei „istorii a formelor interioare”, traversează o criză de identitate a formulei, sporitoare totuşi de înţelesuri metalingvistice şi metapoetice, căci poezia lui Şova pune în ecuaţie propria-şi condiţie verbală. Pledoaria pentru revenirea poeziei române contemporane la normalitate e un pariu cu eternitatea câştigat de autor.

Ca atare suntem complementarizaţi, teoretic şi pragmatist, de „dicteul decadent” (adică reîntors în phainomen) de au(c)torul în persoană/ persona, la rostul unor versuri şi „vorbe încă nerostite” dar care-şi aşteaptă „zodia târzie a naşterii/ atunci când pământul de sub rădăcini visează fruntea noului-născut în chinurile mamei”.

„Duhuri străvezii” urmează a regenta insurecţiile în limbaj, care redevine proaspăt, suplu, bogat, curajos şi dinamic, anticipând, în virtutea postpostmodernităţii , lichidul amniotic al viitoarelor organisme poetice canonice. Vorbele dor, pegasul inspiraţiei e „plecat în nori”, poemul „e inel” şi „coapsă crudă oglindită-n hamuri”, dar calul va paşte nouri ca să renuveleze „vorbele în fiecare por”. Ocrotit de Domnul, poetul vrea să sculpteze cerdac în silex „cu un trup uşor ca Domnul// Şi-mbătat de necunoaşteri/ când vin muzici din pustii,/ să foşnească-n sânge naşteri/ de copii cu părul gri”. Catrenul sună valéryan şi bacovian, are un decupaj „monumental”, în care „zace liniştea cu palmele zdrobite” de cuiele răstignirii pe crucea destinului de regulă inclement şi ucigaş (vezi „Zgomot”, p.21).

Marian Popa nu ezită, şi din aceste pricini, să reliefeze în metapoezia lui Coman Şova un sistem al cărui factor de organizare este certitudinea forţei interioare, înzestrată cu obligatoria reţinere şi discreţie (ca semne ale celor puternici, siguri pe uneltele lor; practic, în poezie, această discreţie înseamnă lacuna, understatement, înseamnă uneori prezentarea sentimentelor prin curba indefinită a unei sfericităţi einsteniene; mai înseamnă încă înfăţişarea cauzei fără a reprezenta efectul, ori, simetric, reprezentarea efectului fără a numi cauza (vezi „Gravitaţie”, p.228); şi iarăşi mai înseamnă să fii precis, dând în acelaşi timp misterului o formă de existenţă inerentă.

George Arion, comentând „Poeme” (1980), se lasă frapat de aceeaşi, arhicunoscută în mediul critic, simplitate şi limpezime în comunicare, mai directă-exactă cu cititorul, de o spontaneitate farmakonică/ alchimistică; asta deoarece „după Apocalipsă” „cuvintele sunt întâmplări” ba sartriene ba heideggeriene, iar întâmplările îl reconstituie pe eul poetului din „febre lungi”. „Cuvintele-s făpturi” ce „peste fire-s de frumoase”, dând „monologului interior” o ivire „ca pasărea în ou”. Îndemnul e sub sigla de aur a numenului, a sunetului, a cristalului, a pulsului lăuntric generator de tensiuni dialectico-demokratice. Citez ca argumentaţie categorică un fragment de ars poetica exemplară / elocventă/ sinergică: „Să nu rosteşti cu buza grea/ cuvântul cel slăbit de precauţii,/ să fii cuvânt desprins din tine singur/ şi ca un fiu să-ţi poarte numele mereu.// Să aibă sunetul tău, ochii tăi,/ un duh robust cu ramuri de cristal./ Ia-i mâna dreaptă şi cunoaşte-l,/ ascultă-i pulsul şi cunoaşte-l.”

Are acest Coman Şova şansa lui de-a se fi hrănit „din mierea – acestor plaiuri de poveste intra- şi extra-carpatice”. „Umbra în poeme” imprimă peceţi de nemurire „ce-n visul tău uitat îndreaptă,/ în mare taină al sângelui inel” ori desenează „pe un tărâm de atins” „într-o insulă nouă”, „pe o plajă de aur”, „slovele cu straie de tort”, „cu torţele aprinse, pe hotar ne-ntinat”, „calul de aer din mitul uitat”.

Câte „un spectru de culori” „toarnnă alcooluri tari în ape”, „duhul lor mai dă încă ocol” unor „trecătoare slove” de „poet cu privirile albastre”. Citez în încheierea acestei de-a doua transversalii câteva „frânturi antologice”: „Cresc lumi incerte în contur enorm / şi zei de ceară caldă-n neagră filă” (Internat de fete, p. 78). „Acestea-s uneltele mele, / acestea – cuvintele, / acesta sunt eu sub amarele stele” (Opreşte doar clipa, p. 87); „vorbele au smalţuri parcă - /…/ sângele de duhuri se încarcă” (Accident. p. 88); „Nici un cuvânt rostit / nu e numai al unei singure guri /… / clipa se urcă înapoi spre fântâni” (*Să amânăm*).

3. Cuvinte de reazem

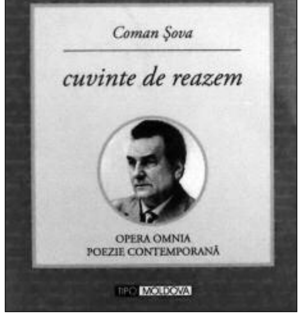
Alţi exegeţi remarcă debarasarea de inutil, artificiu şi încărcătură voită, cu armătura unei reale profunzimi a ideilor, trasă din haiku-ul oriental, stăruitoare în memorie prin vigoarea şi ineditul ei. Implicarea în social recurge şi la formula tanka, la metafora vie (a lui Paul Ricoeur), la parabola zădărniciei ori la împăcarea cu sine, drept replică la conştiinţa apartenenţei autentice la natură, în ipostază demiurgică.

De la „Poeme” (1980) încoace încep a se distinge datele fundamentale ale unui dramatism transfigurat în registru extrem de modern. Citez pe sărite, deloc ostentativ, căci „reminiscenţele” sunt edificator recognoscibile: de pildă, din Arghezi: „Cuvinte am, / încă mai am / o să le aleg pe cele potrivite” (În întârziere); din Caraion: „Dumnezeu, vrând să facă un dar, /…/ a făcut-o hotar între mine şi singurătate”, din Maniu: „Cineva mă tot ameninţă / că într-o sfântă duminică / o să-mi jupoaie rădăcinile / de coaja lor miraculoasă”; din Mircea Ivănescu: „A venit pe strada Labirint / şi a intrat / ca într-un Castel al ei / fără să bată”. Poeme precum „M-a vizitat zăpada”, „Şah”, „Gravitaţie”, „Rouă” sunt nişte bijuterii epifanice, structuri analogice cu ipoteze cosmologice, parafraze eliberate de modelele tutelare, dar menţinute în conexiuni ireductibile la o grilă sistematică.

Iată-l pe Coman Şova capabil de semnificaţii magico-mantice, în care rostirea poetică împrumută ceva din exuberanţa actului ludic (vezi antologia lirică „Unul şi altul” - 1983). Poetul constată că „e plină lumea lor / (a peştilor – n.m.) de un vis sonor”. Ochiul umbrei pare-o farsă, ba tragică cu o poetică aferentă felului în care a fost făcută, ceea ce mă „sileşte” să-i detectez scrisului şovaian intenţionalitatea traversată cu un mesaj textual dotat cu un larg evantai de posibilităţi interpretative. Romul Munteanu ar degreva acest méson/mesótes de vina totalei încifrări căci ea întru intriga generatoare de ambiguităţi impregnate cu simboluri şi alianţe ale contrariilor. Citez lămuritor: „S-o fi izbit de ţărmul interzis… // Deşi sunt rugă pentru revenire, / ea, vânătoarea, se încheie-n vis. // Pe toate le numesc uimire.” (Uimire). Marile reverii şi sărbători „pentru suflet şi trup” „tot meşterind la cercul roţii” depăşesc criza conştiinţei europene pe care Paul Hazard o (d)enunţă, în termenii unei gândiri critice şi istorice: iar Johannes Volkelt invocă pentru dezamorsarea ei, „cerinţa măreţiei umane”, autorizează „elevarea existentă în necesitate”, „tempoul şi efectul de contrast”. Întocmai acestor titani ai esteticii, Coman Şova e totdeauna liber să-şi caute o eliberare în antinomia acum-atunci: „Ce am de făcut acum / trebuie făcut acum / iar pentru mâine, altă dată, / în alt anotimp, / voi face atunci, pe loc, atunci.”

Melancolic şi deznădăjduit, discursul liric îşi cenzurează posibile efuziuni. Calea poeziei e cea de salvare dintr-un univers goyesc în care autorul se simte claustrat.

În ultimă instanţă, nici Ion Cristofor nu are cum să nu-i sesizeze structura de reflexiv, cu un patos mereu temperat. Utopia paradisului constituie cu certitudine toposul pe care-l gândeşte ca să-l perpetueze poetul doritor de evadamism. Cronotopul fundamental urmează acelaşi model al utopiei paradiziace, în care timpul se opreşte într-un prezent îmbălsămat cu veşnicie, desemnat de poet prin acum şi astăzi. Exaltarea vieţii prin exaltarea acestui prezent discontinuu apare în sensul hedonist al motivului „culege trandafirul”, ci în cel moralist (în care se adăposteşte sacrificiul-de-sine – n.m.) în virtutea căruia „e reazem cuvântul”. Precum la Eugenio Montale „seara, lumina va intra în mare, / încet culcându-se de-a lungul / acolo unde pământul e tainic” (Împreună în spatele nopţii). Ori precum la Odysseas Elytis „copiii stau într-un clopot de sticlă / şi clopotul de sticlă / într-un nour de vorbe”; sau precum la Lucian Blaga: „E linişte în arborii vechi. / O linişte ca în Lacul Sfânta Ana. / Aud alunecarea lunii deasupra apei, / porţile înalte sunt transparente. / Norii au tăcut, de-abia mai respiră / sub galopul cailor învinşi. // Da, există linişte. / Am văzut-o…”; şi, de ce nu? – ca la Giuseppe Ungaretti: „Întinsă cu umerii de Ceaţă, / marea vrea să-mi spună ceva, / picioarele ei reci la picioarele mele reci / şi poalele ei de vietăţi, / rotindu-se într-o nuntă fără capăt. / Mă aplec, / trupul îmi este de piatră şi inima ca o pasăre, / o zburat” (*De piatră*).

Am ilustrat, după cum se vede, calitatea de poet european a lui Coman Şova. Tradusă deja în germană de Ioana Crăciun, lirica sa rezistentă la mode şi „isme” ar trebui tradusă şi în franceză, engleză, italiană, spaniolă etc.

Bibliografie:

– Coman Şova: Cuvinte de reazem, colecţia Opera Omnia. Poezie contemporană; Editura TipoMoldova, Iaşi, 2012, 596 p.

Mariana Şenilă-Vasiliu

Einstein a avut încă o dată dreptate (II)

Anti-semitismul lui Hitler, pe lângă contaminarea ideologică, avea şi o cauză personală: teama de a nu se descoperi că bunica paternă era evreică. Tunetele şi fulgerele aruncate împotriva evreilor aveau menirea de a deturna atenţia de la eventualele zvonuri privind acest lucru.

Celebritatea i-a adus lui Einstein o mulţime de invitaţii în străinătate, în universităţi sau diverse instituţii ştiinţifice. În 1932 a fost chemat să conferenţieze în Anglia, la Oxford, iar mai apoi la Princeton, în SUA. În absenţa lui, apartamentul şi casa de la ţară, pe care tocmai şi-o construise, au fost răvăşite, pereţii daţi cu fecale, notiţele ştiinţifice au fost distruse, iar o parte din ele sustrase. Campania de denigrare împotriva sa a atins punctul culminant în acel an. Hitler tuna şi fulgera împotriva „ştiinţei evreieşti”, iar vechiul său inamic, Ph. Lenard, îi ţinea Fuhrerului hangul, împroşcându-l pe savant cu fel de fel de invective. Însăşi existenţa sa era în pericol. Un general, membru al parlamentului, l-a avertizat: „Viaţa dumneavoastră nu mai e în siguranţă aici”, în Germania adică. Einstein era urmărit nu doar în Germania, ci şi în afara ei. După conferinţele susţinute în SUA, pe drumul de întoarcere, a fost oprit la Ostende. În restaurantul în care tocmai lua masa, şeful de sală, însoţit de un ofiţer de jandarmi, s-a apropiat de el şi i-a spus că s-a pus o recompensă de 5000 de dolari pe capul său şi că pe perioada cât va mai rămâne în Belgia va trebui să circule doar însoţit de doi ofiţeri înarmaţi care să-i asigure protecţia. Convins că nu mai are ce căuta în Germania, fizicianul şi-a dat demisia din Academia de Ştiinţe Prusacă, după care s-a prezentat la consulatul german de la Bruxelles unde a renunţat oficial la cetăţenia germană, predând în acelaşi timp paşaportul. După o strălucită carieră ştiinţifică, la doar 54 de ani, Einstein s-a văzut nevoit să părăsească pentru totdeauna Germania şi s-o ia de la capăt în SUA, unde a rămas până la moarte. Şi totul din cauză că prin naştere era evreu...

Dar, la urma-urmelor, ce înseamnă să fii evreu? Ce credeau naziştii şi antisemiţii despre evrei se ştie, s-a probat, iar ce a rezultat a fost cumplit. Nicio invectivă nu li se părea îndeajuns de dură şi potrivită pentru a-i coborî pe evrei în categoria de suboameni, alături de negri, ţigani şi slavi. Biserica Catolică, prin reprezentanţii ei, a contribuit şi ea din plin la această stare de lucruri încă din zorii creştinismului. E drept că nu chiar toţi, atitudinea faţă de evrei oscilând în funcţie de personalitatea intelectuală şi morală a fiecărui papă şi chiar de interesele economice ale Bisericii. Inocenţiu al III-lea (1198-1216), unul dintre cei mai importanţi papi ai acelei perioade, în bula „Sicut-Iudeis”, a cerut explicit şi ferm următoarele: „să nu se forţeze încreştinarea prin botez a evreilor”, căci, spunea el, „nu se poate crede că are într-adevăr credinţă acela care este silit să se boteze împotriva voinţei sale”. „Decretăm”, a continuat Inocenţiu al III-lea, „că niciun creştin să nu ia iniţiativa de a-i răni, de a-i ucide, de a-i despuia de bunurile lor sau de a schimba bunele obiceiuri de care au putut beneficia acolo unde locuiesc, fără judecata autorităţii civile. În afară de asta, când ei îşi celebrează sărbătorile, nimeni să nu-i împiedice cu ajutorul bâtelor sau pietrelor” (...). „În opoziţie cu răutatea şi lăcomia unor oameni răi în aceste chestiuni, noi decretăm că nimeni nu va putea, cu scopul de a stoarce bani de la ei, să profaneze sau să micşoreze cimitirul evreilor, nici să exhumeze trupurile pe care ei le-au îngropat”. Inocenţiu al III-lea nu s-a mulţumit doar să decreteze cele amintite, ci pentru cei care le-ar încălca sau li s-ar opune cerea pedepse aspre, inclusiv excomunicarea. Parcă dinadins, naziştii au răstălmăcit în rău fiecare din hotărârile decretate în „Sicut-Iudeis”: i-au arestat, închis în lagăre şi i-au spoliat de ultimul bun personal, i-au torturat şi ucis, le-au suspendat orice fel de drept civil, iar cu pietrele de mormânt din nu mai ţin bine minte care cimitir au pavat o stradă. Pentru evreii din secolul al XX-lea, pământul era iadul. Un istoric, referindu-se la sinistra relaţie nazişti-evrei, spunea că „n-a existat pe lume vreun fel de a omorî care să nu fi fost folosit împotriva lor”. În timp ce prin cele decretate de papă se putea ajunge la integrarea evreilor în societate - dorinţa dintotdeauna a acestora -, isteria antisemită nazistă a urmărit excluderea lor din viaţa social-economică, expulzarea din Germania ariană, în cel mai bun caz, şi lichidarea lor din întreaga Europă, în final. Situaţia lor a fost mai rea decât a sclavilor, aceia având în Roma Antică drept de eliberare prin răscumpărare. Speranţa integrării în societate, care mijise în 1871, a fost năruită la încheierea Primului Război Mondial, înfrângerea Germaniei fiind pusă în cârca evreilor, mai cu seamă cei bogaţi, care ar fi trădat ţara şi care, prin speculă, ar fi adus-o în pragul dezastrului. Hitler a inventat noua teorie a „iudeo-bolşevismului”, a combinaţiei dintre evrei şi comunişti/bolşevici pe care îi ura la fel de mult. La baza ei, Hitler pornea de la faptul că revoluţia rusă ar fi fost iniţiată exclusiv de evrei în frunte cu Lenin. Ce-i drept, printre căpeteniile revoluţionare ruse şi mai apoi sovietice au existat mulţi evrei, pe care însă Stalin s-a străduit să-i lichideze prin diverse mijloace. Repetatele pogromuri contra evreilor din Rusia ţaristă ar fi unul din argumentele justificative ale intrării acestora în mişcarea bolşevică. În ce-l priveşte pe Stalin, comportamentul său se include în teoria relativităţii: îi ura pe evrei (vezi complotul halatelor albe din 1952 şi intentarea proceselor medicilor evrei care, chipurile, ar fi dorit să-l ucidă), dar avea o amantă evreică, pe sora lui Kaganovici.

Integrarea în societatea modernă a evreilor a început în secolul al XIX-lea şi, cum cea mai liberală tratare a problemei iudaice era în Germania, evreii din ţările estice, mai cu seamă din Rusia şi Lituania, s-au îndreptat într-acolo. Odată cu emigrarea masivă, antisemitismul a început să-şi arate colţii. Punctul culminant al antisemitismului a fost nazismul, când acesta a devenit doctrină de stat. Venirea la putere a lui Hitler, în 1933, a dezlănţuit huriile criminale asupra evreilor. 1933 a însemnat instituirea primului lagăr de concentrare, cel de la Dachau, la doar 30 de kilometri de Berlin, după care sinistra salbă de lagăre a cuprins toate teritoriile cotropite de Germania în întreaga Europă. Execuţii în masă, gropi comune, spânzurări şi decapitări şi în cele din urmă soluţia finală au fost corolarul grotesc al politicii naziste violent antisemite. Vorba poetului, şi pentru ca toate acestea trebuiau să aibă un nume, s-au chemat Hitler.

Antisemitismul lui Hitler, pe lângă contaminarea ideologică, avea şi o cauză personală: teama de a nu se descoperi că bunica paternă era evreică. Tunetele şi fulgerele aruncate împotriva evreilor aveau menirea de a deturna atenţia de la eventualele zvonuri privind acest lucru. N-a fost singurul care a procedat astfel, la noi, Bogdan Petriceicu Hasdeu, aflat într-o situaţie similară, a devenit şi el antisemit. Hiter a făcut totul pentru a ascunde acest „amănunt” biografic, cerându-le în schimb funcţionarilor publici să-şi dovedească ascendenţa ariană chiar cu două secole în urmă.

Cineva deţinea totuşi informaţii şi documente privind ascendenţa iudaică a bunicii paterne a Fuhrerului, despre care, dacă s-ar fi aflat, acesta ar fi fost pierdut. Cel care deţinea dinamitardul secret era şeful Abwehrului (departamentul de contraspionaj al înaltului Comandament al Forţelor Armate, OKW), amiralul Wilhelm Canaris (1887-1945). Inteligent, abil şi arivist, Canaris a făcut carieră ajungând în 1938 să conducă ramura externă a OKW. Lămurindu-se curând cu cine avea a face, cu „o bandă de criminali”, la început a trecut la o rezistenţă pasivă, respectând fără entuziasm ordinele, mai apoi chiar la subminarea acestora. Cum se întâmplă adesea în regimurile totalitare în lupta pentru putere, serviciile secrete au început să se saboteze unele pe altele, să se discrediteze între ele şi în faţa conducătorului suprem. I se poate da o notă pozitivă lui Canaris, care a avut mereu grijă să-şi apere subordonaţii. Treptat, Abwehrul a devenit o celulă de rezistenţă faţă de Reinhard Heydrich şi Heinrich Himmler, şefii Gestapoului, faţă de Eichman şi, în mod special, faţă de Hitler, pe care Canaris îl vedea ca întrupare şi cauză a răului suprem. Prin oamenii săi, printre care şi generalul Hans Oster, şeful biroului central al Abwehr, Canaris chiar a intrat în contact cu Aliaţii. Împreună cu cadre militare superioare ale Wermachtului/ Armatei, la Abwehr s-a clocit planul asasinării lui Hitler din 20 iulie 1944. Din păcate, operaţiune *Valkiria*, cum fusese numită tentativa de asasinat a lui Hitler, a eşuat. Chiar a doua zi, amiralul Canaris a fost arestat şi, odată cu el, generali care făceau parte din complot, printre care şi Hans Oster, cel care informa prin ambasadorul Marii Britanii în Ţările de Jos/Olanda, J.C. Beus, despre planurile de invazie ale Europei. Închişi şi torturaţi de Gestapo, complotiştii au fost executaţi prin spânzurare - cu corzi de pian, pentru ca supliciul să dureze cât mai mult -, abia la 9 aprilie 1945. Pentru curajul de a fi complotat contra călăului suprem care a dus la groapă Germania, după război, în curtea închisorii din Flossenburg, chiar pe zidul lângă care au fost spânzuraţi, a fost pusă o placă comemorativă.

Faptul că Abwehrul nu s-a implicat în genocidul contra evreilor, că s-a opus lui Hitler şi călăilor lui, că s-a încercat încheierea de înţelegeri secrete cu Aliaţii, că opoziţia faţă de Hitler a mers până la atentatul din iulie 1944, că aceia dintre ei care au avut curajul să înfrunte toate astea plătind cu viaţa, a făcut ca, în frunte cu amiralul Canaris, să se bucure de oarecare clemenţă morală în faţa viitorimii, care i-a tratat ca pe nişte eroi, cum stă scris pe placa comemorativă. Asasinatele erau specialitatea Gestapoului, a trupelor SS, a diviziilor „Toten Kopf”/Cap de mort, a Eisetzengrupenn şi ale altor fanatizaţi *eiusdem farinae*. Ideologia lui Rosenberg, propaganda lătrată a lui Goebbels, „zicerile” lui Hitler aveau menirea de a asmuţi haita nazistă împotriva oamenilor, în general, şi a evreilor, în special.

Nu a existat discurs în care Fuhrerul cel nebun, tartorul tartorilor antisemiţi, să nu-i înfiereze pe „escrocii de evrei” şi „capitalul evreiesc”, principalii vinovaţi, după el, pentru înfrângerea Germaniei în Primul Război Mondial. Hitler numea toate astea „tuberculoză rasială”, iar pe evrei îi considera „bacili”. Mulţi „bacili” s-au străduit doar să supravieţuiască vitregiei vremurilor, dar a fost şi o serie care şi-au câştigat notorietatea în domeniile culturii, artei, literaturii şi ştiinţei. Cel mai celebru „bacil” a fost incontestabil Einstein. N-a fost însă singurul, alţi „bacili” germani de notorietate în aceste

domenii, au fost: cei trei Mann, Thomas, Heinrich și Klaus, Lion Feuchtwanger, Bertolt Brecht, Jacob Wasserman, al cărui volum intitulat „Drumul meu ca german și evreu” este semnificativ pentru situația „bacililor” în Germania, Ernst Toller, pictorul Kandinsky, și alții mai puțin cunoscuți. „Bacililor” autohtoni, musai să le fie adăugați și cei austrieci, tot de limbă germană, precum scriitorul Franz Werfel (vezi cele „*40 de zile de la Musadag*”!) și Stefan Zweig, psihanalistul Sigmund Freud, regizorul Max Reinhardt, pictorul Oscar Kokoschka, compozitorii Gustav și Fritz Mahler, Anton Bruckner, dirijorul Bruno Walter și criticul de artă Franz Werner. Pentru naziști, nici măcar moartea nu ștergea stigmatul de a fi evreu. Tablourile pictorului Franz Mark, cofondatorul grupării artistice „Die Blaue Reiter”/„Călărețul albastru”, căzut pe front la Verdun în 1916, au fost expuse în bătaie de joc în infama expoziție dedicată artei moderne, „Arta degenerată”, de la Munchen, din 1937. Cel mai trist și umilitor exemplu este cel al lui Heinrich Heine, autorul versurilor pe care a fost compus liedul „Lorelei”. Prea cunoscutul și îndrăgitul lied a continuat să fie cuprins în programul concertelor, însă cu specificarea „autor necunoscut”. Asta în timp ce Hitler îl presa pe Mussolini să-l declare pe Dante ca fiind de origine... germanică. Mussolini n-a înghițit gogomănia și i-a cerut la rândul său, să-l declare pe Goethe... italian.

În fiecare din șederile sale pariziene, un punct de referință era muzeul de artă asiatică „Cernuschi”, aflat în imediata apropiere a celebrului parc Monceaux. Nu departe de aceasta, pe Rue Monceau, se află Muzeul Nissim Camondo, ridicat de bancherul evreu Moise, conte de Camondo, în memoria fiului său Nissim, căzut într-o luptă aeriană în Primul Război Mondial. Exponatele alcătuiesc o colecție decorativă dedicată secolului al XVIII-lea, lucru care nu mă atrăgea în mod deosebit. Cum n-am obiceiul să resping ceva până nu văd cu propriii-mi ochi, am intrat să-l vizitez și nu mi-a părut rău. Ceea ce m-a șocat însă peste poate la ieșire a fost placa comemorativă pe care inițial o ignorasem, unde era specificat faptul că toți membrii familiei Camondo, până la ultimul, au pierit în iadul de la Auschwitz. În 1936, contele Moise Camondo a donat statului francez muzeul. Cam tot pe atunci antisemitismul făcea în Germania ravagii în cultură și artă. Nici un an mai târziu, capodopere ale artei moderne piereau pe rugul ridicat în curtea cazărmii pompierilor de la Berlin. După spusa lui Heine că acolo unde se ard cărți vor fi arși și oameni, cinci ani mai târziu cuptoarele crematoriilor din lagărele de la Auschwitz funcționau la randamentul maxim, arzând mii de oameni pe zi. Pentru că și evreii sunt tot oameni.

Soluția găsită de naziști în 1938, în chestiunea evreiască, a fost emigrarea forțată, însă prea puține țări erau dispuse să-i primească pe nefericiți. Marea Britanie și SUA s-au hotărât după multe codeli și puzderie de restricții să primească o parte din evrei, și asta abia în preajma războiului. Zvonurile despre grozăviile petrecute în Germania lui Hitler circulau, însă cele relatate li se păreau englezilor și americanilor mai degrabă născociri, atât păreau de improbabile. Abia la vederea hecatombelor de cadavre descoperite când au intrat în lagăre s-au dezmeticit: adevărul era mai crunt decât orice coșmar. Emigrarea forțată dintre 1933-1938, prin sumele consistente plătite pentru vize, aducea noi venituri Reichului și, în același timp, îi descotoroseau pe naziști chiar de minimele obligații umane față de populația evreiască. Cei mai urmăriți erau evreii bogați care, spoliați de bunurile lor, achitau fără să știe și vizele evreilor săraci. S-au petrecut atunci scene de o cruzime fără margini. Naziștii îi expulzau pe evrei din Germania, însă majoritatea țărilor vecine refuzau să-i primească. Înapoi nu se mai puteau întoarce, ceilalți le refuzau intrarea; dezorientați și îngroziți, fără niciun fel de mijloace, rămâneau pe fâșia de pământ dintre cele două țări...

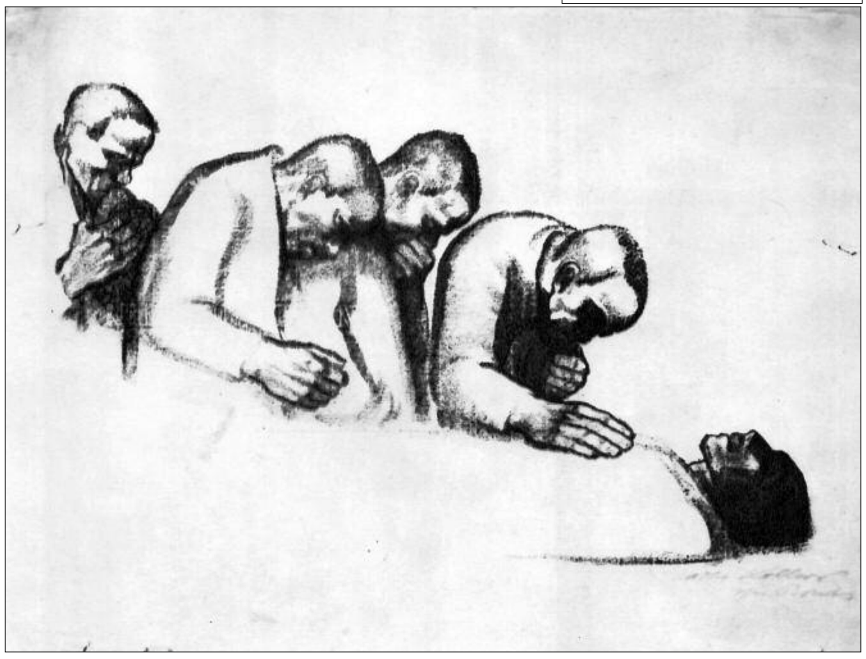
Naziștii erau metodici în toate, începând cu exterminarea evreilor - șase milioane! -, și terminând cu administrarea bunurilor rămase după ei. Nimic nu se pierdea, totul se transforma în ceva practic: aurul smuls din gura morților se preschimbau în lingouri, părul femeilor în saltele, grăsimea umană în săpun, articolele de lux și bijuteriile erau vândute la prețuri de bătaie de joc prin magazinele lagărelor cinic numite... „Canada”. Filmările făcute în depozitele lagărelor după eliberarea deținuților arată mormane de haine, pantofi și pantofiori de copii, rame de ochelari, tot ce nici cu gândul nu gândești. După război, când se încerca „reabilitarea” victimelor, circula printre foștii naziști și simpatizanții lor o glumă de un cinism fără margini: „Ce înseamnă reabilitare?” Răspuns: „Să faci dintr-un săpun un evreu”. Oare ce-ar mai fi de comentat?” Dar asta nu e decât o fațetă a grozăviei. Și mai cutremurător a fost momentul când s-au găsit mape și recuzită de birou făcută din piele umană și abajururi din același material, ba chiar și capete umane micșorate și mumificate prin metodele folosite de triburile încă sălbatice din Amazon. Închipuiască-și cineva - dacă poate! - cum ar fi arătat celebrele capete ale lui Einstein și Freud micșorate și împăiate, stând în chip de bibelouri pe masa „de lucru” a comandantului lagărului de la Auschwitz, între 1940 și 1943, Rudolf Hoss, care ziua era ocupat cu execuțiile și incinerarea evreilor, iar seara scria poeme despre „frumusețea din Auschwitz”. „La Auschwitz e ca în paradis”, declara și Reiner Hoss, fiul, în volumul de memorii intitulat „Tatăl meu călăul”. (apud Tania Grasineanski, „Copiii naziștilor”).

Antisemitismul n-a dispărut odată cu încheierea războiului. În ciuda tuturor dovezilor privind holocaustul, în vestul continentului pro-naziștii continuă să existe și chiar să prospere. Germania se află pe primul loc din acest punct de vedere, dar nici Olanda nu a rămas de căruță. Și nu vorbesc bazându-mă pe zvonuri, la Amsterdam am văzut cu propiii-mi ochi o adunare de rași în cap, purtând banderole cu zvastică, ce-și etalau ostentativ forța musculară, tatuajele și aroganța antisemită. Marile erori și orori ale istoriei riscă să se repete dacă nu se iau din timp măsuri. Când tribunalul de la Nurnberg a luat decizia incinerării corpurilor criminalilor naziști spânzurați a căror cenușă să fie aruncată într-un loc necunoscut, au procedat corect: foștii naziști nu mai aveau un reper unde să se adune în timpul ceremoniilor comemorative. La fel s-a procedat și în cazul teroristului Bin-Laden, a cărui cenușă a fost aruncată în mare la o distanță considerabilă față de țărm.

Până la urmă, întrebarea cine anume și ce este un evreu n-a fost lămurită. Nici măcar pentru evrei înșiși. Ce anume îi deosebește de celelalte neamuri: nașterea? religia? locul nașterii? Dumnezeu i-a încredințat lui Moise cele zece porunci cioplite în piatră, însă în afara lor Moise a primit și altele, verbale, care trebuie să fie la fel de respectate. Acestea sunt cuprinse în „Halaha”, singura în măsură să spună cine este evreu. Conform „Halaha”, evreu este acela născut dintr-o mamă evreică sau care s-a convertit la iudaism. Asta în principiu, pentru că asemenea altor religii, iudaismul s-a subdiviziat în alte grupări, tot evreiești, care interpretează însă diferit Tora: conservatori, reformați, ortodocși, ultraortodocși. Mai e de luat în seamă și faptul că o mare parte a poporului evreu a trăit și trăiește încă în diaspora. Ideea reîntoarcerii pe pământul sfânt al Israelului i-a obsedat întotdeauna pe evrei. „Numai pe pământul sfânt al lui Israel, spiritul evreiesc poate să înflorească și să devină lumina care luminează lumea”, grăiește un aforism. Or, tocmai asta a însemnat mișcarea sionistă, întoarcerea în pământul strămoșilor și crearea unui stat evreu. În 1948 aceasta s-a împlinit, rămânea de văzut însă cine are dreptul să se înapoieze în noul stat, cine adică este evreu. Abia atunci a apărut pusă acut întrebarea cine este evreu. Însuși Ben Gurion, întâiul prim-ministru al Israelului, a expediat un chestionar la 50 de intelectuali evrei, rugându-i să-i răspundă la această întrebare. Ce anume i s-a răspuns nu am aflat, dar faptul în sine dovedește importanța întrebării. Încâlcita problemă a *Legii Întoarcerii,* creată prin înființarea statului Israel, avea să stârnească îndelungi dezbateri între diversele facțiuni religioase, fiecare dintre ele propunând o altă soluție și alt răspuns la întrebarea *cine este evreu.* Din religioasă, cum era tratată la început, chestiunea a căpătat accentuate valențe politice, mai cu seamă cu privire la convertiții la iudaism cărora grupurile ortodoxe cereau imperativ să li se interzică imigrația. Problema e atât de complicată și sensibilă încât nu-mi îngădui să intru în amănunte pe care nu le stăpânesc. Sub presiunea partidelor politice, Knessetul a conchis că poate fi considerat evreu acela care este născut de o mamă evreică sau convertită la iudaism. Cred însă că răspunsul lui Einstein este cel mai corect: „ceea ce caracterizează un evreu nu este credința sa, ci apartenența la poporul evreu”. După cum se vede, savantul a avut dreptate și în cazul teoriei relativității extinse la chestiunea umană. Credincioși sau nu, evreii sunt legați prin apartenență la poporul lui Israel, iar prin aceasta la conceptul extins de umanitate. Restul... aberații ale unor minți bolnave.

„Noua aplicație a principiului relativității”, despre care vorbea Einstein în scrisoarea adresată ziarului „Times”, este valabilă pentru savant și acum. La o sută de ani după ce i-a fost respinsă a doua oară candidatura la premiul Nobel, Einstein este în fruntea listei celebrităților științifice ale secolului al XX-lea. Evreitatea, una din piedicile care i-au fost puse, nu mai este motiv de nerecunoaștere a meritelor științifice, iar teoria relativității este mai actuală decât oricând. Ceremonia de decernare a titlurilor de laureați ai celebrului premiu, prin numărul mare de savanți evrei care au fost onorați cu acest titlu, a devenit, după spusa cuiva, sărbătoare pentru poporul evreu. Cu mult umor, situația este rezumată într-o glumă. Zice-se că, la primire pe aeroportul din Tel Aviv, pe o pancartă stă scris: „Mai veniți și frumoși, că deștepți avem destui”... Einstein continuă să fie cel dintâi.

K. KOLLWITZ - În memoria lui Karl Liebknecht (1919)

Naziștii erau metodici în toate, începând cu exterminarea evreilor - șase milioane! -, și terminând cu administrarea bunurilor rămase după ei. Nimic nu se pierdea, totul se transforma în ceva practic...

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ „Ce-ar fi limbajul fără poezie?!” S-a numit lectura-spectacol, susţinută de scriitoarea şi traducătoarea Paula Romanescu, joi, 13 februarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărţii. La evenimentul organizat de Centrul Cultural Piteşti au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Armand Călinescu, poeţi, scriitori şi alţi admiratori ai distinsei invitate. „Mi-am propus să facem o trecere prin poezia românească, pe care o văd ca pe o haină de sărbătoare, ca pe haina de gală a limbii române”, a spus Paula Romanescu în deschidere. A continuat cu poezii semnate de clasici, dar şi de autori piteşteni pe care-i preţuieşte, printre care se numără medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu. Toate împletite în maniera sa de meşter al cuvintelor şi slujitor devotat al limbii române, la care a adăugat istorii cu tâlc, inspirate din cotidianul presărat cu întâmplări, care i-au atras atenţia şi au făcut-o să reflecteze la starea societăţii contemporane. Originară din localitatea argeşeană Ţuţuleşti, Paula Romanescu este o personalitate marcantă a culturii naţionale, distinsă cu Ordinul Meritul Cultural în Grad de Cavaler, acordat de preşedinţia României.

„Marea în Culori”

„Poveste de iubire”

■ Eveniment inedit sâmbătă, 15 februarie, la Complexul Expoziţional „Casa Cărţii”. Centrul Cultural Piteşti a organizat cea de-a III-a ediţie a Expoziţiei de Seminţe Tradiţionale, manifestare coordonată de redactorul Simona Fusaru, din cadrul instituţiei. Grădinari din toată ţara au participat la expoziţie, în cadrul căreia au distribuit gratuit celor interesaţi seminţe, butaşi, plante cu rădăcină, nemodificate genetic, în scopul perpetuării seminţelor reproductibile, a soiurilor de calitate, spre apărarea biodiversităţii. Acţiunea propune schimbul de informaţii despre tehnicile agricole ecologice şi responsabile, pentru revenirea la soiurile de legume gustoase, pe care le aveau bunicii, cultivând „darul” ca materializare a relaţiilor sociale.

■ „Marea în Culori” s-a numit expoziţia de pictură cu tematică marină, organizată de Centrul Cultural Piteşti în colaborare cu Forţele Navale Române. Vernisajul, care s-a desfăşurat luni, 17 februarie, în Complexul Expoziţional „Casa Cărţii” a atras iubitori de frumos, dar şi tineri, care doresc să urmeze o carieră în marina militară. Coordonatorul evenimentului, col. Corneliu Pavel i-a prezentat pe autorii lucrărilor expuse, şi anume artiştii plastici Alexandru Ghinea, Niculae Găgeanu, din Mangalia şi elevul Andrei Pennazio, din Iaşi, dar a vorbit şi despre oferta educaţională în domeniu. Acţiunea s-a înscris într-o amplă campanie de promovare a instituţiilor militare de învăţământ de marină, campanie derulată de Forţele Navale Române.

■ Incursiune inedită în fascinanta lume a semnelor, marţi, 18 februarie, la Centrul Cultural Piteşti. Aşa poate fi descrisă întâlnirea cu tânăra Lavinia Chiţu, interpret al limbajului mimico-gestual, eveniment desfăşurat în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Poveşti de viaţă-poveşti de suflet cu Denisa Popescu”. Licenţiată a Facultăţii de Ştiinţe Economice din cadrul Universităţii Piteşti, Lavinia Chiţu provine dintr-o familie de surdo-muţi, fapt care a motivat-o să se implice în acţiuni de voluntariat, pentru ajutorarea persoanelor cu deficienţe, absolvind şi un master în limbajul semnelor. A studiat limbajul mimico-gestual românesc, internaţional, american şi turcesc, este interpret autorizat în domeniu, traducând chiar şi piese muzicale pe înţelesul semenilor cu deficienţe de auz. Simte că are mult mai mult de oferit şi urmează o facultate de actorie, dorindu-şi să interpreteze rolul unei surdo-mute, pentru că, aşa cum mărturiseşte, este atrasă de lumea tăcerii, a liniştii. Iar întâlnirea cu poeta Denisa Popescu a provocat-o la şi mai multe confesiuni, pe care le-a făcut cu emoţie, în faţa auditoriului format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, admiratori, printre care s-a aflat şi scumpa sa mamă.

■ „Cum învăţăm copiii să se adapteze provocărilor socializării” a fost tema dezbaterii interactive, care a avut loc marţi, 18 februarie, la Centrul Cultural Piteşti. Manifestarea a fost susţinută de psihologii Natalia Drăgoescu şi Luminiţa Scoroja, în cadrul proiectului de dezvoltare personală, sub genericul „Personalitatea de la A la Z”, coordonat de psihologul-clinician Camelia Dragomirescu. „Există stadii privind integrarea copilului în comunitate; părinţii trebuie să conştientizeze că nu sunt perfecţi, astfel încât să nu-şi înveţe copilul să fie dependent de ei. Dacă părinţii nu socializează, atunci nici copilul nu va fi sociabil. Trebuie să fim conştienţi de pericolul socializării online, care poate conduce la deficienţe de vedere, de postură, probleme afective şi emoţionale. O abordare greşită este şi aceea în care părinţii, adulţii în general, le spun copiilor să-şi fie ruşine, pentru că în acest mod, copilul este împovărat, este intoxicat şi îşi formează greşit personalitatea”, susţin psihologii.

■ Dragobetele, sărbătoarea iubirii la români a fost cinstită cu bucurie de îndrăgostiţi şi de cei care iubesc sincer şi din toată inima, joi, 24 februarie, la sediul Filarmonicii Piteşti. Este vorba de spectacolul cu titlul „Poveste de iubire”, ajuns la a III-a ediţie şi organizat de Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti. Evenimentul, unde intrarea a fost liberă, în limita locurilor disponibile a cuprins recitaluri de folclor, folk, pop şi rock, susţinute de Grupul Vocal „Zavaidoc”, Grupul Folk „P620”, Trupa „Maxim” şi Trupa „R-Mix”. Manifestarea, coordonată de cantautorul Tiberiu Hărăguş şi de profesorul de canto popular Valentin Grigorescu a fost animată şi prezentată de Ana Manole, membră a Grupului Folk „P620”.

■ “Existenţa autentică şi idolii vremurilor noastre” a fost tema prelegerii susţinută de conf. univ. dr. Marius Andreescu, marţi, 25 februarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărţii. Evenimentul s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Cultură şi Credinţă în Societatea Contemporană” şi a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Armand Călinescu şi alţi pasionaţi în domeniu. „În filosofie, conceptul de existenţă are o dimensiune extrem de variată. Ştiinţa a căutat explicaţia privind existenţa, iar existenţa poate fi identificată cu realitatea, cu realitatea independentă de conştiinţa umană, dar la care omul se raportează permanent. Existenţa este tot ceea ce ne înconjoară. Existenţa este ceea ce putem cunoaşte, ceea ce putem noi fi. Este celebră întrebarea hamletiană: A fi sau a nu fi? Este una dintre întrebările fundamentale ale existenţei umane, iar omul este şi o fiinţă gânditoare reflectează asupra propriei existenţe şi a existenţei înconjurătoare”, a spus Marius Andreescu. La eveniment a susţinut o intervenţie tematică şi coordonatorul Biroului Teritorial Piteşti - Avocatul Poporului, Mihaela Stănciulescu.

■ „Romanul politic în literatura greacă contemporană. Vasilis Vasilikos – Z” a fost tema prelegerii susţinută de profesoara de limba şi literatura greacă Nadia Anastasiadu, miercuri, 26 februarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărţii. Evenimentul s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Scriitori greci contemporani”, organizat de Centrul Cultural Piteşti în colaborare cu Uniunea Elenă din România Filiala Piteşti. Născut pe 18 noiembrie 1934, Vasilis Vasilikos a crescut în Salonic, a absolvit Şcoala de Drept şi a lucrat ca jurnalist în Atena. Între anii 1981-1984 a fost directorul general al Televiziunii de Stat din Grecia, iar din 1996 a fost ambasadorul Greciei la UNESCO. Autor prolific, a publicat peste 100 de cărţi, printre care romane, piese de teatru şi poezie. Cea mai cunoscută carte a sa este romanul politic „Z”, apărut în 1967, care a fost tradus în 32 de limbi, şi după care a fost ecranizat filmul cu acelaşi titlu – „Z”, regizat de Costa Gavras, pe muzica lui Mikis Theodorakis.

■ Eveniment editorial de interes pentru pasionaţii de istorie locală, joi, 27 februarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărţii. Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat lansarea primului număr pe anul 2020, al revistei-document Restituiri Piteşti, publicaţie trimestrială a instituţiei. Redactorul-şef, dr. în istorie Marin Toma a prezentat conţinutul noului număr, iar conf. univ. dr. Marius Andreescu şi scriitorul Nicolae Cosmescu, ambii membri ai redacţiei au susţinut puncte de vedere referitoare la articolele publicate. Conf. univ. dr. Marius Andreescu a făcut o scurtă pledoarie pentru actualitatea şi importanţa istoriei dreptului românesc, subliniind contribuţia savantului Nicolae Iorga, în domeniu. Scriitorul Nicolae Cosmescu a abordat noi aspecte privind motorsportul argeşean, despre care a scris numeroase cărţi şi articole.

■ Sentimente, trăiri, amintiri frumoase şi triste, exprimate prin muzică. Aşa poate fi descrisă întâlnirea cu solistul Constantin Nica, desfăşurată marţi, 3 martie, la Centrul Cultural Piteşti. Evenimentul s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Poveşti de viaţă – poveşti de suflet cu Denisa Popescu” şi a reunit iubitori ai muzicii uşoare româneşti. Provocat de poeta Denisa Popescu, distinsul invitat a făcut mărturisiri de suflet, privind viaţa şi activitatea profesională, preferând să continue cu un recital muzical, drept mărţişor pentru auditoriu. Originar din oraşul Ştefăneşti, Constantin Nica este solist de muzică uşoară al Teatrului Alexandru Davila şi s-a remarcat prin participarea la numeroase concerte şi spectacole desfăşurate pe scenele piteşţene şi argeşene. Nostalgic, artistul spune că pentru el, cel mai bun an rămâne 1974, atunci când a câştigat cele mai importante premii la festivalurile Darclee şi Crizantema de Aur.

■ Cât de frumoasă eşti...” s-a numit spectacolul muzical, organizat de Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti, dedicat Mărţişorului şi Zilei Internaţionale a Femeii. Evenimentul, care s-a desfăşurat miercuri, 4 martie, la sediul Filarmonicii Piteşti a debutat cu un recital de muzică folk-pop, susţinut de Grupul Folk „P620”. A urmat Trupa „R-MIX”, care a delectat auditoriul cu un repertoriu românesc şi internaţional, o trupă din Piteşti, aflată în plină afirmare. Invitatul special, interpretul de muzică uşoară Gabriel Cotabiţă a încheiat spectacolul cu melodiile sale binecunoscute, pe care iubitorii genului le-au fredonat cu plăcere şi bucurie, îndrăgitul artist fiind apaludat călduros şi invitat să biseze.

■ „Reverberaţii ale gândurilor” a fost tema dezbaterii interactive, susţinută de terapeutul George Adrian Enescu, joi, 5 martie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărţii. Evenimentul s-a înscris în proiectul de dezvoltare personală „Viaţa merge înainte”, coordonat de poeta Simona Vasilescu şi organizat lunar de Centrul Cultural Piteşti. Licenţiat în teologie şi în informatică, George Adrian Enescu este psihanalist şi terapeut în terapii alternative şi complementare, fiind şi autorul unor cărţi şi studii în domeniu. „Gândul este format din energie, informaţie şi mişcare. Felul nostru de a gândi ne influenţează viaţa personală şi profesională. Gândurile se materializează, reverberează asemenea mării. Prin urmare, trebuie să rupem energiile şi gândurile negative prin iertare, prin dorinţa de schimbare, prin răbdare, prin ajutarea celuilalt, fără a cădea în problemele sale ”, spune George Adrian Enescu.

CARMEN ELENA SALUB

...Totul e ca-ntr-un banc trist & prost...

(urmare din p. 32)

Fiinţe scumpe mult iubite/ În veci nu vă vom uita". Urmează două lespezi mari de piatră puse peste cei care au fost odată Alexandrina şi Andruţă, părinţii Tovarăşului. (Scriitorul Dumitru Augustin Doman care a făcut un reportaj la Scorniceşti acum 30 de ani, imediat după Revoluţie, mi-a povestit că a găsit mormintele celor doi vandalizate. Acum patimile, resentimentele şi ura s-au potolit şi, după atâta amar de vreme, în vechiul cimitir toate au reintrat în normal...) Ultima cruce din acest şir al oamenior trecuţi Dincolo e a căpitanului Bărbulescu Emil (1958-2016). "Din toate câte sunt/ Şi-au fost pe lume/Să-mi puneţi pe acest mormânt/ Atâta doar un nume/ şi să scrieţi curat:/ Aici doarme un om". În cimitir nu era ţipenie de om. Într-un târziu, a venit un tânăr care s-a dus la o cruce veche din lemn şi a aprins o lumânare. Am intrat în vorbă cu el, avea 30 de ani, şi a venit să se reculeagă la mormântul bunicii sale. A iubit-o mult pentru că ea l-a crescut dar în ultima vreme, înainte de a muri, a suferit de Alzheimer. El era singurul din familie pe care-l mai recunoştea. Pentru că în Scorniceşti nu a mai găsit de lucru s-a angajat tocmai la Râmnicu Vâlcea. Vine acasă doar la sfârşit de săptămână ca să aibă grijă de mama sa, bolnavă, nevoită să zacă la pat. I-am zis că suntem din Valea Jiului şi mi-a zis că şi el a fost unul din cei 1,6 milioane de telespectatori care a văzut emisiunea celor de la „România, te iubesc" despre judeţul Hunedoara. „Judeţe la stăpân". Şi la noi şi la ei. „Aţi văzut pe youtube o emisiune despre ce s-a ales cu Todor Jivkov după ce-a murit?" „Nu, n-am văzut-o". „Bulgarii au amenajat casa natală a lui Jivkov şi fac o mulţime de bani din acest turism nostalgic. Ştiţi că cei doi au fost prieteni buni..." Biserica din vârful dealului şi din interiorul cimitirului aparţine de Episcopia Slatinei şi Romanaţilor. Programul ei liturgic şi serviciile religioase, slujba Sfântului acatist, Sfântul maslu în perioada postului, vecerniile din ajun de sărbători, utrenia şi Sfânta liturghie se fac doar la cererea credincioşilor. Drept pentru care părintele, în caz de ceva, a lăsat un număr de telefon. Am coborât panta ce cobora în oraş şi am oprit lângă o veche fântână rurală. Ca şi cea aflată peste drum de Casa Tovarăşului, ea nu avea apă iar instalaţia prin care cobora odată găleata în fântână a ruginit de mult. Au secat, oare, toate fântânile din Scorniceşti? Am făcut câteva poze. Am observat că, înainte cu vreo sută de metri de ieşirea din oraş, pe partea dreaptă a drumului, într-o zonă cu verdeaţă, unde nu-i nici durere, nici întristare, era o cruce pitică din fier. Pe ea era aşezată o coroniţă de flori artificiale. Acolo a sfârşit Crăsan M. Ion la 73 de ani, în ziua de 3 martie 2010. Peste şanţ era amplasată o dală de beton pentru cei ce vor să treacă dincolo şi să se reculegă. Dacă ar fi murit în drum spre Ciureşti era într-un loc al nimănui. Aşa se poate consola cu faptul incontestabil că e ultimul mort din Scorniceşti. Localitatea Ciureşti e la 30 de kilometri de Scorniceşti.

„Nu cu ăsta de linie trebuia să te culci, nenorocito, ci cu ăla de la centru!"

Aici am terminat scurtul nostru periplu prin satul natal al Tovarăşului. Când am ajuns acasă ne-am dat seama că ne lipseşte ceva. N-am pomenit decât în trecere de stadionul din Scorniceşti şi de aventura acestei echipe rurale pe prima scenă a fotbalului românesc. Am ieşit prin oraş şi am dat, nas în nas, cu fostul nostru arbitru, care a fluierat în Divizia A, d. Ioan Danciu. E un om care mi-a zis că i-a cunoscut, datorită fotbalului, pe majoritatea primilor secretari de judeţ de pe vremea Tabloului. N-a fost greu să-l conving să-mi vorbească despre echipa din Scorniceşti şi despre lumea care roia în jurul ei. Era nevorbit că nu prea mai avea cu cine să vorbească. Cel mai greu a fost să-l pun să-mi povestească despre subiectul care mă interesa. Sărea de la una la alta, toate subiectele atinse de el erau interesante, dar eu l-am rugat să se limiteze, acum, doar la Scorniceşti. "Eu pe cei de la Scorniceşti i-am arbitrat-o de cinci ori. Din păcate, de fiecare dată, am fost delegat doar la linie. M-am dus, odată, la Gheorghiţă Bărbulescu (fratele lui Vasile Bărbulescu care era ministrul agriculturii, cumnat cu Nicolae Ceauşescu) care mi-a zis: *Mă, Neluţu, cum e ca tu să nu ai maşină şi să n-ai nici carnet? Hai, mă, că-ţi fac rost de-o aprobare pentru un ARO. El costă 116.000 lei. Faci rost de bani, o vinzi unui cioban din Mărginimea Sibiului cu 200.000 lei. Îţi rămân 84.000 lei şi-ţi poţi cumpăra o Dacie.*(Pentru mai tinerii noştri cititori facem precizarea că pentru ARO şi Trabant aprobările se dădeau de însuşi ministrul Comerţului. Puteai să ai bani dacă nu aveai şi relaţii că rămâneai pieton...) Lui Gheorghiţă îi plăcea cum cântam şi cum colindam, aprecia că-s sincer, că n-am maşină, că veneam la ei cu stop-ul, aşa că mi-a dat un ARO să mă ducă până la Bucureşti şi mi l-a umplut cu pui de la Avicola. Am fost cu ei la federaţie şi le-am dat la toţi. Se înghesuiau ca la ajutoare. La Scorniceşti era unul Mituş care confecţiona pungi de plastic cu emblema Scorniceştiului şi le vindeau, la meci, ca să aibă fonduri pentru echipa de fotbal. Unul, Spack, venit din Ardeal, era cel mai tare-n carmangerie. Eu le ziceam de fiecare dată, şi am rămas faimos cu această zicere, că ***în lumea bună, ce mănânci, ce bei şi ce trozneşti nu se pune la socoteală***. Cât poate să mănânce, să bea sau să iubească un om, în limitele bunului simţ? Dacă în ziua aia erai răcit, aveai o indigestie sau n-aveai poftă de mâncare? Aşa că ăia au înţeles că dacă mă puneau la masă nu aveam nici o obligaţie ca să-i favorizez în vreun fel. Cea mai tare fază care mi s-a întâmplat a fost aventura mea cu o folcloristă. Ea era pregătită pentru arbitrul de centru dar s-a întâmplat că eu am ajuns primul la restaurantul de la parterul hotelului. Fata a venit spre mine a văzut că sunt un om manierat, vorbesc frumos şi sunt spiritual, aşa că mi-a propus să urcăm în cameră. Am stat vreo două ore. (Ai avut multe să-i povesteşti, nu-i aşa?) Apoi am coborât, din nou, la restaurant. Danilescu, omul care se ocupa de protocol, era un car de nervi. Când a văzut-o a mers direct la ea şi a întrebat-o: ***Unde ai fost, nenorocito?*** dar până ca fata să-i răspundă ceva, Danilescu i-a ars două palme zdravene că i-a dat sângele pe nas. ***Am fost cu domnul arbitru***... a încercat ea să se disculpe. ***Nu cu ăsta de linie trebuia să te culci, nenorocito, ci cu ăla de centru!*** A doua zi, Scorniceştiul abia a făcut un egal cu Farul Constanţa, un meci pe care trebuia, neaparat, să-l câştige. Dacă n-o trozneam eu, o troznea altul. Eu eram omenos, poate o angajam, poate îi aranjam vreun examen. Îi făceam, fără îndoială, un favor. De obicei folcloristele erau angajate pe la CTC. Însă cele mai frumoase erau alea de la Sculărie. Ca să vorbesc cu ele trebuia să fac comandă la poştă, ajungeam la centralistă şi când mă întrebau cine-o caută ziceam că sunt de la Rulmentul Bârlad. Dura vreo două ore."

Pachete diferite. Pentru central şi ăla de la linie...

„Era greu să fii arbitru în acea vreme?" „Păi, fă şi tu socoteala: Securitatea era cu Dinamo, Armata era cu Steaua, Poliţia era cu Victoria, Postelnicu ţinea cu Moreniul şi generalul Ghenoiu, care era şeful paşapoartelor, tot cu Moreniul ţinea. Mai erau şi echipele muncitoreşti, ca Jiul şi Corvinul, care nu trebuiau să cadă. Când jucau cu Jiul, cei de la Craiova erau fraţii noştri. Mie mi-au sugerat să mă mut la Scorniceşti. Orice le ziceam nu era nicio problemă să mă servească. Puneau la toată lumea la pachet. Odată, când o arbitram pe Victoria, un oficial a încurcat pachetele. Mi l-a dat mie pe cel care era destinat arbitrului de centru. Pentru el erau în stare să ia şi mărfuri de la shop. Eu, curios din fire, am vrut să văd ce i-a pus ăluia. Am văzut, am gustat din fiecare şi apare organizatorul care-mi cere pachetul înapoi, că nu-i al meu. Mi-a adus altul. Era, însă, prea târziu. Am văzut că era o diferenţă mare între pachetul ăluia de la centru şi pachetul ăluia de la linie. Mie, în loc de muşchi - mi-au dat costiţă, în loc de wisky - îmi puneau vodka, în loc de Kent îmi puneau BT. I-am raportat cazul lui Mitică Dragomir care a luat măsuri ca respectivul să fie schimbat. La Divizia C, baremul era de 275 lei şi ei ne dădeau 500. Salariul meu la mina Dâlja era de 3800 lei. Odată am scăpat banii pe jos şi observatorul federal a întors brusc capul. Nu voia, în ruptul capului, să vadă aşa ceva. Şi dacă nu vedea el, însemna că lucrurile murdare nu puteau fi consemnate..."

Ce ar mai fi de adăugat...

În ziua de 26 ianuarie 2020, cei de la Partidul Socialist al Muncii au fixat pe gardul Casei memoriale un panou unde au inserat un text, înconjurat de tricolor, pe care i l-au atribuit lui Petre Ţuţea. Nu este indicată sursa textului dar am văzut că şi pe net circulă o variantă foarte puţin diferită de cea expusă la Scorniceşti. Noi îl ştim pe Ţuţea, cel care a zis că a făcut degeaba 13 ani de puşcărie pentru nişte idioţi. Cred că numărul lor e semnificativ. Textul reprodus pe panoul respectiv îl ridică în slăvi pe Ceauşescu. Din acest motiv las la latitudinea cititorilor noştri dacă să-şi oprească lectura aici sau să o continue pe cont propriu. Să nu ziceţi că nu v-am spus... „Puţini ştiu cum era România înainte de Ceauşescu. Acest conducător a fost pentru ţara asta...Tatăl Naţiunii. Ceauşescu a scos România din Evul Mediu, de la lumina lumânării, la lumina electrică, de la carul cu boi, la întreprinderi producătoare de automobile, camioane, tractoare, locomotive, avioane... Nu ştiu dacă, păstrând proporţiile, există performanţe asemănătoare în istorie - poate Ramses cel Mare. Ceauşescu a dictat să se ridice şcoli, spitale, diguri, baraje, hidrocentrale, căi ferate, aeroporturi, baze militare subterane, lucrări hidrotehnice portuare, flote de avioane şi vapoare, lucrări hidrotehnice portuare, flote de avioane, irigaţii pe mii de hectare, poduri impresionante ba chiar şi autostrăzi. În 24 de ani amărâţi, răstimp în care a plătit datoriile şi a dublat populaţia urbană. De fapt, este incredibil. Dacă ştiţi despre ce vorbesc, veţi vedea că performanţele lui Ceauşescu frizează imposibilul. Şi, peste asta, a păstrat DEMINITATEA acestui POPOR". (Petre Ţuţea (1902-1991)

Ultima cruce din acest şir al oamenior trecuţi Dincolo e a căpitanului Bărbulescu Emil (1958-2016). "Din toate câte sunt/ Şi-au fost pe lume/Să-mi puneţi pe acest mormânt/ Atâta doar un nume/ şi să scrieţi curat:/ Aici doarme un om". În cimitir nu era ţipenie de om.

Nota redacţiei:
*O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că **Argeş** nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

actualitate

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor.

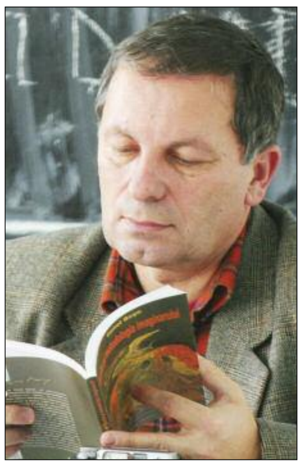
IMPORTANT! Vă puteţi abona pentru anul 2020, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEŞ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU**
(fusaru@gmail.com, https://fusaru.blogspot.com/)
Consilier editorial: **NICOLAE OPREA**
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia:
Piteşti,
Casa Cărţii,
Centrul Cultural Piteşti;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la VENUS PRINTING SOLUTIONS Iaşi
ARG PRESS

Mihai Barbu

În urmă cu 30 de ani, aveai voie să spui bancuri dar să nu le scornicești...

Acum nu trebuie să le mai scornicești. Totul e ca-ntr-un banc trist & prost...

La Scornicești am ajuns spre seară. Am pus gps-ul cu destinația Scornicești, județul Olt, centrul orașului, și am ajuns acolo unde se termină blocurile și începe pârloaga. Văzându-ne total dezorientați, un cetățean ce da să se urce într-un Logan ne lămurește că pentru a ajunge la casa lui Ceaușescu va trebui să trecem un pod și imediat după trecerea apei vom vedea, pe stânga, un bust mare, alb la culoare, ce-l înfățișează pe Ceaușescu. Am procedat întocmai...

Petele destinului pe bustul Tovarășului

Bustul ni s-a părut a fi realizat la dimensiuni uriești și pentru că nu avea soclu și se sprijinea direct pe pământ. De fapt nu capul era foarte mare, cât porțiunea de la gât până la brâu. Dacă ar fi fost realizată o statuie, și nu acest bust bizar, ar fi putut concura cu statuile gigantice ale lui Kim Ir Sen. Deasupra ochiului stâng materialul din care a fost realizată opera a început să se crape. Dacă Gorbaciov avea acele pete pe frunte, pe partea dreaptă, la Ceaușescu se profila o pată maronie pe partea stângă. Acasă la Ceaușescu era pustiu. Când ne-am apropiat de poartă s-a auzit lătratul unui câine. Apoi am zărit silueta unui om ce părea să aibă grijă de gospodărie. Dădea grăunțe orătăniilor din curte. A venit spre noi și așa am aflat că dumnealui nu este custodele casei dar el este cel care se îngrijește, în mod benevol, de Casa natală a Tovarășului. Așa că nu ne va elibera vreun bilet de intrare și că lasă la latitudinea noastră să-i apreciem efortul și dedicația sa. I-am oferit 20 lei noi și omul și-a dat toată silința să ne explice ce și cum. Dimineața, acasă la Ceaușescu nu e nimeni. Custodele neoficial are servici și după masă, în loc să se uite la televizor, își face de lucru pe lângă Casă. Îngrijește de găini, sapă grădina, aranjează vița de vie și dă de mâncare câinelui.

O fotografie cu părinții, Alexandrina și Andruță, una cu bunicii Maria și Andrei, certificatul lui de naștere și două documente care atestau că Tovarășul a făcut pușcărie la Doftana și Tg. Jiu întregeau iconografia casei părintești. Custodele ne-a mai arătat ce a mai rămas dintr-un război de țesut și vârtelnița cu care se scărmăna lâna.

Casa Tovarășului. Vedere în semiîntuneric

Am intrat în casă într-un semiîntuneric îndulcit, cât de cât, de lumina slabă a telefonului nostru. Deși instalația electrică era trasă pe peretele exterior, cel de la stradă, ea nu a fost introdusă și în interior. Ceaușescu a vrut ca să se păstreze totul așa cum a fost. Opaițul se aprindea, probabil, la vizite mai simandicoase. Acum 45 de ani, casa a fost refăcută în partea de sus, tavanul și acoperișul, plus prispa. Casa e compusă din camera de la drum și odaia. Odaia era camera mai bună, avea dușumea pe jos și paturi mai trainice. Pe pereți erau atârnate câteva tablouri atinse de patina vremii. Erau două fotografii, cu două surori. Una dintre ele era chiar Elena Bărbulescu, fost inspector școlar general pe județul Olt. Soțul ei a fost primul secretar al județului. Pe o măsuță erau câteva cărți (“aici le-am găsit, aici le-am lăsat”, ne-a zis custodele) printre care am deslușit, la lumina palidă a telefonului, și un volum semnat de Zoe Petre. Plus „Scânteia AS”, o revistuță colorată pe care cei de la Partidul Socialist al Muncii o lasă Casei în fiecare 26 ianuarie, ziua de naștere a Tovarășului. „Dacă vreți să luați una, puteți s-o faceți, nu-i nicio problemă”. Titlul periodicului editat de “Asociația Scânteia de atitudine pro-comunist” pastișează parțial faimosul titlu al publicației fondate de Sânziana Pop, „Formula As”. „Scânteia” de azi e o publicație ce apare de șase ori pe an, are 24 de pagini de formatul colii ministeriale, și a ajuns la nr. 86. Deviza sub care iese în lume e „O nouă gândire, o nouă atitudine, un nou început”. Se distribuie gratuit. Cei care o finanțează sunt membrii „Asociației militanților pentru pace, egalitate și progres social Scânteia”. Peste drum de Casa Tovarășului e o fântână care a secat și acel monument care trebuie să marcheze, până în 1989, intrarea într-o localitate. Fie ea mai mare sau mai mică. Deși Scorniceștiul începea chiar de la șoseaua principală, monumentul respectiv era amplasat cam pe la mijlocul localității natale a Tovarășului. Acolo trebuia să marcheze Kilometrul Zero. Simbolul Scorniceștiului e o construcție avântată ce incorporează simboluri ale artei populare și e amplasată într-o fostă fântână arteziană. Azi e total nefuncțională. Un grafitti ce datează din 2010, scris negru pe alb, ne aduce la cunoștință că Șoak + Aditza = Love

În spatele casei, ca să nu se vadă din stradă, e o piscină și un teren de fotbal cu nocturnă

„Pe masă o să găsiți și o carte scrisă de un fost prim - secretar despre fostele păduri ale patriei noastre. Cele două camere erau despărțite de vatra unde se gătea. Se pregătea mâncarea pe pirostrii iar apoi se stingea jarul. Căldura din vatră era dirijată spre camera de la drum”. O fotografie cu părinții, Alexandrina și Andruță, una cu bunicii Maria și Andrei, certificatul lui de naștere și două documente care atestau că Tovarășul a făcut pușcărie la Doftana și Tg. Jiu întregeau iconografia casei părintești. Custodele ne-a mai arătat ce a mai rămas dintr-un război de țesut și vârtelnița cu care se scărmăna lâna. „Aici e o pictură, cine o fi făcut-o nu se știe, cu el la 14 ani când a fugit de-acasă și e prins de jandarmi și trimis de ei, din post în post, până l-au predat părinților. În fotografie se deslușesc căsuța și fântâna de peste stradă. Afară erau magaziile”. „Cât pământ avea familia Ceaușescu?”, am fost noi curioși să aflam chiar la fața locului. „Până unde se vede, acolo, de-i arat”, ne arată, cu mâna, linia orizontului. „Aveau pământ?”, ne mirăm noi. „Aveau. Toate actele de proprietate sunt pe numele părinților. Nu s-au făcut acte de succesiune. Aveau zece hectare de pădure și pământ. Aveau cât vezi cu ochii până la hotarul cu localitatea vecină. Coasta Binești. Primăvara e foarte frumos aici. Înfloresc toți pomii. Erau zece copii. Al zecelea a murit de mic și e înmormântat în cimitirul satului”. „Oare cum dormeau 12 suflete în două cămăruțe?” Această nedumerire ne-am exprimat-o și la casa natală a Ecaterinei Teodoroiu, eroina de pe Jiu. „Erau timpuri când la 12-13 ani, băiatul pleca de-acasă să învețe o meserie. Prima dată, Ceaușescu a plecat la Slatina și de acolo la București. Alături e o casă cu o cruce mare, făcută cu vopsea, pe peretele din față al casei. E un semn tradițional că acolo au murit stăpânii casei. Acolo a stat sora lui. A murit în 2001, fiul ei a murit acum patru ani. Eu am fost prieten cu Emil. El avea două surori: una e la București și una e în Franța, de mai mulți ani. Cea de la București a venit, a văzut cum stau lucrurile și mi-a zis să mă ocup în continuare de găini, să pun în grădină, să am grijă de câine. Stau în oraș, la bloc. Acum curățam la vie”. „Valentin a fost vreodată pe aici?” „Nu, niciodată. WC-ul e în fundul curții, cum era pe atunci și cum e și astăzi în majoritatea gospodăriilor de pe la noi. Lângă casa familiei Bărbulescu și-a construit o casă și băiatul lor, Emil. Era cea mai impunătoare din comună. Când a fost gata, a venit Revoluția și i-au confiscat-o. O perioadă a fost sediu de bancă apoi s-a închis și a cumpărat-o altcineva. Acum e proprietatea unui fost primar care a stat în fruntea comunei doar patru ani. În spatele ei, ca să nu se vadă din stradă, i-a mai adăugat, ulterior, o piscină și un teren de fotbal cu nocturnă, pentru uz personal”.

Libanezul și fiul său au avut ceva probleme la ouă

Venind spre casa lui Ceaușescu am văzut, de-o parte și de alta a șoselei, ruinele fostelor fabrici din Epoca de Aur. „Ce-a mai rămas din fosta industrie a lui Ceaușescu din satul său natal?”, l-am întrebat pe domnul custode. „În fosta IPSA unde se produceau piese și subansamble auto, casete de direcție, pompe de ulei și pompe de apă pentru Dacia mai sunt câteva ateliere unde lucrează vreo 30-40 de muncitori. Venind dinspre Națională pe stânga era o fabrică de înghețată, cașcaval și brânză. După această fabrică de comercializare a laptelui, era o fabrică de bere, una de conserve, una de pâine iar după pod era o fabrică de confecții unde lucrau între 600 și 800 de femei, pe trei schimburi. Totul era pentru export. Aveam o avicolă unde era o crescătorie de găini ouătoare. Mai sunt în picioare vreo două-trei hale pe care le-a cumpărat un libanez. Nu l-ați văzut la televizor? Are un băiat prin Teleorman pe care l-au găsit cu ceva probleme la ouă. Și el a avut aceleași probleme dar, în cele din urmă, s-au descurcat și le-au rezolvat. În spate, Avicola avea o mulțime de hale pe care le-au demolat și au extras fierul vechi din ele. Halele erau etajate. Acum totul e nivelat”. „Cu stadionul ce s-a ales?” „Au mai pus câte un termopan, au mai dat cu câte-o lavabilă și au deschis câteva secții de croitorie”.

Ultimul mort din Scornicești

Întrucât ne-a apucat noaptea, am decis să ne întoarcem și a doua zi, pe lumină. Acasă la Ceaușescu nu mai era nimeni. Custodele era la serviciul lui oficial. Așa că am luat act că în oraș s-au deschis recent un “market” și un „penny” plus o pompă de benzină. Pe strada principală ne-a atras atenția un soclu impunător pe care era așezată statuia un militar, cu arma la picior, vopsit, din cap până-n picioare, într-un strident verde praz închipuind uniforma bravei armii naționale. El străjuiește intrarea în cimitirul cel nou al orașului. Am citit ce scrie pe soclu: „Fund. Cult. Reg. Carol I/ Căm. Cult. Tătărăscu/ Scornicești/ Olt/ Omagiu etern eroilor săi care au pecetluit cu sângele și viața lor trecătoare hotarele vecinice ale României în veci. Mărăști”. Am căutat mormintele celor din neamul lui Ceaușescu. Nu erau în acest cimitir de un alb orbitor, ca marmura crucilor care au năpădit locurile de veci, de la un cap la altul în locul veșnicei odihni. Am aflat că mai e un cimitir, cel vechi, care se află la capătul orașului, înainte indicatorului care ne anunță c-am ajuns la capătul Scorniceștiului. Am luat-o într-acolo și am zărit o biserică veche, plasată într-un vârf de deal. Am tras mașina în parcarea din fața cimitirului și am intrat. Am observat că șirul mormintelor, paralele cu aleea de acces, începe cu crucea unor dascăli (prof. Zaharia Petre și inv. Zaharia Elena) cu un text înduioșător: „Veșnică recunoștință celor care vor vărsa o lacrimă pe mormântul celor care cu drag și demnitate și-au dedicat întreaga viață instruirii și educării tinerelor generații”. Dascăl fiind, am lăcrimat... Apoi am dat de mormintele lui Bărbulescu Vasile (1926-1991) și a Elenei Bărbulescu (1928-2001). Un text săpat în marmura neagră zice că „Durerea e nemărginită/ Cuvintele n-o pot reda/

(continuare în p. 31)